

វិទ្យាល័យ ក្លឹម វណ្ណជា ពារ៉ាង

គណិតវិទ្យា

ចម្លើយលំហាត់ប្រតិបត្តិ

ថ្នាក់ទី ៧

ថ្នាក់ទី ៨

ថ្នាក់ទី ៩

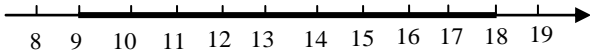
រៀបរៀងដោយ : គុណិត ប្រេស ជារ៉ា

មេរៀនទី 1 ចំណុចគត់

- ទំព័រទី 2 :

កំណត់ផ្នែកនៃបន្ទាត់ចំនួន ដែលមានចំណុចតាងចំនួនគត់តូចជាង 19 ហើយធំជាង 8 គឺ :

ចំនួនដែលតូចជាង 19 គឺនៅខាងឆ្វេងចាប់ពីលេខ 18 និងចំនួនដែលធំជាង 8 គឺនៅខាងស្តាំ ចាប់ពីលេខ 9 មកស្តាំ ដូចនេះវាជាផ្នែកនៃបន្ទាត់ចំនួនដែលចំនួនទាំងនោះរួមមាន :

9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 ។

- ទំព័រទី 3 : ចូររក

ក. ចំនួនគត់សេស n ដែល $84 < n < 99$ រួមមាន :

85, 87, 89, 91, 93, 95, 97 ។

ខ. ចំនួនគត់គូ n ដែល $72 < n \leq 90$ រួមមាន :

74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90 ។

- ទំព័រទី 4 : គណនាផលបូក និងផលដកខាងក្រោម :

ក. $46382 + 6948 + 164968 + 1896 = 220194$

ខ. $1712366 - 492135 - 54201 = 1166030$

- ទំព័រទី 6 : ធ្វើផលចែក និងផលគុណខាងក្រោម :

ក. $669292 \div 122 = 5486$

ខ. $7769 \times 324 \times 189 = 475742484$

- ទំព័រទី 9 : រកចំនួនផ្ទៃក្រឡាសរុប :

ចំនួនក្រឡាក្នុងកេសធំគឺ : $98 \times 3 = 294$ ផ្ទៃ

ចំនួនក្រឡាក្នុងកេសតូចគឺ : $24 \times 2 = 48$ ផ្ទៃ

ចំនួនផ្ទៃក្រឡាសរុបគឺ : $294 + 48 = 342$ ផ្ទៃ ។

- ទំព័រទី 11 : បង្កាត់ចំនួនខាងក្រោមត្រឹមខ្ទង់ដប់ ខ្ទង់រយ ខ្ទង់ពាន់

បង្កាត់ត្រឹម	ក 7663692	ខ 996972	គ 3500004
ខ្ទង់ដប់	7663690	996970	3500000
ខ្ទង់រយ	7663700	997000	3500000
ខ្ទង់ពាន់	7664000	997000	3500000

- ទំព័រទី 13 : គណនា

$$\sqrt{12^2} \times \sqrt{34^2} = 12 \times 34 = 408$$

$$\sqrt[3]{\frac{216}{1000}} = \sqrt[3]{\frac{6^3}{10^3}} = \frac{6}{10} = \frac{3}{5}$$

មេរៀនទី 2 តួចែកនិងពហុគុណ

- ទំព័រទី 16 : បំពេញលេខក្នុងប្រអប់ 154 □ :

ចំនួនដែលត្រូវបំពេញក្នុងប្រអប់គឺលេខ 0 ព្រោះចំនួនដែលចែកដាច់នឹង 2 ផង និង 5 ផង គឺចំនួនមានលេខ 0 នៅខាងចុង ។

ដូចនេះ ចំនួននោះគឺ 154 0 ។

- ទំព័រទី 16 : បំពេញលេខក្នុងប្រអប់ 7 □ 8 :

ចំនួនដែលត្រូវបំពេញក្នុងប្រអប់គឺលេខ 3 ព្រោះដើម្បីឱ្យវាចែកដាច់នឹង 3 ផង និង 9 ផង លុះត្រាតែផលបូកចែកដាច់នឹង 9 ។

ដូចនេះ យើងបានចំនួននោះគឺ 7 3 8 ។

- ទំព័រទី 17 : បំពេញលេខក្នុងប្រអប់ 734 □ 0 ដើម្បីឱ្យ :

ក. ចែកដាច់នឹង 4 : លេខដែលត្រូវបំពេញក្នុងប្រអប់គឺលេខ 0, 2, 4, 6, 8 ព្រោះចំនួនដែលចែកដាច់នឹង 4 លុះត្រា លេខពីរខ្ទង់ខាងចុងរបស់វាចែកដាច់នឹង 4 ។

ខ. ចែកដាច់នឹង 8 : លេខដែលត្រូវបំពេញក្នុងប្រអប់គឺលេខ 0, 4, 8 ព្រោះវាធ្វើឱ្យលេខបីខ្ទង់ខាងចុងចែកដាច់នឹង 8 ។

- ទំព័រទី 18 : បំពេញលេខក្នុងប្រអប់ដើម្បីឱ្យ ផលបូក និងផលដកចែកដាច់នឹង 9 :

ក. $3 \square 0 + 16 \square$: ព្រោះបើចំនួននីមួយៗចែកដាច់នឹង 9 នោះផលបូករបស់វាក៏ចែកដាច់នឹង 9 ដែរ ។

ខ. $40 \square - 2 \square 0$: ព្រោះបើចំនួននីមួយៗចែកដាច់នឹង 9 នោះផលដករបស់វាក៏ចែកដាច់នឹង 9 ដែរ ។

- ទំព័រទី 19 :

ក. គេមានចំនួន 26, 30, 48, 66, 106 : ចំនួនដែលជាពហុគុណនៃ 6 គឺ 30, 48, 66 : ព្រោះចំនួនទាំងនេះចែកដាច់នឹង 6 នោះមានន័យថាវាជាពហុគុណនៃ 6 ។

ខ. រកគ្រប់តួចែកនៃចំនួនដូចខាងក្រោម :

-តួចែកនៃ 15 គឺ : 1, 3, 5 និង 15 ។

-តួចែកនៃ 24 គឺ : 1, 2, 3, 4, 12 និង 24 ។

-តួចែកនៃ 68 គឺ : 1, 2, 4, 17, 34 និង 68 ។

-តួចែកនៃ 120 គឺ : 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 15, 20, 24, 30, 40, 60 និង 120 ។

-ទំព័រទី 19 : ចំនួនបឋមដែលតូចជាង 50 រួមមាន :
2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23, 29, 31, 37, 41, 43 និង 47 ព្រោះចំនួនទាំងនេះមានតួចែកតែពីរគឺ :
លេខ 1 និងខ្លួនឯង ។

-ទំព័រទី 20 : បំបែកចំនួន 66 និង 273 ជាផលគុណកត្តា
បឋមនោះយើងបាន :

-ចំពោះ $66 = 2 \times 3 \times 11$

-ចំពោះ $273 = 3 \times 7 \times 11$ ។

-ទំព័រទី 22 : រកចំនួនសិស្ស :

សៀវភៅ 24 ក្បាល និងខ្មៅដៃ 36 ដើម ចែកឱ្យសិស្សស្ទើៗ
គ្នាអស់គ្មានសល់ មានន័យថា 24 និង 36 ចែកដាច់នឹងចំនួន
សិស្ស នាំឱ្យចំនួនសិស្សជាតួចែកនៃ 24 និង 36 ។

គេសម្រេចចិត្តចែកឱ្យចំនួនសិស្សច្រើនបំផុត នោះនាំឱ្យ ចំនួន
ជាតួចែករួមធំបំផុតនៃ 24 និង 36 គេបាន :

$PGCD(24, 36) = 2^2 \times 3 = 12$ ព្រោះ

$24 = 2^3 \times 3$ ហើយ $36 = 2^2 \times 3^2$

ដូចនេះ គេអាចឱ្យបានសិស្សចំនួន 12 នាក់ ។

-ទំព័រទី 23 : (ប្រធានលំហាត់មិនប្រក្រតី ឬ មានបញ្ហា) ។

មេរៀនទី 3 ចំនួនគតិវិទ្យាទីប

-ទំព័រទី 26 : ក្នុងចំណោមចំនួន $0.4, \frac{1}{2}, -5, +1.2, -9,$
 $-1, 0, 3, 5$ និង 46 ចំនួនដែលជា :

-ចំនួនគតិវិទ្យាទីបវិជ្ជមានគឺ : 3, 5 និង 46

-ចំនួនគតិវិទ្យាទីបអវិជ្ជមានគឺ : -5, -9 និង -1 ។

-ទំព័រទី 27 : គណនាតម្លៃដាច់ខាតនៃចំនួន :

$|-5| = 5$ $|7| = 7$ $|+34| = 34$ ។

-ទំព័រទី 28 : សរសេរចំនួនគតិវិទ្យាទីប : -10, -20, 3,
7, -1, -40, 9, 4, 0, 2

ក. តាមលំដាប់ឡើងគឺ : (មិនប្រើសញ្ញា < ក៏ត្រូវដែរ)
 $-40 < -20 < -10 < -1 < 0 < 2 < 3 < 4 < 7 < 9$ ។

ខ. តាមលំដាប់ចុះ គឺ :
9, 7, 4, 3, 2, 0, -1, -10, -20, -40 ។

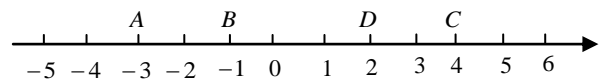
-ទំព័រទី 28 : បំពេញចំនួនក្នុងប្រអប់ :

ក. $-(-15) = 15$ ឬអាចបំពេញលេខ +15 ក៏បាន

ខ. $-[-(+8)] = 8$ ឬអាចបំពេញលេខ +8 ក៏បាន ។

-ទំព័រទី 29 : នៅលើបន្ទាត់ចំនួនដែលមានគល់ 0 :

ក. ដោតំណុច $A(-3), B(-1), C(4)$ និង $D(2)$

ខ. គណនាប្រវែង AB និង BD គេបាន :

$AB = OA - OB = |-3| - |-1| = 3 - 1 = 2$ ឯកតាប្រវែង

$BD = BO + OD = |-1| + |2| = 1 + 2 = 3$ ឯកតាប្រវែង

-ទំព័រទី 31 : បំពេញចន្លោះខាងក្រោម :

ក. $-10 + (-4) = -14$

ខ. $(-7) + (-3) = -10$ អាចបំពេញលេខ -10 ក៏បាន

គ. $8 + (-3) = 5$ ។

-ទំព័រទី 33 : គណនាផលដកខាងក្រោម :

ក. $(-12) - (3)$ ចម្លើយគឺ : $(-12) - (3) = -15$

ខ. $5 - (-4) - (8)$ ចម្លើយគឺ : $5 - (-4) - (8) = 1$

គ. $25 - (12) - (-5)$ ចម្លើយគឺ : $25 - (12) - (-5) = 18$ ។

-ទំព័រទី 34 : គណនាផលគុណនៃចំនួនខាងក្រោម :

ក. $(-20)(3) = -60$

ខ. $(-6)(-6) = 36$

គ. $(-5) \times 0 = 0$

ឃ. $(-6)(3)(-4)(2) = 144$ ។

- ទំព័រទី 35 :

ក. គណនាផលបូក :

$$\frac{-40416}{-165-256} = \frac{-40416}{-421} = \boxed{+96} \text{ ឬ } 96$$

និង $\frac{-2729+583}{-29} = \frac{-2146}{-29} = \boxed{74} \text{ ឬ } +74$ ។

ខ. បំពេញចន្លោះ :

$$\frac{-40}{(10)} = -4 \quad \text{និង} \quad \frac{(-42)}{-6} = 7$$

- ទំព័រទី 36 : គណនាកន្សោមលេខខាងក្រោម :

ក. $13-4+7=(13+7)-4=20-4=\boxed{16}$

ខ. $13-(4+7)=13-11=\boxed{2}$

គ. $(12+5)+8=(12+8)+5=20+5=\boxed{25}$

ឃ. $12+(5+8)=(12+8)+5=20+5=\boxed{25}$ ។

- ទំព័រទី 37 : គណនាកន្សោមលេខខាងក្រោម :

ក. $[5 \times (-3)] \times 2 = (-15) \times 2 = \boxed{-30}$

ខ. $[5 \times (-3) \times 2] = [(-15) \times 2] = (-30) = \boxed{-30}$

គ. $1000 \div 100 \div 10 = 10 \div 10 = \boxed{1}$

ឃ. $40 \div (40 \div 10) = 40 \div 4 = \boxed{10}$ ។

- ទំព័រទី 38 : គណនាកន្សោមលេខខាងក្រោម :

ក. $[2-3(5+4)]-(6+5 \times 2) = (2-27)-(6+10) = \boxed{-41}$

ខ. $[4+(4 \div 4)](4) = (4+1)(4) = (5)(4) = \boxed{20}$

គ. $[(35-7)(4+6)] \div 2 = [(28)(10)] \div 2 = 280 \div 2 = \boxed{140}$

មេរៀនទី 4 ប្រភាគ

- ទំព័រទី 43 : បំពេញចំនួនក្នុងប្រអប់ $\square$ ។

ក. $\frac{2}{7} = \frac{\boxed{4}}{\boxed{14}} = \dots$ (អាចមានចម្លើយច្រើនទៀតរវាង $\frac{2a}{7a}$)

ខ. $\frac{-15}{25} = \frac{\boxed{-3}}{\boxed{5}} = \dots$ (សញ្ញា- នៅភាគបែងក៏បាន)

គ. $\frac{4}{9} = \frac{28}{\boxed{63}}$ ។

សម្គាល់ : ចម្លើយសំណួរ ក និង ខ អាចមានច្រើន ស្របតាមគោលការណ៍ បើភាគយកគុណ a នោះភាគបែងគុណនឹង a ដែរ $a \neq 0$ ។

- ទំព័រទី 43 : សម្រួលប្រភាគ :

$$\frac{18}{30} = \frac{3 \times 6}{5 \times 6} = \frac{\boxed{3}}{\boxed{5}} \quad (\text{ព្រោះ } PGCD(18, 30) = 6)$$

$$\frac{-19}{57} = \frac{(-1) \times 19}{3 \times 19} = \frac{\boxed{-1}}{\boxed{3}} \quad (\text{ព្រោះ } PGCD(19, 57) = 19)$$

$$\frac{-10}{-15} = \frac{10}{15} = \frac{2 \times 5}{3 \times 5} = \frac{\boxed{2}}{\boxed{3}} \quad (PGCD(10, 15) = 5)$$
 ។

- ទំព័រទី 45 : ប្រៀបធៀបប្រភាគ :

ក. យើងមាន $\frac{14}{35} = \frac{2 \times 7}{5 \times 7} = \frac{2}{5}$, $\frac{26}{30} = \frac{13 \times 2}{15 \times 2} = \frac{13}{15}$,

$$\frac{27}{45} = \frac{3 \times 9}{5 \times 9} = \frac{3}{5} \text{ ដោយ } PPCM(5, 15, 5) = 15$$

នាំឱ្យ $\frac{14}{35} = \frac{2 \times 3}{5 \times 3} = \frac{6}{15}$, $\frac{26}{30} = \frac{13}{15}$,

$$\frac{27}{45} = \frac{3 \times 3}{5 \times 3} = \frac{9}{15} \text{ ដោយ } \frac{6}{15} < \frac{9}{15} < \frac{13}{15}$$

ដូចនេះ $\boxed{\frac{14}{35} < \frac{27}{45} < \frac{26}{30}}$ ។

ខ. ដោយ $PPCM(12, 18, 25) = 900$ គេបាន :

$$\frac{-11}{12} = \frac{(-11) \times 75}{12 \times 75} = \frac{-825}{900}$$

$$\frac{17}{-18} = \frac{17 \times 50}{(-18) \times 50} = \frac{-850}{900}$$

$$-\frac{9}{25} = \frac{(-9) \times 36}{25 \times 36} = \frac{-324}{900}$$

ដោយ $\frac{-850}{900} < \frac{-825}{900} < \frac{-324}{900}$

ដូចនេះ $\boxed{\frac{17}{-18} < \frac{-11}{12} < \frac{-9}{25}}$ ។

- ទំព័រទី 47 : គណនាកន្សោម :

$$A = -\frac{1}{2} - \frac{1}{4} - \left(-\frac{9}{10}\right) \text{ ដោយ } LCM(2, 4, 10) = 20$$

$$= \frac{-10-5+18}{20} = \frac{\boxed{3}}{\boxed{20}}$$
 ។

$$B = \frac{3}{14} - \frac{5}{-8} + \frac{-1}{2} \text{ ដោយ } LCM(14, 8, 2) = 56$$

$$= \frac{12+35-28}{56} = \frac{\boxed{19}}{\boxed{56}}$$
 ។

បញ្ជាក់ អ្នកអាចរក $PPCM$ ឬ LCM ដោយខ្លួនឯង ។

អ្នកអាចធ្វើឱ្យសម្រាយជាងនេះទៀតបាន ។

- ទំព័រទី 48 : គណនា :

$$A = \frac{-15}{9} \times \frac{13}{28} - \frac{13}{28} \times \frac{4}{9}$$

$$= \frac{13}{28} \left(\frac{-15}{9} - \frac{4}{9} \right) = \frac{13}{28} \left(\frac{-19}{9} \right) = \boxed{-\frac{247}{252}}$$

$$B = -3\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{5} \times \left(-1\frac{2}{13}\right)$$

$$= \left(\frac{-13}{4}\right) \left(\frac{8}{5}\right) \left(\frac{-15}{13}\right) = \boxed{6}$$

- ទំព័រទី 49 : ក. គណនាកន្សោម :

$$A = \frac{3}{5} \times \left(-\frac{1}{4} - \frac{1}{6}\right) \div \left(-2\frac{1}{3} + 1\frac{1}{4}\right)$$

$$= \frac{3}{5} \times \left(\frac{-3-2}{12}\right) \div \left(\frac{-7}{3} + \frac{5}{4}\right)$$

$$= \left(\frac{-1}{4}\right) \div \left(\frac{-28+15}{12}\right) = \left(\frac{-1}{4}\right) \div \left(\frac{-13}{12}\right)$$

$$= \left(\frac{-1}{4}\right) \times \left(\frac{12}{-13}\right) = \boxed{\frac{3}{13}}$$

ខ. គណនា x យើងដឹងថា : $\frac{3}{4} \div x = 2$ ឬ $\frac{3}{4} = 2x$

នាំឱ្យ $x = \frac{\frac{3}{4}}{2} = \frac{3}{4} \times \frac{1}{2} = \frac{3}{8}$ ។ ដូចនេះ $\boxed{x = \frac{3}{8}}$ ។

- ទំព័រទី 50 : រកចំនួនទំព័រសៀវភៅ :

ចំនួនអានសៀវភៅបាន $\frac{13}{15}$ ត្រូវនឹង 377 ទំព័រ

នាំឱ្យចំនួនទំព័រសៀវភៅទាំងអស់គឺ $\frac{15 \times 377}{13} = \boxed{435}$ ទំព័រ ។

បេរៀនទី 5 ចំនួនទសភាគ

- ទំព័រទី 55 : សរសេរតម្លៃលេខតាមខ្ទង់នៃចំនួនទសភាគ :

ក. 0.785 ចំនួនទសភាគនេះមាន :

-លេខ 0 ខ្ទង់រាយមានតម្លៃ $= 0 \times 1 = 0$

-លេខ 7 ខ្ទង់ភាគដប់មានតម្លៃ $= \frac{7}{10} = 0.7$

-លេខ 8 ខ្ទង់ភាគរយមានតម្លៃ $= \frac{8}{100} = 0.08$

-លេខ 5 ខ្ទង់ភាគពាន់មានតម្លៃ $= \frac{5}{1000} = 0.005$ ។

ខ. 16.301 ចំនួនទសភាគនេះមាន (តាមលំដាប់ពីឆ្វេងទៅស្តាំ) :

-លេខ 1 ខ្ទង់ដប់មានតម្លៃ $= 1 \times 10 = 10$

-លេខ 6 ខ្ទង់រាយមានតម្លៃ $= 6 \times 1 = 6$

-លេខ 3 ខ្ទង់ភាគដប់មានតម្លៃ $= \frac{3}{10} = 0.3$

-លេខ 0 ខ្ទង់ភាគរយមានតម្លៃ $= \frac{0}{100} = 0$

-លេខ 1 ខ្ទង់ភាគពាន់មានតម្លៃ $= \frac{1}{1000} = 0.001$ ។

គ. 2.0397 ចំនួនទសភាគនេះមាន :

-លេខ 2 ខ្ទង់រាយមានតម្លៃ $= 2 \times 1 = 2$

-លេខ 0 ខ្ទង់ភាគដប់មានតម្លៃ $= \frac{0}{10} = 0$

-លេខ 3 ខ្ទង់ភាគរយមានតម្លៃ $= \frac{3}{100} = 0.03$

-លេខ 9 ខ្ទង់ភាគពាន់មានតម្លៃ $= \frac{9}{1000} = 0.009$

-លេខ 7 ខ្ទង់ភាគម៉ឺនមានតម្លៃ $= \frac{7}{10000} = 0.0007$ ។

- ទំព័រទី 55 : រៀបចំចំនួន មានដូចខាងក្រោម :

-6.245 , -5.867 , -0.045 , -3.243 , -0.127

រៀបតាមលំដាប់កើនឡើង :

-6.245 , -5.867 , -3.243 , -0.127 , -0.045

រៀបតាមលំដាប់ចុះកើន :

-0.045 , -0.127 , -3.243 , -5.867 , -6.245 ។

- ទំព័រទី 56 : សរសេរប្រភាគខាងក្រោមជាចំនួនទសភាគ :

ក. $\frac{3}{10} = \boxed{0.3}$

ខ. $-\frac{13}{100} = \boxed{-0.13}$

គ. $\frac{407}{1000} = \boxed{0.407}$

ឃ. $-\frac{13786}{1000} = \boxed{-13.786}$ ។

- ទំព័រទី 57 : សរសេរទសភាគខ្ទង់ប្រភាគ :

ក. $0.\overline{54}$: តាង $N = 0.\overline{54} = 0.54545454...$

នាំឱ្យ $100N = 54.54545454...$ (ផ្អែកខ្ទង់ពីរខ្ទង់)

$$\begin{array}{r} 100N = 54.54545454... \\ - \quad N = 0.54545454... \\ \hline 99N = 54 \end{array}$$

នាំឱ្យ : $N = \frac{54}{99} = \frac{6}{11}$ ដូចនេះ $\boxed{0.\overline{54} = \frac{6}{11}}$ ។

ខ. $-4.\overline{01}$: តាង $A = 4.\overline{01} = 4.01010101...$

គុណ A នឹង 100 គេបាន $100A = 401.01010101...$

$$\begin{array}{r} 100A = 401.01010101... \\ - A = 4.0101010101... \\ \hline 99A = 397 \end{array}$$

នាំឱ្យ $A = \frac{397}{99}$ ដូចនេះ $-4.\overline{01} = -\frac{397}{99}$ ។

គ. $0.\overline{345}$: តាង $x = 0.\overline{345} = 0.345345345...$

មានផ្នែកខួបមានលេខបីខ្ទង់ នោះយក x គុណនឹង 1000

គេបាន $1000x = 345.345345345...$

$$\begin{array}{r} 1000x = 345.345345345... \\ - x = 0.345345345... \\ \hline 999x = 345 \end{array}$$

នាំឱ្យ $x = \frac{345}{999} = \frac{115}{333}$ ដូចនេះ $0.\overline{345} = \frac{115}{333}$ ។

- ទំព័រទី 57 : គណនា :

$$\begin{aligned} & 4.235 + (-6.563) - (-10.999) \\ &= 4.235 - 6.563 + 10.999 \\ &= 8.671 \end{aligned}$$

- ទំព័រទី 60 : រកប្រាក់ដែលគេត្រូវអាប់ឱ្យណារ៉ុងវិញ :

សៀវភៅ 5 ក្បាលថ្លៃ 8050.175 រ

នាំឱ្យសៀវភៅ 15 ក្បាលថ្លៃ $3 \times 8050.175 = 24150.525$ រ

ប្រាក់ត្រូវអាប់ $30000 - 24150.525 = 5849.475$ រ

ដូចនេះ គេត្រូវអាប់ប្រាក់ឱ្យណារ៉ុងវិញចំនួន 5849.475 រ ។

- ទំព័រទី 61 : បង្កត់ចំនួនខាងក្រោមត្រឹមខ្ទង់ភាគពាន់ :

ក. $0.004681 \approx 0.005$ បង្កត់ឡើងព្រោះខ្ទង់បន្ទាប់លេខ 6

ខ. $0.000604 \approx 0.001$ បង្កត់ឡើងព្រោះខ្ទង់បន្ទាប់លេខ 6

គ. $5.9845 \approx 5.985$ បង្កត់ឡើងព្រោះខ្ទង់បន្ទាប់លេខ 5 ។

មេរៀនទី 6 ភាគរយ

- ទំព័រទី 63 : សរសេរការផាត់ពណ៌នៃរូបនីមួយៗជាភាគរយ :

រូប (ក) សរសេរបាន $\frac{39}{100} = 39\%$

រូប (ខ) សរសេរបាន $\frac{45}{100} = 45\%$

រូប (គ) សរសេរបាន $\frac{54}{100} = 54\%$

- ទំព័រទី 64 : ក. សរសេរភាគរយជាប្រភាគ :

$$15\% = \frac{15}{100} = \frac{3 \times 5}{20 \times 5} = \frac{3}{5}$$

$$32\% = \frac{32}{100} = \frac{8 \times 4}{25 \times 4} = \frac{8}{25}$$

$$595\% = \frac{595}{100} = \frac{119 \times 5}{20 \times 5} = \frac{119}{20}$$

ខ. សរសេរភាគរយជាចំនួនទសភាគ :

$$73\% = \frac{73}{100} = 0.73 \quad , \quad 129\% = \frac{129}{100} = 1.29$$

$$185\% = \frac{185}{100} = 1.85 \quad , \quad 0.1\% = \frac{0.1}{100} = 0.001$$

- ទំព័រទី 65 : ក. សរសេរប្រភាគជាភាគរយ :

$$\frac{2}{3} \approx 0.6667 = \frac{0.6667 \times 100}{100} = \frac{66.67}{100} = 66.67\%$$

$$\frac{1}{5} = \frac{1 \times 20}{5 \times 20} = \frac{20}{100} = 20\%$$

$$\frac{7}{13} \approx 0.5385 = \frac{0.5385 \times 100}{100} = \frac{53.85}{100} = 53.85\%$$

ខ. សរសេរចំនួនទសភាគជាភាគរយ :

$$1.5 = \frac{1.5 \times 100}{100} = \frac{150}{100} = 150\%$$

$$0.80 = \frac{0.80 \times 100}{100} = \frac{80}{100} = 80\%$$

$$0.007 = \frac{0.007 \times 100}{100} = \frac{0.7}{100} = 0.7\%$$

$$0.983 = \frac{0.983 \times 100}{100} = \frac{98.3}{100} = 98.3\%$$

- ទំព័រទី 66 : រកភាគរយនៃមនុស្សដែលស្លាប់ :

សរសេរ 18 នាក់ជាភាគរយនៃ 96 នាក់

$$\text{គេបាន } \frac{18}{96} \times 100\% = 0.1875 \times 100\% = 18.75\%$$

ដូចនេះ ភាគរយមនុស្សដែលស្លាប់គឺ : 18.75% ។

- ទំព័រទី 67 : រកប្រាក់ចំណេញឬខាតក្នុង 100 រ

ក. ប្រាក់ដើម 160 000 រ ចំណេញបាន 20 000 រ

$$\text{នោះប្រាក់ដើម 1 រ ចំណេញបាន } \frac{20\,000}{160\,000} = 0.125 \text{ រ}$$

នាំឱ្យប្រាក់ដើម 100 រ ចំណេញបាន $0.125 \times 100 = 12.5$ រ

ដូចនេះ ក្នុង 100 រ ចំណេញបាន 12.5 រ ។

ខ. ប្រាក់លក់ 240 000 ៛ ប្រាក់ខាត 80 000 ៛

$$\text{នោះប្រាក់លក់ } 1 \text{ ៛ ប្រាក់ខាត } \frac{80\,000}{240\,000} \approx 0.3333 \text{ ៛}$$

$$\text{នាំឱ្យប្រាក់លក់ } 100 \text{ ៛ ប្រាក់ខាត } 0.3333 \times 100 = 33.33 \text{ ៛}$$

ដូចនេះ ក្នុង 100 ៛ ខាតអស់ប្រហែល 33.33 ៛ ។

- ទំព័រទី 68 : រកតម្លៃនាឡិកានោះដែលត្រូវលក់ :

រកចំនួនប្រាក់ដែលបានបញ្ចុះតម្លៃ 15% នៃ 40 000 ៛

$$\text{ប្រាក់បញ្ចុះតម្លៃ} = \frac{15}{100} \times 40\,000 = 6\,000 \text{ ៛}$$

ប្រាក់លក់ក្រោយបញ្ចុះតម្លៃ 6 000 រើ :

$$40\,000 - 6\,000 = 34\,000 \text{ ៛}$$

ដូចនេះ នាឡិកានោះត្រូវលក់តម្លៃ 34 000 ៛ ។

- ទំព័រទី 69 : រកថ្លៃលក់របស់ទោចក្រយានយន្ត :

ដោយ 2% នៃថ្លៃលក់ទោចក្រយានយន្ត = 80 000 ៛

នាំឱ្យ ថ្លៃលក់ទោចក្រយានយន្ត

$$= \frac{80\,000}{2\%} = \frac{80\,000}{0.02} = 4\,000\,000 \text{ ៛}$$

ដូចនេះ ថ្លៃលក់ទោចក្រយានយន្តគឺ 4 000 000 រៀល ។

- ទំព័រទី 70 : បំពេញតារាងខាងក្រោម :

ដោយផ្អែកលើរូបមន្ត $I = \frac{PRT}{100}$ ដែល ទីនេះ I ជាការប្រាក់

T ជារយៈពេលគិតជាឆ្នាំ , P ជាប្រាក់ដើម ហើយ

$R\%$ ជាអត្រាការប្រាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ ។ យើងបំពេញបាន :

P	R	T	I	ចំនួនប្រាក់សរុប
480 000 ៛	8%	7 ឆ្នាំ	268 800 ៛	748 800 ៛
120 277.78 ៛	9%	4 ឆ្នាំ	43 300 ៛	163 578 ៛
2 000 000 ៛	11%	0.4 ឆ្នាំ	88 000 ៛	2 088 000 ៛
720 000 ៛	$\approx 7.02\%$	18 ខែ	75 600 ៛	795 600 ៛

មេរៀនទី 7 ទ្វាស់ទ្វាស់

- ទំព័រទី 74 : រកចម្ងាយពីត្រកដរវាងភូមិ A ទៅភូមិ B

(លំហាត់នេះគេរៀបចំបានល្អណាស់ មិនខ្វះទេអ្នកដែលមិនយល់

ប្រធាន ព្រោះបើមិនបានគិតឱ្យឆ្លាតដល់ អាចថាប្រធានខុសក៏មាន ។)

ជាបន្តអ្នកត្រូវយល់ឱ្យបានច្បាស់តាមការបកស្រាយខាងក្រោម :

- គេវាស់ចម្ងាយពីភូមិ A ទៅភូមិ B ដោយប្រើខ្នាតដេកាម៉ែត

ដូចគ្នា ប៉ុន្តែខ្នាតនីមួយៗមិនត្រូវល្អទេ គឺខ្នាតមួយស្មើបន្តិចគឺ

$$9.8m \approx 1dam \text{ ឯខ្នាតមួយទៀតស្មើបន្តិចគឺ } 10.1m \approx 1dam$$

ពេលវាស់ប្រាក់ដងខ្នាត 9.8m វាស់ឃើញវែងជាងខ្នាត 10.1m

ក្រោយពេលវាស់ខ្នាតទាំងពីរខុសគ្នាប្រហែល $1dam = 10m$

- បើតាងចម្ងាយពីភូមិ A ទៅភូមិ B ដោយ x (គិតជា m)

$$\text{តាមបម្រាបយើងបាន : } \frac{x}{9.8} - \frac{x}{10.1} = 10$$

$$\left(\frac{1}{9.8} - \frac{1}{10.1} \right) x = 10$$

$$\frac{10.1 - 9.8}{9.8 \times 10.1} x = 10$$

$$0.3x = 989.8$$

$$x \approx 3300m$$

- ក្រោយពីផ្ទៀងផ្ទាត់តាមបច្ចេកទេសជាក់ស្តែងគឺត្រឹមត្រូវ

ដូចនេះ ចម្ងាយពីត្រកដពីភូមិ A ទៅភូមិ B គឺ $\approx 3.3km$ ។

- ទំព័រទី 75 : ក. រកប្រវែងទទឹង និងបណ្តោយនៃដីស្រែ

រកប្រវែងដើមឬស្សីដែលគាត់យកមកវាស់ជាមុនសិន

$$\text{ប្រវែងដើមឬស្សី} = 3 \text{ ព្យាម} + 1 \text{ ហត្ថ} + 2 \text{ ចំអាម}$$

$$= 3 \cdot 2m + 1 \cdot 0.5m + 2 \cdot 0.2m$$

$$= 6m + 0.5m + 0.4m$$

$$= 6.9m$$

- ប្រវែងទទឹងវាស់បាន 12 ដើមឬស្សី

$$\text{នោះប្រវែងទទឹងគឺ : } = 12 \times 6.9m = \text{82.8m}$$

- ប្រវែងបណ្តោយវាស់បាន 32 ដើមឬស្សី

$$\text{នោះប្រវែង បណ្តោយគឺ : } = 32 \times 6.9m = \text{220.8m}$$

ខ. រកក្រឡាផ្ទៃស្រែគិតជាអា :

$$\text{ផ្ទៃដីស្រែ} = \text{បណ្តោយ} \times \text{ទទឹង} = 82.8m \times 220.8m$$

$$= 18282.24m^2$$

$$\text{ដោយ } 1a = 100m^2$$

$$\text{នាំឱ្យ } 18282.24m^2 = \frac{18282.24}{100} a = 182.8224a$$

ដូចនេះ ផ្ទៃដីស្រែគិតជាអាគឺ 182.8224a ។

(អាចមើលការបំបែកខ្នាតនៅសៀវភៅគណិតវិទ្យា អាន.គិត.យល់)

គ. រកប្រវែងខ្សែលួស (គិតជាសិន)

ប្រវែងខ្សែលួសមួយជុំ គឺជាបរិមាត្រដ៏ស្របរាងចតុកោណកែង

$$\text{នាំឱ្យ } P = 2(82.8m + 220.8m) = 607.2m$$

$$\text{-បើគិត 3 ជុំគឺ } 3 \times 607.2m = 1821.6m$$

$$\text{ដោយ } 1 \text{ សិន} = 40m$$

$$\text{នាំឱ្យ } 1821.6m = \frac{1821.6}{40} \text{ សិន} = 45.54 \text{ សិន}$$

ដូចនេះ ប្រវែងលួស 3 ជុំគិតជាសិនគឺ 45.54 សិន ។

- ទំព័រទី 76 : រកម៉ាស់នៃដំឡូងជ្វា :

រកម៉ាស់កូនជញ្ជីងទាំងអស់ដែលគេយកមកប្រើគឺ :

$$4kg + 7hg + 3dag = 4kg + 0.7kg + 0.03kg = 4.73kg$$

$$\text{ដោយកូនជញ្ជីងដាក់លើថាសមួយដែលមានម៉ាស់ស្មើ } \frac{1}{10} \text{ នៃ}$$

ម៉ាស់វត្ថុដែលឡើង (ម៉ាស់វត្ថុឡើង = 10 ដកនៃម៉ាស់កូនជញ្ជីង)

$$\text{នោះម៉ាស់វត្ថុដែលឡើង} = 10 \times 4.73 \text{ kg} = 47.3 \text{ kg}$$

$$\text{ដោយសំបកបារាំងមានម៉ាស់ } 1.5kg$$

$$\text{នាំឱ្យម៉ាស់ដំឡូងជ្វា} = 47.3 \text{ kg} - 1.5 \text{ kg} = 45.8 \text{ kg} \quad ។$$

$$\text{ដូចនេះ ដំឡូងជ្វាមានម៉ាស់ } 45.8 \text{ kg} \quad ។$$

- ទំព័រទី 77 : ក. រកចំនួនដបដែលគាត់ច្រកប្រេងម៉ាស៊ូតបាន:

$$\text{ចំណុះប្រេងដែលបានទិញ } 225l \times 8 = 1800l$$

$$\text{ចំណុះប្រេងដែលប្រើការបាន } 1800l - (8 \times 3l) = 1776l$$

$$\text{ដោយ } 1l = 100cl \text{ នាំឱ្យ } 1776l = 177600cl$$

$$\text{ចំនួនដបដែលច្រកម៉ាស៊ូតបាន } \frac{177600cl}{75cl} = 2368 \text{ ដប}$$

$$\text{ដូចនេះ ប្រេងដែលច្រកបានមានចំនួន } 2368 \text{ ដប} \quad ។$$

ខ. រកថ្លៃដើមនៃប្រេងម៉ាស៊ូតក្នុងមួយដប

$$\text{ចំណុះប្រេងដែលបានទិញ } 1800l \text{ ត្រូវនឹង } 18hl$$

នាំឱ្យចំនួនប្រាក់ចំណាយទិញប្រេងទាំង 8 ធុងគឺ :

$$18 \times 15\,000 = 270\,000 \text{ រៀល}$$

ប្រាក់ចំណាយសរុបគិតទាំងឈ្នួលច្រកដបគឺ :

$$270\,000 \text{ រៀល} + 2\,600 \text{ រៀល} = 272\,600 \text{ រៀល}$$

$$\text{នាំឱ្យថ្លៃដើមប្រេងក្នុងមួយដប} = \frac{272\,600}{2368} \approx 115.12 \text{ រៀល}$$

$$\text{ដូចនេះ ថ្លៃដើមប្រេងក្នុងមួយដបគឺ : } 115.12 \text{ រៀល} \quad ។$$

គ. រកថ្លៃលក់ក្នុងមួយដបដើម្បីឱ្យចំណេញ 12%

រកប្រាក់ចំណេញក្នុងមួយដប គឺ :

$$115.12 \times 12\% = 115.12 \times 0.12 \approx 13.8 \text{ រៀល}$$

$$\text{នាំឱ្យថ្លៃលក់ចេញក្នុងមួយដប } 115.12 + 13.8 \approx 129 \text{ រៀល}$$

ដូចនេះ ដើម្បីឱ្យចំណេញ 12% ត្រូវលក់ចេញ 129 រៀលក្នុងមួយដប ។

- ទំព័រទី 79 : ក. តើថ្ងៃនោះជាថ្ងៃអ្វី ?

នាឡិកាបានដើរលឿន $1mn35s$ ក្នុងមួយថ្ងៃ ហើយនាឡិកា

ស៊ីណា ដើរយឺត $2mn10s$ ក្នុងមួយថ្ងៃ មានន័យថាក្នុងមួយថ្ងៃ

នាឡិកាស៊ីណាដើរយឺតជាងនាឡិកាបានដើរចំនួន :

$$1mn35s + 2mn10s = 3mn45s \text{ ត្រូវនឹង } 225s$$

- ច្រើនថ្ងៃនាឡិកា ស៊ីណាដើរយឺតជាងនាឡិកាបានដើរចំនួន :

$$17mn30s \text{ ត្រូវនឹង } 1050s$$

$$\text{នាំឱ្យចំនួនថ្ងៃដែលរំលងគឺ } \frac{1050}{225} = 4j16h$$

ដោយបន្ថែម $4j16h$ លើ ម៉ោង 20 ថ្ងៃ ចន្ទ នោះគឺថ្ងៃ សៅរ៍

ដូចនេះ ថ្ងៃនោះជាថ្ងៃ សៅរ៍ ។

ខ. តើម៉ោងពិតត្រូវនឹងម៉ោងប៉ុន្មាន?

បើយើងថែម $4j16h$ លើថ្ងៃ ចន្ទ ម៉ោង 20 នោះយើងបាន

ថ្ងៃសៅរ៍ ម៉ោង 12 ថ្ងៃត្រង់ ។

ដូចនេះ ម៉ោងពិតគឺ ម៉ោង 12 ថ្ងៃត្រង់ នៃថ្ងៃសៅរ៍ ។

មេរៀនទី 8 កន្សោមពិជគណិត

- ទំព័រទី 82 : ក. ប្រាប់ចំនួនតួ និងអថេរនៃកន្សោមពិជគណិត

$$3xy + 5 : \text{មាន } 2 \text{ តួ និងមានអថេរ } x, y \quad ។$$

$$x^3y - z - 2 : \text{មាន } 3 \text{ តួ និងមានអថេរ } x, y, z \quad ។$$

ខ. សរសេរកន្សោមពិជគណិតតាងអ៊ីប៉ូតេនុសនៃត្រីកោណកែង:

ដោយផលបូកប្រវែងជ្រុងទាំងបីជាបរិមាត្រ នាំឱ្យ

$$\text{រង្វាស់អ៊ីប៉ូតេនុស} = 13 - (x + 3y) \text{ គិតជា } dm \quad ។$$

- ទំព័រទី 83 : 1. គណនាដោយស្គាល់តម្លៃ

$$a = 2, b = 6, c = 4, d = 5$$

$$\text{ក. } (b - c) + a = (6 - 4) + 2 = 2 + 2 = 4 \quad ។$$

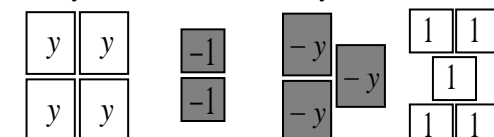
$$\text{ខ. } (ab + c)d = (2 \cdot 6 + 4)5 = 16 \times 5 = 80 \quad ។$$

2. ក. សរសេរចំនួនប្រាក់របស់ណារីជាកន្សោមពិជគណិត :
ប្រាក់របស់ណារីជាកន្សោមពិជគណិតគឺ : $5000 - y$ រៀល ។

ខ. រកចំនួនប្រាក់ណារីចំពោះ $y = 3\,500$ រៀល
នាំឱ្យប្រាក់ណារីគឺ : $5\,000 - 3\,500 = 1\,500$ រៀល ។

3. គណនាកន្សោម $\frac{3a}{b+3}$ ចំពោះតម្លៃ a និង b :
ក. $a = 10$ និង $b = 3$: នាំឱ្យ $\frac{3a}{b+3} = \frac{3 \times 10}{3+3} = \frac{30}{6} = 5$
ខ. $a = -2$ និង $b = -7$: នាំឱ្យ $\frac{3a}{b+3} = \frac{3 \times (-2)}{-7+3} = \frac{-6}{-4} = \frac{3}{2}$

4. គណនាតម្លៃអថេរដែលធ្វើឱ្យ $\frac{x-4}{x+12}$ មិនអាចកំណត់បាន
កន្សោម $\frac{x-4}{x+12}$ មិនអាចកំណត់បាន ឬ គ្មានន័យ លុះត្រាតែ
ភាគបែងស្មើសូន្យ នោះ $x = -12$ ជាតម្លៃដែលធ្វើឱ្យភាគ
បែងស្មើសូន្យ ។ ដូចនេះ $x = -12$ ។

-**ទំព័រទី 85** : គណនាផលបូកកន្សោមពិជគណិត ដោយប្រើ
រូបបតុកោណកែង និងការរើន $4y - 2 - 3y + 5$:
តាង y ដោយរូប y , ហើយ $-y$ ដោយរូប $-y$
និង 1 ដោយរូប 1 , ហើយ -1 ដោយរូប -1
យើងបាន : $4y - 2 - 3y + 5$

ដោយ $y - y = 0$ និង $1 - 1 = 0$
នៅសល់តែ $y + 3$ ដូចនេះ $4y - 2 - 3y + 5 = y + 3$ ។

-**ទំព័រទី 86** : គណនាកន្សោម :
ក. $8x + (-7x) = 8x - 7x = (8-7)x = 1 \times x = x$
ខ. $10x + 23x = (10+23)x = 33x$
-**ទំព័រទី 87** : បង្រួមកន្សោមរួចគណនា
យើងមាន : $2a + 5b + 7a + 9b = 9a + 14b$
ចំពោះ $a = -2$, $b = 7$
នាំឱ្យ $9a + 14b = 9 \times (-2) + 14 \times 7 = -18 + 98 = 80$ ។

-**ទំព័រទី 89** : គណនាផលគុណកន្សោមពិជគណិត

ក. $4(x-5) + (x-2)(2x-5)$
 $= 4x - 20 + 2x^2 - 5x - 4x + 10$
 $= 2x^2 - 5x - 10$
ខ. $4(x-5) - (x-2)(2x-5)$
 $= 4x - 20 - (2x^2 - 5x - 4x + 10)$
 $= 4x - 20 - 2x^2 + 5x + 4x - 10$
 $= -2x^2 + 13x - 30$

-**ទំព័រទី 89** : ដាក់ជាផលគុណកត្តា :

ក. $ab + a + b + 1$
 $= a(b+1) + (b+1)$
 $= (a+1)(b+1)$
ខ. $xy + 2z + 2y + xy$
 $= (x+2)z + (2+y)y$
 $= (x+2)(z+y)$

មេរៀនទី 9 សមីការដឺក្រេទី 1 មានមួយអន្តរាគមន៍

-**ទំព័រទី 92** : តើតម្លៃ x ណាជាឫសនៃសមីការ $x - 14 = 38$:

1. ក្នុងចំណោម តម្លៃ 52 , 42 , 24 គឺ $x = 52$ ជាឫស
នៃសមីការ ព្រោះវាផ្ទៀងផ្ទាត់ $52 - 14 = 38$ ឬ $38 = 38$ ពិត ។
2. រកឫសនៃសមីការ $5x = 100$:

យើងមាន $5x = 100$ ដែលមាន $x = 20$ ជាឫស
ព្រោះ $5 \times 20 = 100$ សមមូល $100 = 100$ ពិត ។

-**ទំព័រទី 95** : ដោះស្រាយសមីការ រួចផ្ទៀងផ្ទាត់ចម្លើយ :

ក. $x + 10 = 21$ ដកអង្គទាំងពីរនឹង 10 យើងបាន :
 $x + 10 - 10 = 21 - 10$
 $x = 11$

ផ្ទៀងផ្ទាត់ : ចំពោះ $x = 11$ នោះ $11 + 10 = 21$ ពិត
ដូចនេះ សមីការមានឫស $x = 11$ ។

ខ. $12 - (x - 3) = 8 \Leftrightarrow 15 - x = 8$

ដោយថែម $x - 8$ លើអង្គទាំងពីរ នោះយើងបាន :

$15 - x + x - 8 = 8 + x - 8$ ឬ $7 = x$ ជាឫសសមីការ

ផ្ទៀងផ្ទាត់ $12 - (7 - 3) = 8 \Leftrightarrow 12 - 4 = 8$ ពិត ។

- ទំព័រទី 96 : ដោះស្រាយសមីការ រួចផ្ទៀងផ្ទាត់ចម្លើយ :

ក. $7.2 = 3x$ ដោយចែកអង្គទាំងពីរនឹង 3 គេបាន :

$$\frac{7.2}{3} = \frac{3x}{3} \Leftrightarrow 2.4 = x \text{ ឬ } \boxed{x = 2.4 \text{ ជាប្រសិទ្ធិការ}}$$

ផ្ទៀងផ្ទាត់: ចំពោះ $x = 2.4 : 7.2 = 3 \times 2.4 \Leftrightarrow 7.2 = 7.2$

ខ. $13 = \frac{t}{1.2}$ ដោយគុណអង្គទាំងពីរនឹង 1.2 យើងបាន :

$$13 \times 1.2 = \frac{t \times 1.2}{1.2} \Leftrightarrow 15.6 = t \text{ ឬ } \boxed{t = 15.6 \text{ ជាប្រសិទ្ធិ}}$$

ផ្ទៀងផ្ទាត់: ចំពោះ $t = 15.6 : 13 = \frac{15.6}{1.2} \Leftrightarrow 13 = 13$ ពិត ។

- ទំព័រទី 97 : ដោះស្រាយសមីការ :

$$1. \quad 5x - (7x - 4) - 2 = 5 - (3x + 2)$$

$$5x - 7x + 4 = 5 - 3x - 2$$

$$-2x + 4 = 3 - 3x$$

$$3x - 2x = 3 - 4$$

$$\boxed{x = -1}$$

$$2. \quad 5 - \frac{2x-1}{4} = \frac{x+2}{3}$$

$$60 - 3(2x-1) = 4(x+2)$$

$$60 - 6x + 3 = 4x + 8$$

$$63 - 8 = 4x + 6x$$

$$10x = 55$$

$$\boxed{x = \frac{11}{2}}$$

- ទំព័រទី 98 : 1. គណនាប្រវែងបណ្តោយ និងទទឹង :

តាង x ជាប្រវែងទទឹង

$$x \quad \boxed{}$$

នាំឱ្យ $x + 28$ ជាបណ្តោយ

តាមប្រមាប: $2[x + (x + 28)] = 376$ (គិតជា m)

$$\text{គេបាន: } 4x + 56 = 376$$

$$4x = 376 - 56$$

$$x = \frac{320}{4} = 80$$

$$\text{នាំឱ្យ } x + 28 = 80 + 28 = 108$$

$$\text{ផ្ទៀងផ្ទាត់: } 2[80 + 108] = 376 \Leftrightarrow 2 \times 188 = 376 \text{ ពិត}$$

ដូចនេះ ចំការនោះ មានទទឹងប្រវែង 80 m
មានបណ្តោយប្រវែង 108 m ។

2. រកចំនួនគត់សេសទាំងបីនោះ

តាង x ជាចំនួនសេសទី 1 នោះចំនួនសេសបន្តបន្ទាប់គឺ

$$x + 2 \text{ និង } x + 4$$

តាមប្រមាប គេបាន :

$$3[x + (x + 2) + (x + 4)] - 5 = 8(x + 2)$$

$$3(3x + 6) - 5 = 8x + 16$$

$$9x + 18 - 5 = 8x + 16$$

$$9x - 8x = 16 - 13$$

$$x = 3$$

នោះចំនួនសេសបន្តបន្ទាប់គឺ $x + 2 = 3 + 2 = 5$

$$\text{និង } x + 4 = 3 + 4 = 7$$

$$\text{ផ្ទៀងផ្ទាត់: } 3(3 + 5 + 7) - 5 = 8(3 + 2)$$

$$3 \times 15 - 5 = 8 \times 5$$

$$40 = 40$$

ដូចនេះ ចំនួនសេសទាំងបីគូតគ្នាគឺ 3 , 5 , 7 ។

មេរៀនទី 10 វិសមភាព

- ទំព័រទី 102 : តើកន្សោមណាខ្លះជាវិសមភាព :

កន្សោម : $-2 < -1$, $8 > 5$, $a = b$, $c < d$,

$$a + b < a + d$$
 , $a + c = a + d$

កន្សោមជាវិសមភាពគឺ : $-2 < -1$, $8 > 5$, $c < d$,

និង $a + b < a + d$ ព្រោះវាកន្សោមនេះមានសញ្ញា $<$, $>$ ។

- ទំព័រទី 103 : ប្រៀបធៀបប្រភាគ $\frac{1}{n}$ និង $\frac{1}{n+1}$

ចំពោះ n ជាចំនួនគត់វិជ្ជមាន ពិនិត្យ :

$$+ \begin{cases} 1 > 0 \\ n = n \\ n+1 > n \end{cases} \text{ នាំឱ្យ } \frac{1}{n+1} < \frac{1}{n} \text{ ព្រោះ } n > 0$$

ដូចនេះ យើងប្រៀបធៀបបាន $\frac{1}{n} > \frac{1}{n+1}$ ។

- ទំព័រទី 104 : បំពេញសញ្ញា $>$ ឬ $<$ នៅក្នុងប្រអប់

$$\text{ក. } 10 < 20 \text{ នោះ } 10 \times 4 \quad \boxed{<} \quad 20 \times 4$$

$$\text{ខ. } -20 < -2 \text{ នោះ } (-20) \times (-4) \quad \boxed{>} \quad (-2) \times (-4)$$

$$\text{គ. } 1 < 12 \text{ នោះ } 1 \div 4 \quad \boxed{<} \quad 12 \div 4 \quad \text{។}$$

- ទំព័រទី 105 :

សរសេរទំនាក់ទំនងខាងក្រោមដោយប្រើសញ្ញាវិសមភាព :
- គុណចំនួន x នឹង 2 ថែម 5 ទៀត នោះលទ្ធផលធំជាង 10 :
យើងសរសេរបាន : $2x + 5 > 10$ ។

មេរៀនទី 11 ផលធៀបនិងសមាមាត្រ

- ទំព័រទី 107 : រកផលធៀប :

ក. 50g និង 200g សរសេរបាន $50:200$ ឬ $\frac{50}{200} = \frac{1}{4}$
ខ. 700g និង 1kg សរសេរបាន $700:1000$ ឬ $\frac{700}{1000} = \frac{7}{10}$

- ទំព័រទី 107 : រកផលធៀប :

ក. ប្រាក់ចំណូលរបស់គាត់ និងប្រាក់ចំណាយរបស់គាត់ :
សរសេរផលធៀបបាន : $1200:450$ ឬ $\frac{1200}{450} = \frac{8}{3}$ ។
ខ. ប្រាក់សន្សំរបស់គាត់ និងប្រាក់ចំណូលរបស់គាត់ :
ដោយប្រាក់សន្សំ = $1200\$ - 450\$ = 750\$$
យើងសរសេរផលធៀបបាន $750:1200$ ឬ $\frac{750}{1200} = \frac{5}{8}$ ។

- ទំព័រទី 108 : តើផលធៀបណាជាផលធៀបសមមូលគ្នា
មាន $6:8$, $18:28$, $15:20$, $\frac{3}{8}:2$, $0.9:1.5$
ផលធៀបសមមូលគ្នាគឺ : $6:8 = 15:20$ ឬ $\frac{6}{8} = \frac{15}{20}$ ។

- ទំព័រទី 111 : - រកចម្ងាយផ្លូវដែលរថយន្តធ្វើដំណើរបាន
បើចម្ងាយផ្លូវ 91km វាស្ថិតសាំងអស់ 7l
បើវាមានសាំង 15l នោះវាធ្វើដំណើរបាន :
 $\frac{91km \times 15l}{7l} = 195km$
ដូចនេះ រថយន្តអាចធ្វើដំណើរបានចម្ងាយ 195km ។
- រកប្រាក់ដែលត្រូវចំណាយ
លើចម្ងាយផ្លូវ 260km ត្រូវការសាំង $\frac{260km \times 7l}{91km} = 20l$
ដោយ 1l = 5400 ៛ នាំឱ្យ សាំង 20l = $20 \times 5400 = 108000$ ៛
ដូចនេះ គាត់ត្រូវចំណាយប្រាក់ចំនួន 108000 រៀល ។

- ទំព័រទី 113 : តើបរិមាណណាដែលសមាមាត្របរិមាណទៀត?

យើងមានតារាងបរិមាណពីរគឺ : ក. និង ខ.
(សូមគូសតាងរាងតម្លៃដោយខ្លួនឯង)
បរិមាណដែលមានសមាមាត្រទៅនឹងបរិមាណមួយទៀតគឺ
បរិមាណ ក. ព្រោះយើងបានសមាមាត្រ $\frac{16}{300} = \frac{24}{450}$
ដោយសារ $16 \times 450 = 300 \times 24$ ។

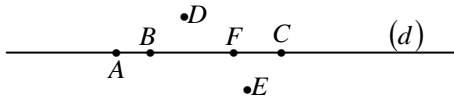
- ទំព័រទី 113 : រកតម្លៃ a និង c :
គេឱ្យ $a:b:c = 5:3:8$ និង $b = 36\ 000$ ៛
យើងបានសមាមាត្រ $a:b = 5:3$ ឬ $\frac{a}{b} = \frac{5}{3}$
នាំឱ្យ $3a = 5b \Rightarrow a = \frac{5b}{3}$
នោះ $a = \frac{5 \times 36\ 000}{3} = 5 \times 12\ 000 = 60\ 000$ ៛
ហើយ $b:c = 3:8 \Leftrightarrow 3c = 8b \Rightarrow c = \frac{8b}{3}$
នោះ $c = \frac{8 \times 36\ 000}{3} = 8 \times 12\ 000 = 96\ 000$ ៛
ដូចនេះ តម្លៃរកឃើញ $a = 60\ 000$ ៛ និង $c = 96\ 000$ ៛ ។

- ទំព័រទី 115 : រកចំនួនថ្ងៃដែលត្រូវផ្គត់ផ្គង់គោរបស់គាត់
ដំបូងគាត់មានគោ 40 ក្ប. ទិញថែម 10 ក្ប. ឡើងដល់ 50 ក្ប.
តាង x ជាចំនួនថ្ងៃដែលគោ 50 ក្ប. ស៊ីបាន
យើងបានផលធៀប 40 ក្ប.ល:50 ក្ប.ល = x ថ្ងៃ:35 ថ្ងៃ
នាំឱ្យបាន $\frac{40}{50} = \frac{x}{35} \Rightarrow x = \frac{40 \times 35}{50} = \frac{1400}{50} = 28$ ថ្ងៃ
ដូចនេះ គាត់ផ្គត់ផ្គង់គោ 50 ក្ប. បានរយៈពេល 28 ថ្ងៃ ។

មេរៀនទី 12 សញ្ញាណដំបូងនៃរូបធរណីមាត្រ

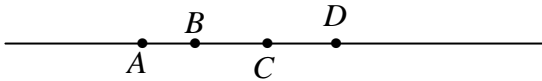
- ទំព័រទី 118 : ឱ្យឧទាហរណ៍រូបភាពចំណុចផ្សេងៗជុំវិញខ្លួន
- ចំណុចប្រជ្រុយលើរាងកាយ
- ចំណុចរន្ធគោលនៅជាប់នឹងស្បែក
- ចំណុចគ្រាប់មុនលើផ្ទៃមុខ
- ចំណុចរន្ធដំបូលសាលាមានផ្ទាំង
(អ្នករកឱ្យបានច្រើនជាងនេះ ...)

- ទំព័រទី 119 : ជំនួស ... ដោយសញ្ញា $\in$ ឬ $\notin$

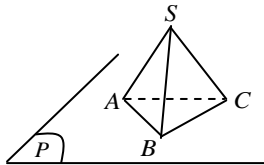
- ក. $A \in d$ ខ. $F \in d$ គ. $D \notin d$
 ឃ. $B \in d$ ង. $E \notin d$ ច. $C \in d$ ។

- ទំព័រទី 120 : ពិនិត្យរូបរួចឆ្លើយនឹងសំណួរ :

ក្រោយពីពិនិត្យរូបខាងលើយ៉ាងហ្មត់ចត់ រូបនេះគ្មានកន្លះបន្ទាត់ មួយសោះ ដូចនេះមិនអាចសរសេរឈ្មោះកន្លះបន្ទាត់បានទេ ។

- ទំព័រទី 121 : មានប្លង់ P ដែលមានចំណុច A, B, C

ក. រាប់ឈ្មោះប្លង់ថ្មីដែលទើបនឹងកើតមាន :

ប្លង់ SAB , ប្លង់ SBC និង ប្លង់ SAC ។

ខ. ប្លង់ P មានបន្ទាត់ដែលរួមនឹងប្លង់ថ្មីរួមមាន :

បន្ទាត់កាត់តាម AB, AC និង BC ។

គ. ប្រាប់ចំណុចជារបស់ប្លង់ :

-ចំណុច S គឺ $S \in SAB$, $S \in SBC$ និង $S \in SAC$

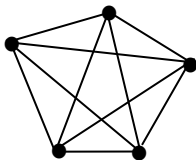
-ចំណុច A គឺ $A \in P, A \in ABC$, $A \in SAB$ និង $A \in SAC$

-ចំណុច B គឺ $B \in P, B \in ABC, B \in SAB$ និង $B \in SBC$

-ចំណុច C គឺ $C \in P, C \in ABC, C \in SAC$ និង $C \in SBC$

- ទំព័រទី 122 : បំពេញចម្លើយ និងសង់អង្កត់តាមលំនាំគ្នា :

ក្រោយពីបានពិនិត្យចម្លើយ និងលំនាំគ្នាយើងបំពេញបាន :

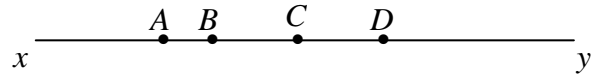

ចំណុច 5

អង្កត់ : 10

$1+2+3+4$ ។

- ទំព័រទី 123 : គេមាន 4 ចំណុច A, B, C, D លើបន្ទាត់ xy

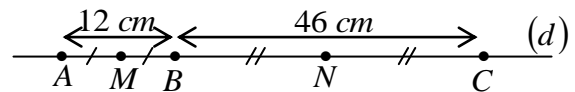
ក្រោយពីបានប្រើដែកឈាសវាស់រួចមក :

ក. យើងប្រៀបធៀបបាន $AB < BC$

ខ. យើងប្រៀបធៀបបាន $CD = BC$

គ. យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា $AC > CD$ ព្រោះ $CD = BC$ ។

- ទំព័រទី 124 : គណនាប្រវែង MN

បម្រាប់ : $AB = 12\text{ cm}$, $BC = 46\text{ cm}$ ហើយ ចំណុច

M និង N ជាចំណុចកណ្តាលរៀងគ្នានៃអង្កត់ AB និង BC

$$\text{នាំឱ្យ } MB = \frac{AB}{2} = \frac{12\text{ cm}}{2} = 6\text{ cm}$$

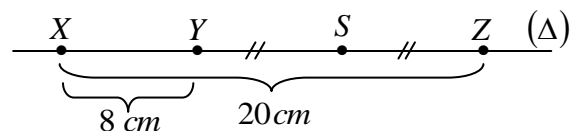
$$\text{និង } BN = \frac{BC}{2} = \frac{46\text{ cm}}{2} = 23\text{ cm}$$

យើងបាន : $MN = MB + BN$

$$= 6\text{ cm} + 23\text{ cm}$$

$$= \boxed{29\text{ cm}}$$

- ទំព័រទី 125 : មានបីចំណុច X, Y, Z លើបន្ទាត់ Δ

បម្រាប់ : $XY = 8\text{ cm}$ និង $XZ = 20\text{ cm}$

ក. គណនា : $XS = XY + YS$

$$= XY + \frac{XZ - XY}{2}$$

$$= 8\text{ cm} + \frac{20\text{ cm} - 8\text{ cm}}{2} = \boxed{14\text{ cm}}$$

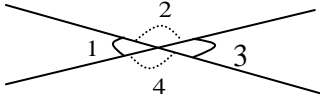
ខ. បង្ហាញថា $XS = \frac{XY + XZ}{2}$

$$\text{ពិនិត្យ } \frac{XY + XZ}{2} = \frac{8\text{ cm} + 20\text{ cm}}{2} = \frac{28\text{ cm}}{2} = 14\text{ cm}$$

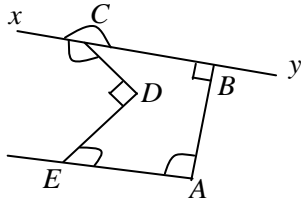
តាមសំណួរ ក. នោះ $XS = \frac{XY + XZ}{2}$ ។

មេរៀនទី 13 មុំ

- ទំព័រទី 128 : បន្ទាត់ពីរប្រសព្វគ្នាកំណត់បានមុំចំនួន៤ ដូចមាន បង្ហាញដូចរូប :

- ទំព័រទី 129 : ពិនិត្យរូប រួចសរសេរឈ្មោះមុំ និងប្រាប់ប្រភេទមុំ

ក្រោយពីពិនិត្យ យើងសរសេរឈ្មោះ និងប្រាប់ប្រភេទមុំ :

- មុំ EAB ជាមុំទាល   - មុំ ABC ជាមុំកែង
- មុំ xCy ជាមុំរាប   - មុំ xCD ជាមុំទាល
- មុំ CDE ជាមុំកែង   - មុំ DEA ជាមុំស្រួច ។

- ទំព័រទី 129 : គណនាប្រមាណវិធីមុំ :

ក. $17^{\circ}15'29'' + 13^{\circ}11'40'' + 8^{\circ}54'12''$
 $= 38^{\circ}80'81'' = \boxed{39^{\circ}21'21''}$ ។

ខ. $25^{\circ}36'20'' - 15^{\circ}50'32''$
 $= 24^{\circ}95'80'' - 15^{\circ}50'32'' = \boxed{9^{\circ}45'48''}$ ។

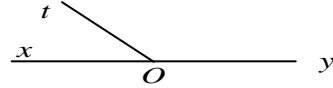
- ទំព័រទី 132 : ដោយប្រើរាប័ទ្រ វាស់មុំខាងក្រោម :
 បើវាស់រូបនៅក្នុងសៀវភៅពុម្ពតែម្តងឃើញតម្លៃដូចខាងក្រោម:

- មុំ $b = 25^{\circ}$ - មុំ $c = 60^{\circ}$ - មុំ $g = 90^{\circ}$ ។

(បើគូសក្នុងសៀវភៅដែល រង្វាស់មុំអាស្រ័យតាមវាស់ជាក់ស្តែង)

- ទំព័រទី 133 : ដោយប្រើដែកឈាសសង់មុំឡើងវិញ
 យើងសង់មុំទាំងនេះឡើងវិញទៅតាមសកម្មភាពជាក់ស្តែង ។
 ជាដំបូងយកកំពូលមុំជាផ្ចិត គូសធ្នូឱ្យកាត់ជ្រុងទាំងពីរនៃមុំ
 ដោយរក្សារង្វង់ដែកឈាសឱ្យនៅដដែល រួចគូសរូបថ្មី តាមទម្រង់
 រូបដើម ... ។ សូមមើលពីវិធីសង់មុំ ឱ្យប៉ុននឹងមុំមួយទៀត
 ដោយប្រើដែកឈាស នៅលើប្រតិបត្តិនេះ ។

- ទំព័រទី 134 : តើមុំជាប់នៃមុំ xOt ជាមុំអ្វី ?

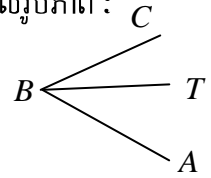

តាមរូបបង្ហាញថាមុំជាប់នៃមុំ xOt ជាមុំ tOy ។

- ទំព័រទី 135 : បំពេញតារាង ដោយមើលរូបភាព :

ក្រោយពីធ្វើប្រមាណវិធីមុំគិតជាដឺក្រេ

តាម $\angle ABC = \angle CBT + \angle ABT$

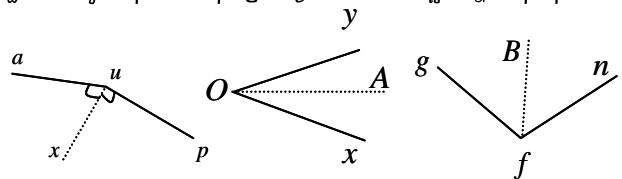

យើងបំពេញបានតារាង :

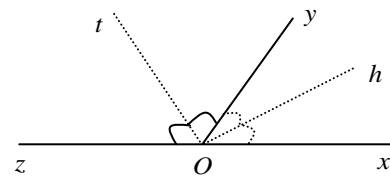
$\angle ABC$	$\angle CBT$	$\angle ABT$
27	8	19
77	46	31
69	34	35
82	70	12
81	35	46

- ទំព័រទី 136 : សង់កន្លះបន្ទាត់ពុះមុំខាងក្រោម :

ណែនាំ : ដោយយកកំពូលមុំជាផ្ចិត សង់ធ្នូឱ្យកាត់ជ្រុងពីរទៀត
 ហើយយកចំណុចកាត់ទាំងពីរជាផ្ចិតវិញ សង់ធ្នូទាំងពីរឱ្យប្រសព្វគ្នា
 ភ្ជាប់ពីកំពូលមុំទៅចំណុចប្រសព្វ យើងបានកន្លះបន្ទាត់ពុះមុំ ។

- ទំព័រទី 137 : គូសរូបឡើងវិញ រួចបង្ហាញថា $\angle hOt = 90^{\circ}$

តាង $\angle xOy = 2a$ និង $\angle yOz = 2b$ ដែលផលបូក

$\angle xOy + \angle yOz = \angle xOz$ (តែ $\angle xOz = 180^{\circ}$ មុំរាប)

នាំឱ្យ $2a + 2b = 180^{\circ} \Rightarrow a + b = 90^{\circ}$

បម្រាប់ : Oh និង Ot ជាកន្លះបន្ទាត់ពុះរៀងគ្នានៃមុំ $\angle xOy$

និងមុំ $\angle yOz$ នាំឱ្យ $\angle hOy = \frac{\angle xOy}{2} = \frac{2a}{2} = a$ និង

$\angle yOt = \frac{\angle yOz}{2} = \frac{2b}{2} = b$ ហើយ $\angle hOt = \angle hOy + \angle yOt$

នាំឱ្យ $\angle hOt = a + b$ ដូចនេះ $\boxed{\angle hOt = 90^{\circ}}$ ។

មេរៀនទី 14 បន្ទាត់ស្រប បន្ទាត់កែង

- ទំព័រទី 141 : គណនារង្វាស់មុំ $\angle GEF$:

បម្រាប់ : $DE \perp EF$

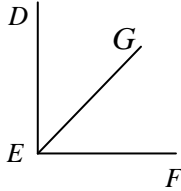
នាំឱ្យ $\angle DEF$ ជាមុំកែង

ហើយ EG ជាកន្លះបន្ទាត់ពុះ

នៃមុំ $\angle DEF$ នោះយើងបាន :

$$\angle GEF = \frac{\angle DEF}{2} = \frac{90^\circ}{2} = 45^\circ$$

ដូចនេះ រង្វាស់មុំគណនាបានគឺ : $\angle GEF = 45^\circ$ ។

- ទំព័រទី 143 : សង្ខេបតាមបម្រាប់ប្រធាន :

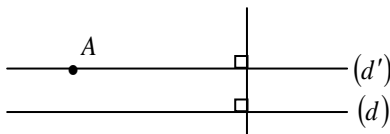
1. ក្រោយពីបានមើលបម្រាប់ប្រធានយើងសង្ខេបដោយ

ប្រើបន្ទាត់កែង

នោះបាន :

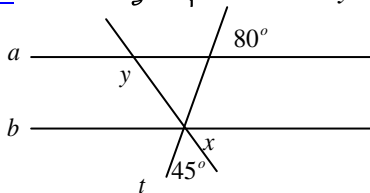

2. ក្រោយពីបានមើលបម្រាប់ប្រធានយើងសង្ខេបបាន :

- ទំព័រទី 146 : គណនារង្វាស់មុំ $\angle x$ និង $\angle y$ ដែល $a \parallel b$

ក.

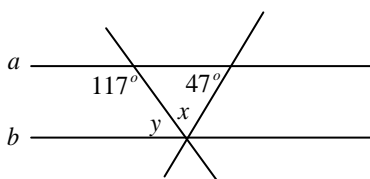
តាមទំនាក់ទំនង បន្ទាត់ពីរស្របគ្នាកាត់ដោយខ្នាត់មួយ

យើងបាន : មុំ $\angle x + 45^\circ + 80^\circ = 180^\circ$

នាំឱ្យ $\angle x = 180^\circ - (45^\circ + 80^\circ) = 55^\circ$

និង មុំ $\angle y = 80^\circ + 45^\circ = 125^\circ$ ។

ខ.

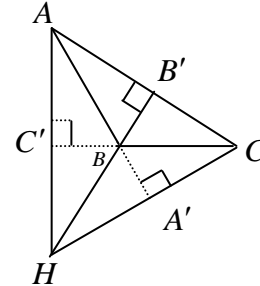
យើងបាន : មុំ $\angle x = 117^\circ - 47^\circ = 70^\circ$

(ព្រោះផលបូកមុំក្នុងពីរនៃត្រីកោណស្មើមុំក្រៅមួយដែលមិនជាប់វា)

និង មុំ $\angle y = 180^\circ - 117^\circ = 63^\circ$ ។

- ទំព័រទី 149 : ប្រៀបធៀបមុំ $\angle BAC$ និង $\angle BHC$

ក្រោយពីយល់ប្រធាន យើងសង្ខេបបានដូចខាងក្រោម :

ពិនិត្យមុំ $\angle BAC$ និង $\angle BHC$ មុំទាំងពីរមាន :

ជ្រុង $AC \perp$ បន្ទាយជ្រុង HB ត្រង់ B'

ជ្រុង $HC \perp$ បន្ទាយជ្រុង AB ត្រង់ A'

នាំឱ្យមុំ $\angle BAC$ និង $\angle BHC$ មានជ្រុងត្រូវគ្នាកែងរៀងគ្នា

ដូចនេះ មុំ $\angle BAC = \angle BHC$ ។

មេរៀនទី 15 រូបធរណីមាត្រដែលមានវិមាត្រពីរ

- ទំព័រទី 154 : យើងសង្ខេបបានដូចខាងក្រោម :

ក. បន្ទាត់ AE តាងឱ្យមេដ្យាទ័រនៃ

ត្រីកោណ $\triangle ABC$ ព្រោះ

$\triangle ABC$ មាន I ជាចំណុច

កណ្តាលនៃបាត BC និង

AE កាត់តាម I ដែល ជាកម្ពស់នៃត្រីកោណ $\triangle ABC$

ដោយសារតែកម្ពស់ទាំងបីប្រសព្វគ្នាតែមួយចំណុចគឺ E មាន

ន័យថា $AI \perp BC$ ។

ខ. បង្ហាញថាចំណុច A, E, I រត់ត្រង់ជួរ

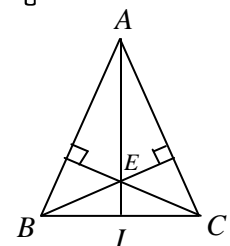
កម្ពស់ទាំងបីនៃត្រីកោណមួយប្រសព្វគ្នាត្រង់តែមួយចំណុចគឺ

ដោយកម្ពស់ពីរប្រសព្វគ្នាត្រង់ចំណុច នោះកម្ពស់ទីបីត្រូវ

កាត់តាមចំណុចប្រសព្វ E នោះដែរ

នាំឱ្យបាន $E \in AI$

ដូចនេះ ចំណុច A, E, I រត់ត្រង់ជួរ ។

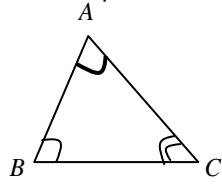

-ទំព័រទី 156 : ប្រាប់ប្រភេទនៃត្រីកោណតាមមុំ :

-ត្រីកោណ ABC ជាត្រីកោណ

សាមញ្ញ ព្រោះវាមានមុំ :

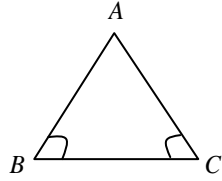
$$\angle A \neq \angle B \neq \angle C \quad \text{។}$$

-ត្រីកោណ ABC ជាត្រីកោណ

សមបាតព្រោះ វាមានមុំ :

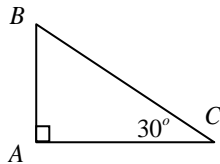
$$\angle B = \angle C \quad \text{។}$$

-ត្រីកោណ ABC ជាត្រីកោណ

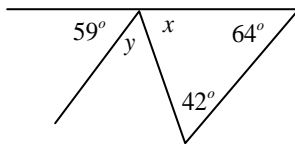
កែងកន្លះសម័ង្ស ព្រោះ វាមានមុំ :

$$\angle A \text{ ជាមុំកែង និង } \angle C = 30^\circ \quad \text{។}$$

-ទំព័រទី 158 : គណនាមុំ x និង y :

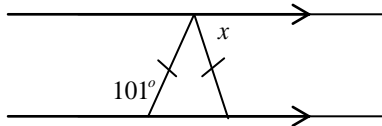
ក.

$$\angle x = 180^\circ - (42^\circ + 64^\circ) = 180^\circ - 106^\circ = 74^\circ$$

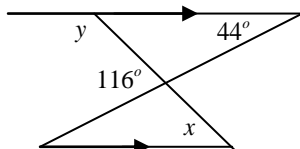
$$\angle y = (42^\circ + 64^\circ) - 59^\circ = 106^\circ - 59^\circ = 47^\circ$$

ខ.

$$\angle x = 180^\circ - 101^\circ = 79^\circ$$

គ.

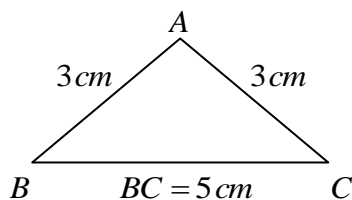
$$\angle x = 116^\circ - 44^\circ = 72^\circ$$

$$\angle y = 180^\circ - 72^\circ = 108^\circ \quad \text{។}$$

-ទំព័រទី 159 :

1. សង់ត្រីកោណសមបាត ដោយស្គាល់បាត $BC = 5\text{ cm}$ និង $AC = 3\text{ cm}$

យើងបានដូចរូបខាងស្តាំ

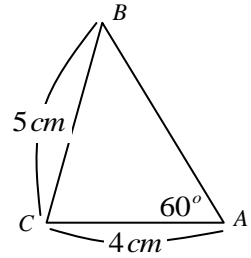

2. សង់ត្រីកោណដោយស្គាល់

$$\angle A = 60^\circ, \quad BC = 5\text{ cm}$$

$$\text{និង } AC = 4\text{ cm}$$

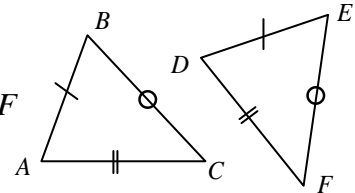
យើងបានដូចរូបខាងស្តាំ :

3. សង់ត្រីកោណ DEF

$$\text{ដែល } \triangle ABC = \triangle DEF$$

ដូចរូបខាងស្តាំ :

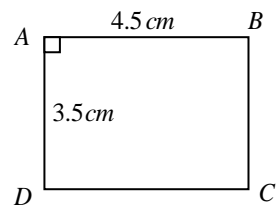

-ទំព័រទី 163 :

1. សង់ចតុកោណកែង $ABCD$

$$\text{ដោយស្គាល់ } AB = 4.5\text{ cm}$$

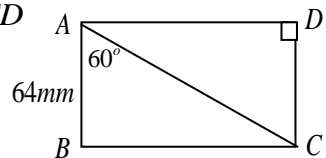
$$\text{និង } AD = 3.5\text{ cm} :$$

2. សង់ចតុកោណកែង $ABCD$

$$\text{ដោយស្គាល់ } AB = 64\text{ mm}$$

$$\text{និងមុំ } \angle BAC = 60^\circ :$$

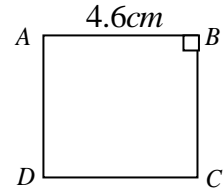

-ទំព័រទី 165 :

1. សង់ការេ $ABCD$

$$\text{ដោយស្គាល់ ជ្រុងរបស់វា}$$

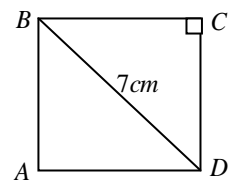
$$\text{គឺ } AB = 4.6\text{ cm} :$$

2. សង់ការេ $ABCD$

$$\text{ដោយស្គាល់ អង្កត់ទ្រូង}$$

$$\text{គឺ } BD = 7\text{ cm} :$$

3. ចតុកោណកែងខាងស្តាំ

$$\text{មាន } AB = 24\text{ cm} ,$$

$$BC = 10\text{ cm}, \quad AE = 13\text{ cm}$$

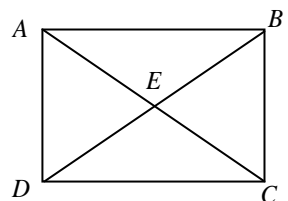
$$\text{ក. } P_{ABCD} = 2(AB + BC) = 2(24 + 10) = 68\text{ cm} \quad \text{។}$$

$$\text{ខ. } P_{ABCD} = BC + CD + BD = BC + AB + 2AE$$

$$= 10 + 24 + 2 \times 13 = 60\text{ cm} \quad \text{។}$$

$$\text{គ. } P_{ABCD} = BC + CE + EB = BC + 2AE$$

$$= 10 + 2 \times 13 = 36\text{ cm} \quad \text{។}$$

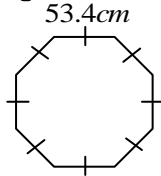
ឃ. $P_{\triangle DEC} = DC + DE + EC = DC + 2AE$
 $= 24 + 2 \times 13 = \boxed{50cm}$ ។

មេរៀនទី 16 បរិមាត្រនិងផ្ទៃក្រឡាពហុកោណ

- ទំព័រទី 168 : គណនាបរិមាត្រពហុកោណខាងក្រោម :

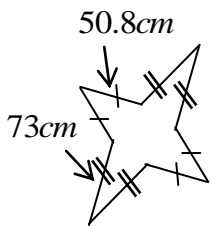
ក. ដោយពហុកោណនេះមាន ៨ ជ្រុង ហើយ
 ជ្រុងប្រវែងនីមួយៗមានប្រវែងស្មើគ្នា

យើងបាន $P = 8 \times 53.4cm = \boxed{427.2cm}$

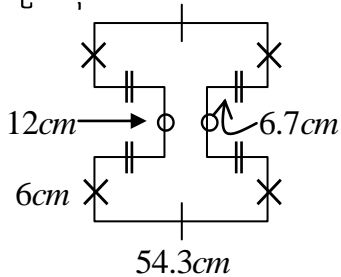

ខ. រកបរិមាត្រពហុកោណ

$P = 4 \times 50.3 + 4 \times 73$
 $= 4(50.3 + 73)$
 $= 4 \times 123.3 = \boxed{493.6cm}$

គ. រកបរិមាត្រពហុកោណ

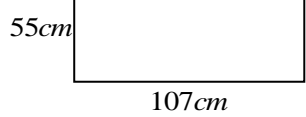

$P = 12 \times 2 + 6.7 \times 4 + 6 \times 4 + 54.3 \times 2$
 $= 24 + 26.8 + 24 + 108.6 = \boxed{183.4cm}$

- ទំព័រទី 168 : គណនាបរិមាត្រដីស្រែនោះ :

យោបល់ខ្ញុំ : លំហាត់នេះរៀបចំមិនបានល្អ ព្រោះប្រើខ្នាត cm
 វាមិនដែលមានដីស្រែឯណា មានផ្ទៃប្រហែលផ្ទៃតុសិស្សរៀន
 នេះប្រហែលជាគេច្រឡំខ្នាត ។

- ដីស្រែរាងចតុកោណកែង

តាមរូបមន្ត $P = 2(a + b)$

នាំឱ្យ $P = 2(55 + 107) = \boxed{324cm}$

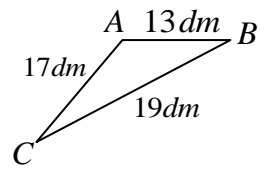
- ទំព័រទី 169 : (សូមអភ័តទោស ទើបតែមានប្រតិបត្តិនេះ
 មួយដែលស្ថិតក្នុងការស្រាវជ្រាវ ។ ជាការពិតនៅពេលកាត់គី
 ប្រាកដជាមានស្នាមកន្ត្រៃដែលធ្វើឱ្យគេចំណេញក្រឡាផ្ទៃ ។
 តាមបទពិសោធន៍ ការវែងដែលរៀបបានមានជ្រុងស្មើ 5cm ។
 ខ្ញុំសូមជូន ចម្លើយដល់អ្នកនៅពេលក្រោយ ។

- ទំព័រទី 170 : គណនាបរិមាត្រត្រីកោណ ABC :

តាមរូបមន្ត $P = a + b + c$

គេបាន :

$P = 13 + 17 + 19$
 $= \boxed{49dm}$

- ទំព័រទី 171 : បំពេញចន្លោះខាងក្រោម :

- ក. $3m^2 = 90.000.. cm^2$ ព្រោះ $1m^2 = 10\ 000cm^2$
- ខ. $1a = ...100....m^2$
- គ. $500cm^2 = ...0.05...m^2$

- ទំព័រទី 172 : ប្រតិបត្តិនេះរៀបចំមិនបានត្រឹមត្រូវ ទោះបីជា
 ស្ថិតក្នុងចំណុច ផ្ទៃក្រឡាចតុកោណកែងក៏ពិតមែនក៏នៅតែ
 មិនត្រឹមត្រូវ ព្រោះ :

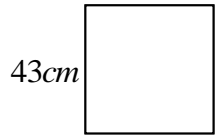
- បើមើលលំហាត់ទី 1 វាមានភាពខុសពីជាក់ស្តែងខ្លាំងពេក
 ជ្រុងទី១មានប្រវែង 25cm នោះជ្រុងទី២ត្រូវមានប្រវែង
 120000cm ទើបធ្វើឱ្យមានផ្ទៃក្រឡា 300m²
  - ឯលំហាត់ទី 3 មិនត្រូវជាមួយមេរៀនទាល់តែសោះព្រោះ
 ជ្រុងទី១ ឬទី 2 មានខ្នាត ca (សង់ទីអា) ជាខ្នាតរបស់ផ្ទៃ តែបែរ
 ជាប្រើជាខ្នាតប្រវែងវិញ ដែលខុសពីមេរៀនត្រង់ $1ca = 1m^2$ ។
- សរុបមក : លំហាត់ប្រតិបត្តិនេះមិនត្រឹមត្រូវ ។

- ទំព័រទី 173 : សង់ការេមួយមាន $P = 172cm$

នាំឱ្យវាមានប្រវែងជ្រុង $a = \frac{P}{4} = \frac{172}{4} = 43cm$

ផ្ទៃរបស់វាគឺ :

$S = a \times a = a^2$
 $= 23^2 = \boxed{529cm^2}$

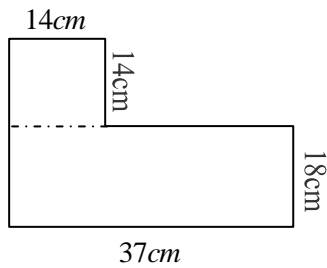
- ទំព័រទី 175 : បំពេញតារាងខាងក្រោម :

ជ1	ជ2	b	h	S	P
123m	103m	188m	73m	6862 m ²	414 m
22cm	22cm	48cm	16cm	384 cm ²	92 cm
26dm	199dm	201dm	204dm	20502dm ²	426 m
0.8km	0.7km	1.3 km	1.2km	780000 m ²	2800 m

សម្គាល់ : 22cm សៀវភៅពុម្ពដាក់ច្រលំ 22m កែជា 22cm ។

ជ1=ជ្រុងទី១ , b =បាត , h=កម្ពស់ , S=ផ្ទៃ , P =បរិមាត្រ
 សូមមានបម្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់ក្នុងការគណនាលេខ ។

- ទំព័រទី 175 : គណនាផ្ទៃក្រឡារូបដែលឱ្យ :

$$S = (14\text{cm})^2 + (37\text{cm} \times 18\text{cm})$$

$$= 196\text{cm}^2 + 666\text{cm}^2$$

$$= \boxed{862\text{cm}^2}$$

មេរៀនទី 17 ទ្វេរ

- ទំព័រទី 179 : គណនាបរិមាត្រនៃរូប ដោយយក $\pi \approx \frac{22}{7}$

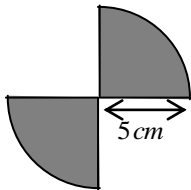
ក. $P = \frac{1}{2} p + 4r$

$$= \frac{1}{2} \times 2\pi r + 4r$$

$$= 2\pi r + 4r$$

$$= 2r(\pi + 2)$$

$$= 10 \times \frac{36}{7} = \boxed{\frac{360}{7} \text{ cm}^2}$$

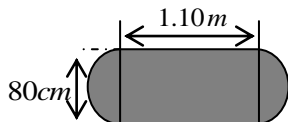

ខ. $P = \pi d + 2 \times 1.1$

$$= \frac{22}{7} \times 0.8 + 2.2$$

$$= \frac{17.6}{7} + 2.2$$

$$= \frac{17.6 + 15.4}{7} = \boxed{\frac{33}{7} \text{ m}^2}$$

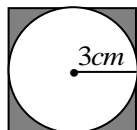
- ទំព័រទី 181 : គណនាផ្ទៃក្រឡាផ្នែកកន្ទួត ដោយយក $\pi \approx \frac{22}{7}$

(a). $S = (3\text{cm} \times 2)^2 - \pi(3\text{cm})^2$

$$= 36\text{cm}^2 - \frac{22}{7} \times 9\text{cm}^2$$

$$= 36\text{cm}^2 - \frac{198}{7}\text{cm}^2$$

$$= \frac{252 - 198}{7}\text{cm}^2 = \boxed{\frac{54}{7} \text{ cm}^2}$$

ស្វែងយល់ខ្លួនឯង ហេតុអ្វីបានជាគេធ្វើអញ្ចឹង ។

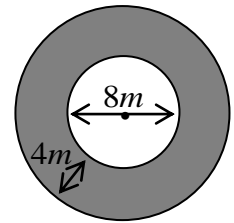
(b).

$$S = \pi \left(\frac{8}{2} + 4 \right)^2 - \pi \left(\frac{8}{2} \right)^2$$

$$= 64\pi - 16\pi$$

$$= 48 \times \frac{22}{7}$$

$$= \boxed{\frac{1056}{7} \text{ m}^2}$$

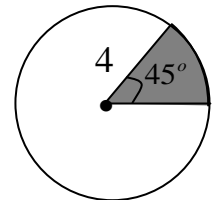

- ទំព័រទី 183 : គណនាផ្ទៃក្រឡាផ្នែកកន្ទួត ដោយយក $\pi \approx \frac{22}{7}$

ក. $S = \pi r^2 \times \frac{\alpha^\circ}{360^\circ}$

$$= \frac{22}{7} \times 4^2 \times \frac{45^\circ}{360^\circ}$$

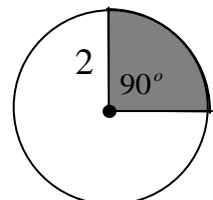
$$= \boxed{\frac{44}{7}}$$

ខ. $S = \pi r^2 \times \frac{\alpha^\circ}{360^\circ}$

$$= \frac{22}{7} \times 2^2 \times \frac{90^\circ}{360^\circ}$$

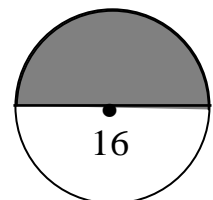
$$= \boxed{\frac{22}{7}}$$

គ. $S = \pi r^2 \times \frac{\alpha^\circ}{360^\circ}$

$$= \frac{22}{7} \times 8^2 \times \frac{180^\circ}{360^\circ}$$

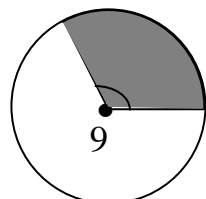
$$= \boxed{\frac{704}{7}}$$

ឃ. $S = \pi r^2 \times \frac{\alpha^\circ}{360^\circ}$

$$= \frac{22}{7} \times 9^2 \times \frac{120^\circ}{360^\circ}$$

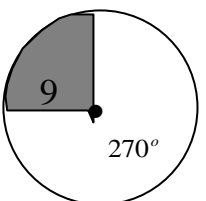
$$= \boxed{\frac{594}{7}}$$

ង. $S = \pi r^2 \times \frac{\alpha^\circ}{360^\circ}$

$$= \frac{22}{7} \times 9^2 \times \frac{90^\circ}{360^\circ}$$

$$= \boxed{\frac{891}{14}}$$

មេរៀនទី 18 មាឌនិងផ្ទៃក្រឡាខាងសូលីត

- ទំព័រទី 186 : គណនាកម្ពស់ប្រលេពីប៉ែតកែង

តាមរូបមន្ត $V = B \times h$ ទាញបាន $h = \frac{V}{B}$

ដោយ $V = 100352dm^3 = 100.352m^3$

$B = 35840cm^2 = 3.584m^2$

នាំឱ្យ $h = \frac{100.352m^3}{3.584m^2} = 28m$ ។

ឬ $h = 28m = \boxed{28000mm}$ ។

- ទំព័រទី 187 : ក. តើឡាំងឈើនោះមានរាងជាអ្វី ?

ឡាំងឈើអាចដាក់បានសាប៊ូ ៦ដុំ ដែលដុំសាប៊ូមានរាងជាគូប
ឡាំងដែលអាចដាក់សាប៊ូ៦ដុំរាងជាគូបបានលុះត្រាតែវាមាន
វិមាត្រ 1, 1, 6 ឬ 1, 2, 3 ដែលវិមាត្រនីមួយៗបាន
បញ្ជាក់ថា ឡាំងមានរាងជា ប្រលេពីប៉ែតកែង ។

ខ. រកមាឌរបស់ឡាំង

រូបមន្តមាឌប្រលេពីប៉ែតកែងគឺ $V = abc$

នាំឱ្យ $V = 1 \times 1 \times 6$ ឬ $V = 1 \times 2 \times 3$

ដូចនេះ មាឌឡាំង $V = 6$ ឯកតាដុំសាប៊ូ ។

- ទំព័រទី 188 : តើសុខាត្រូវមូរតាមបណ្តោយឬមូរតាមទទឹង ?

- បើមូរតាមបណ្តោយ មានន័យថាទទឹងជាកម្ពស់

គេបាន $V = \pi R^2 h$

តែ $p = 2\pi R$ នាំឱ្យ $R = \frac{p}{2\pi}$ នោះ $R^2 = \frac{p^2}{4\pi^2}$

នាំឱ្យ $V = \pi \times \frac{p^2}{4\pi^2} \times h = \frac{p^2 h}{4\pi}$

ដោយ $p = 96.2dm - 2dm = 94.2dm$

$h = 64.8dm$

គេបាន $V = \frac{(94.2)^2 \times 64.8}{4\pi} \approx \boxed{45739.58dm^3}$

- បើមូរតាមទទឹងវិញ មានន័យថាបណ្តោយជាកម្ពស់

គេបាន $V = \frac{p^2 h}{4\pi}$

ដោយ $p = 64.8dm - 2dm = 62.8dm$

$h = 96.2dm$

គេបាន $V = \frac{(62.8)^2 \times 96.2}{4\pi} \approx 30179.34dm^3$

សន្និដ្ឋានលទ្ធផល $45739.58dm^3 > 30179.34dm^3$

ដូចនេះ ដើម្បីឱ្យបានមាឌស៊ីឡាំងធំបំផុតត្រូវមូរតាមបណ្តោយ។

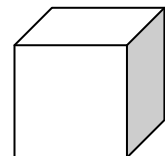
- ទំព័រទី 189 : គណនាផ្ទៃក្រឡាខាងទាំងអស់របស់គូប

ផ្ទៃនីមួយៗរបស់គូបមានរាងជាការេ

184 mm

ហើយការេនីមួយៗមានផ្ទៃ :

$S' = a^2 = (184mm)^2$
 $= 33856 mm^2$

ដោយគូបមានមុខ ៦ ប៉ុន្មានគ្នា

នាំឱ្យផ្ទៃក្រឡាខាងទាំងអស់នៃគូបគឺ :

$S = 6 \times 33856mm^2 = \boxed{203136mm^2}$ ។

- ទំព័រទី 191 :

ក. គណនាផ្ទៃក្រឡាបាត

តាមរូបមន្ត $B = \frac{V}{h}$

ដោយ ស៊ីឡាំងមាន $V = 1550.25dm^3$, $h = 12.5dm$

នាំឱ្យ $B = \frac{1550.25dm^3}{12.5dm} = 124.02 dm^2$

ដូចនេះ ក្រឡាផ្ទៃបាតគឺ $B = 124.02 dm^2$ ។

ខ. គណនាផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់

តាមរូបមន្ត $S_T = ph + 2B$

តែ $p = 2\pi R$

ហើយ $B = \pi R^2 = \pi \left(\frac{p}{2\pi} \right)^2 = \frac{p^2}{4\pi}$

នោះ $p = \sqrt{4\pi B}$

យើងបាន $S_T = 2\sqrt{\pi B} \times h + 2B$

$= 2\sqrt{\pi \times 124.02} \times 12.5 + 2 \times 124.02$
 $\approx \boxed{287.53dm^2}$

ដូចនេះ ក្រឡាផ្ទៃទាំងអស់គឺ : $S_T \approx 287.53dm^2$

គ. គណនារង្វាស់កាំរង្វង់ :

ដោយ $B = \pi R^2$

$$\Rightarrow R = \sqrt{\frac{B}{\pi}} = \sqrt{\frac{124.02 \times 7}{22}} = 20.83dm$$

ដូចនេះ រង្វាស់កាំគឺ $R \approx 20.83dm$ ។

(លំហាត់នេះគួរតែដាក់សំណួរ គ. មុនសំណួរ ខ. ធ្វើទៅរួចវាចេះតែបាន

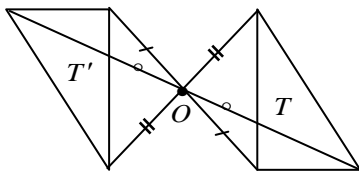
ក៏ប៉ុន្តែវាហួសសមត្ថភាពសិស្សថ្នាក់ទី៧ ប្រហែលជា លំហាត់នេះរៀបចំ

មិនបានល្អ ដាក់ស្តែងអ្នកមើលលំហាត់ទី២ នៅទំព័រនេះដដែលវាមាន

បញ្ហាចំពោះរូប (a) & (b) យើងមិនអាចគណនាមាឌវាបានទេ) ។

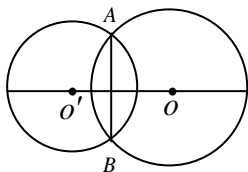
មេរៀនទី 19 តាពន្លះ

- ទំព័រទី 195 : សង់រូបឡើងវិញ និងសង់រូបឆ្លុះច្រៀបនឹងចំណុច O

(សំណួរបន្ត ស្ថិតក្នុងការស្រាវជ្រាវ សូមជូនពេលក្រោយ ។)

- ទំព័រទី 198 : សង់រូបតាមសម្មតិកម្ម

ក. បង្ហាញថាបន្ទាត់ OO' ជាមេដ្យាទ័រនៃអង្កត់ធ្នូរួម AB ដោយ OO' កែងនឹង AB ត្រង់ចំណុចកណ្តាល ព្រោះកាំរង្វង់ កែងនឹងអង្កត់ធ្នូត្រង់ចំណុចកណ្តាលជានិច្ច នោះមានន័យថា ចម្ងាយពីចំណុច A ទៅបន្ទាត់ OO' ស្មើចម្ងាយពី B ទៅបន្ទាត់ OO' នាំឱ្យ ចំណុច A ឆ្លុះគ្នានឹងចំណុច B ច្រៀបនឹងបន្ទាត់ OO' ដូចនេះ បន្ទាត់ OO' ជាមេដ្យាទ័រនៃអង្កត់ធ្នូរួម AB ។

ខ. -ប្រៀបធៀប $\angle OAB$ និង $\angle OBA$

ដោយត្រីកោណ OAB មាន $OA = OB$ (ជាកាំរង្វង់តែមួយ)

នាំឱ្យត្រីកោណ OAB ជាត្រីកោណសមបាត

នោះយើងទាញបានមុំបាត $\angle OAB = \angle OBA$

ដូចនេះ យើងប្រៀបធៀបបាន $\angle OAB = \angle OBA$ ។

-ប្រៀបធៀប $\angle O'AB$ និង $\angle O'BA$

ដោយត្រីកោណ $O'AB$ មាន $O'A = O'B$ (ជាកាំរង្វង់តែមួយ)

នាំឱ្យត្រីកោណ $O'AB$ ជាត្រីកោណសមបាត

នោះយើងទាញបានមុំបាត $\angle O'AB = \angle O'BA$

ដូចនេះ យើងប្រៀបធៀបបាន $\angle O'AB = \angle O'BA$ ។

គ. ប្រៀបធៀប $\angle OAO'$ និង $\angle OBO'$

ដោយមុំ $\angle OAO' = \angle OAB + \angle O'AB$

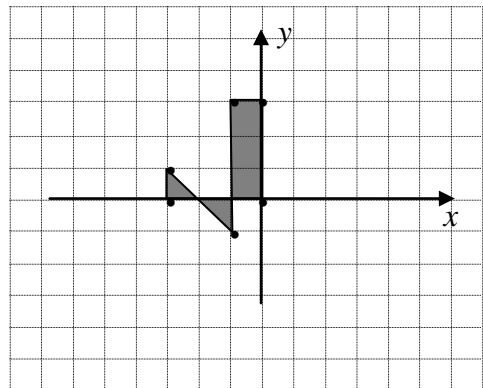
ហើយមុំ $\angle OBO' = \angle OBA + \angle O'BA$

តែមុំ $\angle OAB = \angle OBA$ និង $\angle O'AB = \angle O'BA$

ដូចនេះ ប្រៀបធៀប $\angle OAO' = \angle OBO'$ ។

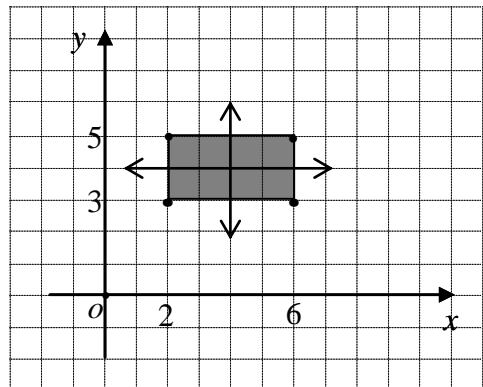
- ទំព័រទី 199 : ប្រើក្រដាសការ៉េភ្ជាប់ចំណុចតាមលំដាប់

ក. រកចំនួនអ័ក្សឆ្លុះ

ដូចនេះ រូបខាងលើគ្មានអ័ក្សឆ្លុះទេ ។

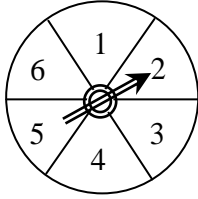
ខ. រកចំនួនអ័ក្សឆ្លុះ

រូបខាងលើនេះមានអ័ក្សឆ្លុះចំនួន 2 ។

មេរៀនទី 20 ប្រូបាប

- ទំព័រទី 203 :

- វិញ្ញាណគឺ : ការបង្វិលថាសមួយដែលមាន 6 លេខ ។

- លទ្ធផលគឺ : 1, 2, 3, 4, 5, 6 (មាន 6 ករណី) ។

- ព្រឹត្តិការណ៍គឺ : 2 (មាន 1 ករណី) ។

- ទំព័រទី 205 : រកប្រូបាបដែលរើសបានលេខជាពហុគុណនៃ 3 លេខដែលជាពហុគុណនៃ 3 មានលេខ : 3, 6, 9 មាន 3 ករណី លទ្ធផលដែលអាចកើតមានឡើង មាន 9 ព្រោះប័ណ្ណមាន 9 សន្លឹក

សំខៀវ $P(\text{លេខជាពហុគុណនៃ } 3) = \frac{3}{9} = \frac{1}{3} \approx 33.33\%$

- ទំព័រទី 206 :

ព្រឹត្តិការណ៍អាចកើតមានឡើងគឺ : $6 + 5 + 8 + 3 = 22$ ករណី

ក. រកប្រូបាបដែលចាប់បានឃ្លីមានពណ៌ ក្រហម :

ព្រឹត្តិការណ៍ចាប់បានឃ្លី ពណ៌ក្រហមមាន 6 ករណី

សំខៀវ $P(\text{ក្រហម}) = \frac{6}{22} = \frac{3}{11} \approx 0.2727 = 27.27\%$

ខ. រកប្រូបាបដែលចាប់បានឃ្លីមានពណ៌ ស :

ព្រឹត្តិការណ៍ចាប់បានឃ្លី ស មាន 5 ករណី

សំខៀវ $P(\text{ស}) = \frac{5}{22} \approx 0.2273 = 22.73\%$

គ. រកប្រូបាបដែលចាប់បានឃ្លីមានពណ៌ បៃតង :

ព្រឹត្តិការណ៍ចាប់បានឃ្លី ពណ៌បៃតង មាន 8 ករណី

សំខៀវ $P(\text{បៃតង}) = \frac{8}{22} = \frac{4}{11} \approx 0.3636 = 36.36\%$

ឃ. រកប្រូបាបដែលចាប់បានឃ្លីមានពណ៌ លឿង :

ព្រឹត្តិការណ៍ចាប់បានឃ្លី ពណ៌លឿង មាន 3 ករណី

សំខៀវ $P(\text{លឿង}) = \frac{3}{22} \approx 0.1364 = 13.64\%$ ។

មេរៀនទី 21 ក្រាបសសរ

- ទំព័រទី 212 : យើងមានតារាងទិន្នន័យ

សាលា	M	N	Q
ចំនួនសិស្សប្រឡង	120	150	95
ចំនួនសិស្សប្រឡងជាប់	25	30	18

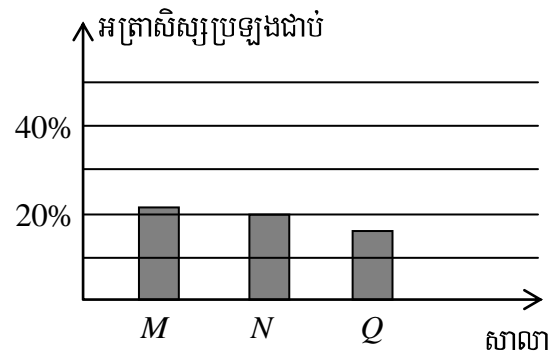
ក. បង្ហាញអត្រាសិស្សប្រឡងជាប់នៃសាលានីមួយៗតាមក្រាប

យើងត្រូវគណនាអត្រាសិស្សប្រឡងជាប់ជាមុនសិន :

- សាលា M គឺ : $\frac{25 \times 100\%}{120} \approx 20.83\%$

- សាលា N គឺ : $\frac{30 \times 100\%}{150} = 20\%$

- សាលា Q គឺ : $\frac{18 \times 100\%}{95} \approx 18.95\%$

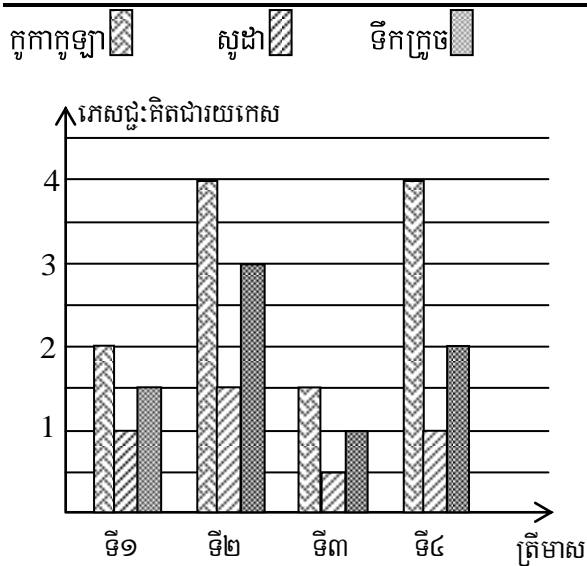
ខ. តាមក្រាបសសរបង្ហាញក្នុងសំណួរ ក. យើងឃើញថា សាលា M មានភាគរយសិស្សជាប់ច្រើនជាងគេគឺ **20.83%** ។

- ទំព័រទី 214 : យើងមានតារាងទិន្នន័យកេសជ្ជៈគិតជារយកេស

ត្រីមាស កេសជ្ជៈ	ទី១	ទី២	ទី៣	ទី៤
កូកាគូឡា	2	4	1.5	4
សូដា	1	1.5	0.5	1
ទឹកក្រូច	1.5	3	1	2

យើងអាចបកស្រាយទិន្នន័យខាងលើនេះជាក្រាបសសរភ្លោះ

បានដូចខាងក្រោម :

បេរៀនទី 22 ក្រាបខ្លីត

- ទំព័រទី 219 :

ក. បង្កើតតារាងបំណែងចែកទិន្នន័យ

សត្វ	គោ	ជ្រូក	ក្របី	ទា
ចំនួន (ក្បាល)	15	28	10	22

ខ. សង់ក្រាបខ្លីតតាងទិន្នន័យខាងលើ

យើងដឹងថា ចំនួនសត្វ 75 ក្បាលត្រូវនឹង 360° នាំឱ្យ :

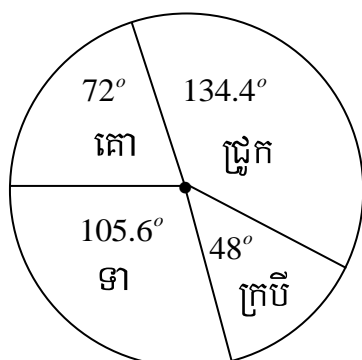
- គោ 15 ត្រូវនឹង $15 \times \frac{360^\circ}{75} = 72^\circ$

- ជ្រូក 28 ត្រូវនឹង $28 \times \frac{360^\circ}{75} = 134.4^\circ$

- ក្របី 10 ត្រូវនឹង $10 \times \frac{360^\circ}{75} = 48^\circ$

- ទា 22 ត្រូវនឹង $22 \times \frac{360^\circ}{75} = 105.6^\circ$

រូបតាងដោយក្រាបខ្លីតគឺ :

បេរ៉ូតទី១ ចំនួនសនិទាន

-ទំព័រទី២ : កំណត់តម្លៃ x និង y :

យើងមាន ចំនួនសនិទានស្មើគ្នាគឺ $\frac{-2}{x}, \frac{y}{5}, -0.2$

$$\text{ចំពោះ } \frac{-2}{x} = -0.2 \Rightarrow x = \frac{(-2) \times 1}{-0.2} = 10$$

$$\text{ចំពោះ } \frac{y}{5} = -0.2 \Rightarrow y = \frac{5 \times (-0.2)}{1} = -1$$

ដូចនេះ យើងកំណត់បាន $x = 10$ និង $y = -1$ ។

-ទំព័រទី៤ :

1. ក. រៀបចំនួនសនិទានតាមលំដាប់ពីធំទៅតូច :

យើងមានចំនួន $\frac{3}{4}, \frac{4}{5}, \frac{7}{8}, 0.75$

តម្រូវភាគបែងរួម 40 យើងបាន :

$$\frac{3}{4} = \frac{30}{40}, \frac{4}{5} = \frac{32}{40}, \frac{7}{8} = \frac{35}{40}, 0.75 = \frac{30}{40}$$

ដូចនេះ យើងអាចរៀបបានពីររៀប (មួយណាក៏បាន) គឺ :

$$\frac{7}{8}, \frac{4}{5}, 0.75, \frac{3}{4} \text{ ឬ } \frac{7}{8}, \frac{4}{5}, \frac{3}{4}, 0.75$$

ខ. សរសេរចំនួនសនិទាន ជាចំនួនទសភាគ :

$$\text{យើងមាន } \frac{9}{11} = 0.\overline{81} \text{ (សូន្យក្បៀសប៉ែតសិបមួយខួប)}$$

$$\text{ហើយ } \frac{7}{2^3 \times 5} = \frac{7}{8 \times 5} = \frac{7}{40} = 0.175$$

2. សរសេរចំនួនទសភាគខួបទៅជាចំនួនសនិទាន :

ក. យើងមានចំនួនទសភាគ : $0.\overline{4}$

$$\text{តាង } N = 0.\overline{4} = 0.4444444...$$

$$\text{នាំឱ្យ } 10N = 4.4444444...$$

$$\text{សិក្សាផលដក } \begin{cases} 10N = 4.4444444... \\ N = 0.4444444... \end{cases} \Rightarrow N = \frac{4}{9}$$

$$\text{ដូចនេះ } 0.\overline{4} = \frac{4}{9}$$

ខ. យើងមានចំនួនទសភាគ : $1.\overline{285}$

$$\text{តាង } N = 1.\overline{285} = 1.285285285...$$

$$\text{នាំឱ្យ } 1000N = 1285.285285285...$$

យើងសិក្សាផលដក $1000N - N$ យើងបាន :

$$\begin{cases} 1000N = 1285.285285285... \\ N = 1.285285285... \end{cases} \Rightarrow N = \frac{1284}{999}$$

$$\text{អាចបង្រួមបាន } \frac{1284}{999} = \frac{428}{333}$$

$$\text{ដូចនេះ } 1.\overline{285} = \frac{428}{333}$$

គ. យើងមានចំនួនទសភាគ : $0.8\overline{21}$

$$\text{តាង } N = 0.8\overline{21} = 0.821212121...$$

$$\text{នាំឱ្យ } 10N = 8.21212121...$$

$$\text{និង } 1000N = 821.21212121...$$

សិក្សាផលដក $1000N - 10N$

$$\begin{cases} 1000N = 821.21212121... \\ 10N = 8.21212121... \end{cases} \Rightarrow N = \frac{813}{990}$$

$$\text{អាចបង្រួមបាន } \frac{813}{990} = \frac{271}{330}$$

$$\text{ដូចនេះ } 0.8\overline{21} = \frac{271}{330}$$

-ទំព័រទី៥ : បញ្ជាក់ថា គូនៃចំនួនសនិទានស្មើគ្នា រួចសរសេរជា

ទម្រង់បង្រួមរួច :

$$\text{ក. } \frac{16}{-30} = \frac{-8}{15} \text{ ព្រោះ } 16 \times 15 = (-30)(-8) = 240$$

$$\text{ក្រោយពីបង្រួមរួចគឺ } \frac{-8}{15}$$

$$\text{ខ. } \frac{-15}{-35} = \frac{21}{49} \text{ ព្រោះ } (-15) \times 49 = (-35)(21) = -735$$

$$\text{ក្រោយពីបង្រួមរួចគឺ } \frac{3}{7}$$

-ទំព័រទី៦ : គណនា

$$\text{ក. } \left(-\frac{21}{4}\right) + \left(-\frac{11}{4}\right) = \frac{-21-11}{4} = \frac{-32}{4} = -8$$

$$\text{ខ. } 2\frac{1}{4} + 5\frac{1}{4} = \frac{9}{4} + \frac{21}{4} = \frac{30}{4} = \frac{15}{2}$$

$$\begin{aligned} \text{គ. } 2\frac{5}{8} + \left(-1\frac{1}{8}\right) + 3\frac{7}{8} &= \frac{21}{8} - \frac{9}{8} + \frac{31}{8} \\ &= \frac{21-9+31}{8} \\ &= \frac{43}{8} \end{aligned}$$

-ទំព័រទី៧ : គណនាផលបូកខាងក្រោមដោយប្រើលក្ខណៈផ្គុំ

$$\begin{aligned}\text{ក. } \left(\frac{7}{4} + \frac{8}{3}\right) + \frac{10}{3} &= \frac{7}{4} + \left(\frac{8}{3} + \frac{10}{3}\right) \\ &= \frac{7}{4} + \frac{18}{3} = \frac{7}{4} + 6 \\ &= \frac{7+24}{4} = \frac{31}{4}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{ខ. } \left(\frac{5}{4} + \frac{3}{8}\right) + \left(\frac{15}{4}\right) &= \left(\frac{5}{4} + \frac{15}{4}\right) + \frac{3}{8} \\ &= \frac{20}{4} + \frac{3}{8} = 5 + \frac{3}{8} \\ &= \frac{40+3}{8} = \frac{43}{8}\end{aligned}$$

-ទំព័រទី៨ : គណនា

$$\text{ក. } -\frac{5}{24} - \frac{7}{30} \text{ ដោយ } PPCM(24, 30) = 120$$

$$\begin{aligned}\text{នាំឱ្យ } -\frac{5}{24} - \frac{7}{30} &= -\frac{5}{24} \times \frac{5}{5} - \frac{7}{30} \times \frac{4}{4} \\ &= -\frac{25}{120} - \frac{28}{120} = \frac{-25-28}{120} \\ &= -\frac{53}{120}\end{aligned}$$

$$\text{ខ. } \frac{1}{15} - \frac{27}{50} \text{ ដោយ } PPCM(15, 50) = 150$$

$$\begin{aligned}\text{នាំឱ្យ } \frac{1}{15} - \frac{27}{50} &= \frac{1}{15} \times \frac{10}{10} - \frac{27}{50} \times \frac{3}{3} = \frac{10}{150} - \frac{81}{150} \\ &= \frac{10-81}{150} = -\frac{71}{150} \quad \text{។}\end{aligned}$$

-ទំព័រទី៩ : គណនាផលគុណ

$$\begin{aligned}\text{ក. } 0.75 \times \frac{13}{125} &= \frac{75}{100} \times \frac{13}{125} = \frac{975}{12500} \\ &= \frac{975 \div 25}{12500 \div 25} = \frac{39}{500} \quad \text{។}\end{aligned}$$

$$\text{ខ. } 5\frac{3}{4} \times \frac{12}{125} = \frac{23}{4} \times \frac{12}{125} = \frac{23}{4} \times \frac{4 \times 3}{125} = \frac{69}{125} \quad \text{។}$$

$$\text{គ. } \left(-\frac{1}{3}\right)\left(\frac{3}{5}\right)(0.5)(0.2) = \left(-\frac{1}{5}\right)\left(\frac{5}{10}\right)\left(\frac{2}{10}\right) = -\frac{1}{50} \quad \text{។}$$

-ទំព័រទី១០ : គណនាផលគុណខាងក្រោម :

$$\begin{aligned}\text{ក. } \frac{9}{5} \cdot \frac{3}{4} - \frac{9}{5} \cdot \frac{11}{4} &= \frac{9}{5} \left(\frac{3}{4} - \frac{11}{4}\right) = \frac{9}{5} \left(\frac{3-11}{4}\right) \\ &= \left(\frac{9}{5}\right)\left(\frac{-8}{4}\right) = \left(\frac{9}{5}\right) \times (-2) = -\frac{18}{5}\end{aligned}$$

$$\text{ខ. } \frac{2}{3} \cdot \left(\frac{3}{4} - \frac{7}{8}\right) = \frac{2}{3} \cdot \left(\frac{6-7}{8}\right) = \frac{2}{3} \cdot \left(-\frac{1}{8}\right) = -\frac{1}{12} \quad \text{។}$$

$$\text{គ. } \left(-\frac{3}{7} \cdot \frac{10}{12}\right) \cdot \frac{6}{10} = -\frac{3}{7} \cdot \left(\frac{10}{12} \cdot \frac{6}{10}\right) = -\frac{3}{7} \cdot \frac{1}{2} = -\frac{3}{14}$$

-ទំព័រទី១០ : គណនាផលចែកខាងក្រោម :

$$\text{ក. } \frac{8}{3} \div \frac{-6}{5} = \frac{8}{3} \times \frac{5}{-6} = -\frac{40}{18} = -\frac{40 \div 2}{18 \div 2} = -\frac{20}{9}$$

$$\text{ខ. } \frac{40}{-27} \div \frac{-10}{9} = \left(-\frac{40}{27}\right) \left(-\frac{9}{10}\right) = \frac{4}{3} \quad \text{។}$$

$$\begin{aligned}\text{គ. } 154.63 \div 4.7 &= \frac{15463}{100} \div \frac{47}{10} = \frac{15463}{100} \times \frac{10}{47} \\ &= \frac{15463}{100} \times \frac{10}{47} \\ &= \frac{329 \times 47}{10 \times 10} \times \frac{10}{47} = \frac{329}{10}\end{aligned}$$

មេរៀនទី២ ស្វ័យគុណ

-ទំព័រទី១៤ :

1. សរសេរផលគុណជាស្វ័យគុណ រួចប្រាប់គោល និងនិទស្សន្ត

ក. $x \cdot x \cdot x \cdot x \cdot x \cdot x = x^6$ ដែលមាន :

x ជាគោល និងលេខ 6 ជានិទស្សន្ត ។

ខ. $y \cdot y \cdot y \cdot y \cdot \dots \cdot y = y^{2013}$ ដែលមាន :

2013 កត្តា

y ជាគោល និងលេខ 2013 ជានិទស្សន្ត ។

2. សរសេរស្វ័យគុណ ជាផលគុណដែលមានកត្តាដូចគ្នា រួចគណនា

$$\text{ក. } 3^4 = 3 \times 3 \times 3 \times 3 = 9 \times 9 = 81$$

$$\begin{aligned}\text{ខ. } \left(-\frac{1}{6}\right)^6 &= \left(-\frac{1}{6}\right)\left(-\frac{1}{6}\right)\left(-\frac{1}{6}\right)\left(-\frac{1}{6}\right)\left(-\frac{1}{6}\right)\left(-\frac{1}{6}\right) \\ &= \left(\frac{1}{36}\right)\left(\frac{1}{36}\right)\left(\frac{1}{36}\right) = \left(\frac{1}{1296}\right)\left(\frac{1}{36}\right) = \frac{1}{46656}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{គ. } (-2)^7 &= (-2)(-2)(-2)(-2)(-2)(-2)(-2) \\ &= (4)(4)(4)(-2) = 16 \times (-8) = -128 \quad \text{។}\end{aligned}$$

-ទំព័រទី១៥ : គណនា

$$\text{ក. } x^9 \cdot x^4 = x^{9+4} = x^{13}$$

$$\text{ខ. } \left(-\frac{3}{2}\right)^2 \cdot \left(-\frac{3}{2}\right)^{-2} = \left(-\frac{3}{2}\right)^{2+(-2)} = \left(-\frac{3}{2}\right)^0$$

គ. $(3x^4y^{-3})\left(-\frac{4}{3}x^{-2}y\right)$ កែជា $(3x^4y^{-3})\left(-\frac{4}{3}x^{-2}y\right)$ ។
 $(3x^4y^{-3})\left(-\frac{4}{3}x^{-2}y\right) = -4x^{4+(-2)} \cdot y^{-3+1}$
 $= -4x^2y^{-2}$

-ទំព័រទី 16 : គណនា

ក. $\frac{x^9}{x^4} = x^{9-4} = x^5$

ខ. $\frac{\left(\frac{3}{2}\right)^2}{\left(\frac{3}{2}\right)^4} = \left(\frac{3}{2}\right)^{2-4} = \left(\frac{3}{2}\right)^{-2}$

គ. $\frac{y^9}{y^9} = y^{9-9} = y^0 = 1$ ដែល $y \neq 0$ ។

ឃ. $\left(\frac{3yx^9}{-15y^5x^4}\right)^0 = 1$ ដែល x និង y ខុសពីសូន្យ ។

-ទំព័រទី 17 : គណនា

ក. $(a^3)^{-2} = a^{3(-2)} = a^{-6} = \frac{1}{a^6}$ ។

ខ. $a \cdot (a^4)^5 \cdot a^{-6} = a \cdot a^{20} \cdot a^{-6} = a^{1+20-6} = a^{15}$ ។

-ទំព័រទី 18 : គណនា

ក. $-2(a^{-3} \cdot b^5)^2 = -2a^{(-3)2} \cdot b^{5 \cdot 2}$
 $= -2a^{-6}b^{10} = -\frac{2b^{10}}{a^6}$ ។

ខ. $a \cdot (a^4) \cdot a^{-6} = a \cdot a^4 \cdot a^{-6} = a^{1+4-6} = a^{-1} = \frac{1}{a}$

-ទំព័រទី 18 : គណនា

ក. $\left(\frac{-2}{3}\right)^4 = \frac{(-2)^4}{3^4} = \frac{(-2)(-2)(-2)(-2)}{3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3} = \frac{16}{81}$

ខ. $\left(\frac{a^4 \cdot b^{-2}}{c^3}\right)^2 = \frac{(a^4)^2 \cdot (b^{-2})^2}{(c^3)^2} = \frac{a^8 \cdot b^{-4}}{c^6} = \frac{a^4}{b^4 \cdot c^6}$

-ទំព័រទី 20 :

1. គណនា

ក. $762.0213 \times 10^5 = \frac{7620213}{10000} \times 10^5 = 76202130$

ខ. $34.57 \div 10^5 = 34.57 \times \frac{1}{10^5} = 0.0003457$

2. បំពេញតារាងខាងក្រោម :

ក្រាម	ប្រភាគ	ទសភាគ
10 g	$\frac{1}{100} kg$	0.01 kg
325 g	$\frac{13}{40} kg$	0.325 kg
1365 g	$\frac{273}{200} kg$	1.365 kg

-ទំព័រទី 22 : សរសេរចំនួនខាងក្រោមជាទម្រង់ស្តង់ដា

ក. $37\,000\,000\,000 = 3.7 \times 10^{10}$

ខ. $0.000\,000\,000\,075 = 7.5 \times 10^{-11}$

-ទំព័រទី 23 :

ក. រក x បើ $x^2 = 196$

នាំឱ្យ $x = +\sqrt{196}$ ឬ $x = -\sqrt{196}$
 $x = +\sqrt{14^2}$ ឬ $x = -\sqrt{14^2}$

ដូចនេះ $x = 14$ ឬ $x = -14$ ។

ខ. គណនារង្វាស់ជ្រុងការេនោះ

តាង x ជាប្រវែងជ្រុងការេនោះ ដែល $x > 0$

តាមប្រមាប ការេមានក្រឡាផ្ទៃ $2.25\, m^2$

នាំឱ្យ $x^2 = 2.25\, m^2$

នោះ $x = \sqrt{2.25\, m^2} = \sqrt{\frac{225}{100}\, m^2} = \sqrt{\left(\frac{15}{10}\, m\right)^2}$
 $= \frac{15}{10}\, m = 1.5\, m$

ដូចនេះ ការេនោះមានរង្វាស់ជ្រុង $1.5\, m$ ។

-ទំព័រទី 24 : គណនា

ក. $\sqrt{(-64)(-81)} = \sqrt{64 \times 81} = \sqrt{8^2 \times 9^2} = 8 \times 9 = 72$

ខ. $\sqrt{-1225}$ គ្មានឫសជាចំនួនគតិឡើយទេ

គ. $\sqrt[3]{(-128) \times 108} = \sqrt[3]{(-2^7) \times (2^2 \cdot 3^3)} = -24$ ។

-ទំព័រទី 24 : គណនាឬសការេដោយប្រើម៉ាស៊ីនគិតលេខ

• $\sqrt{3249} = 57$

• $\sqrt{0.208\,849} = 0.457$

• $\sqrt{\frac{2025}{169}} = 3.461538462$ ។

មេរៀនទី៣ ទំហំសមាមាត្រនិងភាគរយ

-ទំព័រទី២៨ : កំណត់ចម្ងាយចររបើប្រើអស់រយៈពេល៨ម៉ោង
បើចម្ងាយចរតាងដោយ d និងរយៈពេលចរតាងដោយ t
តាមសម្មតិកម្មយើងបាន $d = 800t$ (រូបមន្តចម្ងាយចរ)
ចំពោះការប្រើរយៈពេល $t = 8h$ យើងបាន :
ចម្ងាយចរ $d = 800km/h \times 8h = 6400km$
ដូចនេះ បើប្រើរយៈពេល៨ម៉ោងនោះយន្តហោះចរបានចម្ងាយ
 $6400km$ ។

-ទំព័រទី២៩ :

ក. រកតម្លៃផ្ទៃក្រច់ទាំង ១២ផ្ទៃ
ដោយក្រច់ ៩ផ្ទៃផ្ទៃ ១២០០ រ
នោះបើក្រច់ចំនួន ១២ ផ្ទៃ មានតម្លៃ x រ
យើងបានផលធៀបគឺ : $\frac{9}{12} = \frac{1200}{x}$
នាំឱ្យ $x = \frac{1200 \times 12}{9} = \frac{14400}{9} = 1600$ រ
ដូចនេះ ក្រច់ចំនួន ១២ ផ្ទៃ មានតម្លៃ ១៦០០ រៀល ។
ខ. រកចំនួនផ្ទៃក្រច់ដែលផ្ទៃ ៣២០០០ រ
ដោយក្រច់ ៩ផ្ទៃផ្ទៃ ១២០០ រ
នោះក្រច់មានចំនួន y ផ្ទៃមានតម្លៃ ៣២០០០ រ
យើងបានផលធៀប $\frac{9}{y} = \frac{1200}{32000}$
នាំឱ្យ $y = \frac{9 \times 32000}{1200} = 240$ ផ្ទៃ
ដូចនេះ តម្លៃ ៣២០០០ រ ត្រូវនឹងចំនួនផ្ទៃក្រច់ ២៤០ ផ្ទៃ ។

-ទំព័រទី៣០ : រកចំណែកប្រាក់ដែលកូនម្នាក់ៗទទួលបាន
តាង a , b និង c ជាចំណែករៀងគ្នាដែលកូនមានអាយុ
៧ឆ្នាំ ១០ឆ្នាំ និង ១១ឆ្នាំទទួលបាន
តាមបម្រាប់ប្រធានយើងបានផលធៀបសមាមាត្រ :
 $\frac{a}{7} = \frac{b}{10} = \frac{c}{11} = \frac{a+b+c}{7+10+11} = \frac{140000}{28} = 5000$
យើងទាញបាន :
 $\frac{a}{7} = 5000 \Rightarrow a = 7 \times 5000 = 35000$ រ

$$\frac{b}{10} = 5000 \Rightarrow b = 10 \times 5000 = 50000 \text{ រ}$$

$$\frac{c}{11} = 5000 \Rightarrow c = 11 \times 5000 = 55000 \text{ រ}$$

ដូចនេះ កូននីមួយៗទទួលបានប្រាក់រៀងគ្នាគឺ :

35000 រៀល 50000 រៀល និង 55000 រៀល ។

-ទំព័រទី៣១ : រករយៈពេលត្រូវចំណាយទើបបានទឹកពេញអាង
តាង t ជារយៈពេលដែលរ៉ូប៊ីនេ ៧ ត្រូវចំណាយ
ចំនួនកម្មករ និងរយៈពេលជាទំហំសមាមាត្រច្រាស់
យើងបាន : $7t = 4 \times 70$ នោះ $t = \frac{4 \times 70}{7} = 40 \text{ mn}$

ដូចនេះ រយៈពេលដែលរ៉ូប៊ីនេទាំង៧ ត្រូវចំណាយគឺ ៤០ mn ។

-ទំព័រទី៣២ : រកពិន្ទុជាភាគរយលើមុខវិជ្ជានីមួយៗ :

$$\text{សម្រាប់ពិន្ទុគណិតវិទ្យាគឺ : } \frac{95}{100} \times 100\% = 95\%$$

$$\text{សម្រាប់ពិន្ទុភាសាខ្មែរគឺ : } \frac{92}{100} \times 100\% = 92\% \quad \text{។}$$

-ទំព័រទី៣៣ : រកថ្លៃលក់ចេញរបស់ទោចក្រយានយន្ត

គាត់ខាតអស់ ២២% នៅពេលលក់ចេញវិញ

$$\text{នាំឱ្យប្រាក់ខាតស្មើនឹង } 22\% \times 2240000 = 492800 \text{ រ}$$

$$\text{យើងបានតម្លៃលក់ចេញគឺ } 2240000 - 492800 = 1747200 \text{ រ}$$

ដូចនេះ តម្លៃលក់ចេញទោចក្រយានយន្តគឺ ១៧៤៧២០០ រៀល ។

-ទំព័រទី៣៤ : រកភាគរយនៃប្រាក់ចំណេញរបស់គាត់

$$\text{ថ្លៃដើមទាំងអស់គឺ } 300 \times 3300 = 990000 \text{ រ}$$

$$\text{ប្រាក់លក់លើកដំបូងគឺ } 200 \times 3980 = 796000 \text{ រ}$$

ប្រាក់លក់ថាសចម្រៀងមួយនៅសល់ដែលបញ្ចុះតម្លៃ ១៥% គឺ

$$3980 - \frac{15}{100} \times 3980 = 3383 \text{ រ}$$

នោះប្រាក់លក់ថាសចម្រៀងនៅសល់ទាំងអស់គឺ

$$3383 \times 100 = 338300 \text{ រ}$$

នាំឱ្យប្រាក់លក់បានទាំងអស់គឺ

$$796000 + 338300 = 1134300 \text{ រ}$$

$$\text{នោះប្រាក់ចំណេញទាំងអស់គឺ } 1134300 - 990000 = 144300 \text{ រ}$$

$$\text{ភាគរយនៃប្រាក់ចំណេញ } \frac{144300}{990000} \times 100\% \approx 14.58\%$$

ដូចនេះ ភាគរយនៃប្រាក់ចំណេញរបស់គាត់គឺ ១៤.៥៨% ។

-ទំព័រទី 35 : រកផ្ទៃដើមរបស់ទោចក្រយានយន្តនោះ

ក្រោយពីបញ្ចុះតម្លៃ 15% នៅសល់ត្រឹមតែ 846000 រៀល

$$\text{យើងបាន : } \frac{\text{ប្រាក់ក្រោយពីបញ្ចុះតម្លៃ}}{\text{ប្រាក់ដើម}} = \frac{85}{100}$$

$$\begin{aligned} \text{នាំឱ្យ } \text{ប្រាក់ដើម} &= \text{ប្រាក់ក្រោយពីបញ្ចុះតម្លៃ} \times \frac{100}{85} \\ &= 846000 \times \frac{100}{85} \approx 995294.118 \text{ រ} \end{aligned}$$

ដូចនេះ ផ្ទៃដើមមុនបញ្ចុះតម្លៃគឺប្រហែល 995294 រៀល ។

-ទំព័រទី 36 : ក. រកការប្រាក់ត្រូវសងធានាគារទាំងអស់

ចំនួនប្រាក់សរុបគឺ $P = 24000000$ រ

អត្រាការប្រាក់ $R = 16$, រយៈពេលខ្លី $T = 4$ ឆ្នាំ

$$\begin{aligned} \text{តាមរូបមន្ត } I &= \frac{PRT}{100} \\ &= \frac{24000000 \times 16 \times 4}{100} = 15360000 \text{ រ} \end{aligned}$$

ដូចនេះ ការប្រាក់ត្រូវសងធានាគារទាំងអស់គឺ 15360000 រ ។

ខ. រកចំនួនប្រាក់សរុបដែលត្រូវសងធានាគារវិញ

ប្រាក់សរុបត្រូវសងធានាគារវិញគឺ ប្រាក់ខ្ចី និងប្រាក់ការ

យើងបាន $24000000 + 15360000 = 39360000$ រ

ដូចនេះ ប្រាក់សរុបត្រូវសងធានាគារវិញគឺ 39360000 រ ។

-ទំព័រទី 38 : រកការប្រាក់សមាស

-ការប្រាក់នៅឆ្នាំទី 1 :

$P_1 = 2700000$ រ , $T = 1$ ឆ្នាំ , $R = 20$

$$\text{នាំឱ្យ } I_1 = 2700000 \times \frac{20}{100} \times 1 = 540000 \text{ រ}$$

-ការប្រាក់នៅឆ្នាំទី 2 :

$P_2 = 2700000 + 540000 = 3240000$ រ

$T = 1$ ឆ្នាំ , $R = 20$

$$\text{នាំឱ្យ } I_2 = 3240000 \times \frac{20}{100} \times 1 = 648000 \text{ រ}$$

នាំឱ្យ ការប្រាក់សមាស ឬ ការប្រាក់សរុបគឺ

$$I = I_1 + I_2 = 540000 + 648000 = 1188000 \text{ រៀល}$$

ដូចនេះ ការប្រាក់សមាសគឺ $I = 1188000$ រៀល ។

(ត្រូវយល់មេរៀនឱ្យបានច្បាស់ ជាមុនសិន) ។

-ទំព័រទី 40 :

សូមមើលទំព័រចុងគេ នៃថ្នាក់ទី ៨

ព្រោះមានកំណែប្រែថ្មី

មេរៀនទី 4 សង្វាស់រង្វាស់

-ទំព័រទី 44 : គណនាមាឌរបស់ខ្សែភ្លើង

$$\text{តាមរូបមន្ត } V = S \times l \text{ តែ } S = \frac{\pi d^2}{4}$$

$$\text{នាំឱ្យ } V = \frac{\pi d^2}{4} \times l$$

ដោយ $d = 2cm = 0.02m$, $l = 200m$, $\pi \approx 3.14$

$$\text{គេបាន } V = \frac{3.14 \times (0.02)^2}{4} \times 200 = 0.0628m^3$$

ដូចនេះ មាឌរបស់ខ្សែភ្លើងគឺ $V = 0.0628m^3$ ។

-ទំព័រទី 46 : គណនាម៉ាស់ក្រដាសដែលគេត្រូវការ

ផ្ទៃក្រឡាក្រដាសរាមមួយសន្លឹកគឺ :

$$\begin{aligned} S &= 210mm \times 297mm \\ &= (210 \times 10^{-3}m) \times (297 \times 10^{-3}m) \\ &= 62370 \times 10^{-6}m^2 \end{aligned}$$

ផ្ទៃក្រឡាក្រដាសមួយរ៉ាមគឺ : (មួយរ៉ាមមាន 500 សន្លឹក)

$$500 \times 62370 \times 10^{-6}m^2 = 31185 \times 10^{-3}m^2$$

ផ្ទៃដែលខាតក្នុងមួយរ៉ាមី 4% គឺ :

$$\frac{4}{100} \times 31185 \times 10^{-3} m^2 = 1247.4 \times 10^{-3} m^2$$

ផ្ទៃក្រដាសសរុប ដើម្បីកាត់បានក្រដាសមួយរ៉ាមីគឺ :

$$31185 \times 10^{-3} m^2 + 1247.4 \times 10^{-3} m^2 = 32432.4 \times 10^{-3} m^2$$

ម៉ាស់ក្រដាសសរុបដើម្បីកាត់បានក្រដាសមួយរ៉ាមីគឺ :

$$80 \times 10^{-3} \times 32432.4 \times 10^{-3} \approx 2.6 kg$$

ម៉ាស់ក្រដាសសរុបដើម្បីកាត់បានក្រដាស 95340 រ៉ាមីគឺ :

$$2.6 kg \times 95340 = 247884 kg$$

ដូចនេះ ម៉ាស់ក្រដាសដែលត្រូវប្រើគឺ 247884 kg ។

- ទំព័រទី 48 : គណនាប្រាក់ដែលពូសុខទិញដែកទាំងពីរមុខនោះ

មាឌដែក 6 លីទ័ន្ធមួយដើម ដែលមានប្រវែង 12m

$$V_6 = \frac{\pi d^2}{4} \times l = \frac{3.14 \times (6 \times 10^{-3})^2}{4} \times 12$$

$$= 3.3912 \times 10^{-4} m^3$$

មាឌដែក 6 លីទ័ន្ធន 200 ដើម

$$V_6 \times 200 = 3.3912 \times 10^{-4} m^3 \times 200$$

$$= 0.067824 m^3$$

មាឌដែក 10 លីទ័ន្ធមួយដើម ដែលមានប្រវែង 12m

$$V_{10} = \frac{\pi d^2}{4} \times l = \frac{3.14 \times (10^{-2})^2}{4} \times 12$$

$$= 9.42 \times 10^{-4} m^3$$

មាឌដែក 6 លីទ័ន្ធន 200 ដើម

$$V_{10} \times 20 = 9.42 \times 10^{-4} m^3 \times 20$$

$$= 0.01884 m^3$$

នាំឱ្យមាឌដែកទាំងអស់ដែលគាត់បានទិញគឺ

$$0.067824 m^3 + 0.01884 m^3 = 0.086664 m^3$$

ដោយ $\mu = 7874 kg/m^3$

(ក្នុងសៀវភៅពុម្ពដាក់ខុស $\mu = 7.874 g/m^3$)

នាំឱ្យម៉ាស់សរុបរបស់ដែកគឺ

$$m = \mu \times V = 7874 \times 0.086664 = 682.39 kg$$

ដោយដែក 1kg = 2800 រ នោះតម្លៃដែកទាំងអស់គឺ :

$$682.39 \times 2800 = 1910700 \text{ រ}$$

ដូចនេះ ប្រាក់ដែលពូសុខត្រូវចំណាយគឺ 1910700 រៀល ។

- ទំព័រទី 49 : គណនារយៈពេលទើបនៅភ្នំពេញសង្ឃឹមថាភ្លៀង

$$\text{តាមរូបមន្ត } v = \frac{d}{t} \text{ នាំឱ្យ } t = \frac{d}{v}$$

ដោយ $d = 230 km$

$$\text{និង } v = 6 m/s = \frac{6m}{s} = \frac{6 \times 10^{-3} km}{\frac{1}{3600} h}$$

$$= \frac{3600 \times 6 \times 10^{-3} km}{h} = 21.6 km/h$$

$$\text{នាំឱ្យ } t = \frac{230 km}{21.6 km/h} = 10h 38mn 53s$$

ដូចនេះ រយៈពេលដែលរាជធានីភ្នំពេញសង្ឃឹមថាភ្លៀងគឺ :

$$10h 38mn 53s \approx 10 \text{ ម៉ោង និង } 40 \text{ នាទី ។}$$

មេរៀនទី 5 កន្សោមពិជគណិត

- ទំព័រទី 52 : បញ្ជាក់មេគុណ និង អថេរនៃឯកធា

ឯកធា $2\sqrt{3}yt^2$ មាន: $2\sqrt{3}$ ជាមេគុណ និង y, t ជាអថេរ ។

- ទំព័រទី 52 : កន្សោមពិជគណិតណាជាឯកធា ក្នុងចំណោម :

$$\frac{1}{5}x^2y, 3x^2 + 2, 25 - \frac{2}{3}a^4bc^2, zx^2a^3b^4$$

កន្សោមពិជគណិតជាឯកធាគឺ: $\frac{1}{5}x^2y$ និង $zx^2a^3b^4$ ព្រោះ

វាមានតែវិធីគុណ និងស្វ័យគុណ ។

- ទំព័រទី 52 : ជ្រើសរើសឯកធាដូចគ្នា ក្នុងបណ្តាឯកធា :

$$\frac{1}{2}xy, -2x^2y, ay, 3ax, 2xy^2, xy \text{ ។}$$

ឯកធាដូចគ្នាគឺ: $\frac{1}{2}xy$ និង xy ព្រោះ ឯកធាទាំងពីរមាន

ផ្នែកអថេរ xy ដូចគ្នា ។

- ទំព័រទី 53 : កំណត់អថេរ និងដឺក្រេនៃឯកធា :

ក. $\frac{1}{2}xyz$ មាន x, y, z ជាអថេរ និង ដឺក្រេ $1+1+1=3$

ខ. $8x^3yz^2$ មាន x, y, z ជាអថេរ និង ដឺក្រេ $3+1+2=6$

គ. 14 មាន អថេរកំណត់មិនបាន និង ដឺក្រេស្មើ 0 (សូន្យ)

ឃ. $21ab^4c$ មាន a, b, c ជាអថេរ និង ដឺក្រេ $1+4+1=6$

ង. $3x^2y^3z^4$ មាន x, y, z ជាអថេរ និងដឺក្រេស្មើ 9

ច. $axyz$ មាន a, x, y, z ជាអថេរ និងដឺក្រេស្មើ 4 ។

-ទំព័រទី 54 : គណនា :

- ក. $5x^2y - 3x^2y = (5-3)x^2y = 2x^2y$
 ខ. $3ac^2b^3 + (-4ac^2b^3) + 7ac^2b^3 = 6ac^2b^3$
 គ. $ax^2y^2 + 3ax^2y^2 = (1+3)ax^2y^2 = 4ax^2y^2$
 ឃ. $y^3c^2b^3 + (-3y^3c^2b^3) + 8y^3c^2b^3 = 6y^3c^2b^3$
 ង. $5x^2y + (-3x^2y) = (5-3)x^2y = 2x^2y$
 ច. $\frac{1}{2}ac^2b^3 + \left(-\frac{1}{2}ac^2b^3\right) + 7ac^2b^3 = 7ac^2b^3$ ។

-ទំព័រទី 55 : គណនា :

- ក. $(5xy^3)(x^2y) = 5x^{1+2}y^{3+1} = 5x^3y^4$
 ខ. $(ab^2c^3)(-4ac^2b)(abc) = -4a^3b^4c^6$
 គ. $\left(\frac{1}{2}ab^3\right)(3a^2b^2) = \frac{3}{2}a^3b^5$
 ឃ. $(-4y^3c^2b^3)(8yc^2b) = -32y^4c^4b^4$
 ង. $(\sqrt{5}x^2)\left(\frac{1}{4}x^27\right) = \frac{7\sqrt{5}}{4}x^4$
 ច. $\left(\frac{1}{2}ac^2b^3\right)\left(-\frac{1}{2}ac^2b^3\right)(ac^2b^3) = -\frac{1}{4}a^3c^6b^9$

-ទំព័រទី 56 : គណនាផលចែក :

- ក. $x^{3n} \div x^{2n} = \frac{x^{3n}}{x^{2n}} = x^{3n-2n} = x^{(3-2)n} = x^n$
 ខ. $xy^{4m} \div xy^m = \frac{xy^{4m}}{xy^m} = x^{1-1}y^{4m-m} = x^0y^{3m} = y^{3m}$
 គ. $\sqrt{3}ab^{12} \div 2ab^4 = \frac{\sqrt{3}}{2}a^{1-1}b^{12-4} = \frac{\sqrt{3}}{2}a^0b^8 = \frac{\sqrt{3}}{2}b^8$
 ឃ. $\frac{xyz^3}{yz^2} = xy^{1-1}z^{3-2} = xy^0z^1 = xz$
 ង. $\frac{ax^7b^5}{ax^5b^3} = a^{1-1}x^{7-5}b^{5-3} = a^0x^2b^2 = x^2b^2$
 ច. $81z^{12}b^3 \div 3z^{12}b = \frac{81}{3}z^{12-12}b^{3-1} = 27z^0b^2 = 27b^2$

-ទំព័រទី 57 : កំណត់អថេរ និងចំនួនតួនៃពហុធា

- ក. $6x^3 + 2xy - 4$ មាន x , y ជាអថេរ និងមាន 3 តួគឺ $6x^3$, $2xy$ និង -4 ។
 ខ. $\sqrt{3}ab + 3x + b$ មាន a , b , x ជាអថេរ និងមាន 3 តួគឺ $\sqrt{3}ab$, $3x$ និង b ។

- គ. $-3x^2y + \frac{1}{2}y - 2$ មាន x , y ជាអថេរ និងមាន 3 តួគឺ $-3x^2y$, $\frac{1}{2}y$ និង -2 ។

-ទំព័រទី 58 : ប្រាប់ដឺក្រេនៃពហុធាខាងក្រោម :

- ក. $x^2 + x - 3$ មានដឺក្រេស្មើនឹង 2 ។
 ខ. $-\frac{3}{4}x + 3$ មានដឺក្រេស្មើនឹង 1 ។
 គ. $a^2 + 2ab + c^2d$ មានដឺក្រេស្មើនឹង 3 ។
 ឃ. $\sqrt{2}x^2 - 4x$ មានដឺក្រេស្មើនឹង 2 ។

-ទំព័រទី 59 : គណនា $M + N$ និង $M - N$:

- ក. $M = 2x^2 + 3x + 1$ និង $N = -x^2 + 2x + 4$
 $M + N = (2x^2 + 3x + 1) + (-x^2 + 2x + 4)$
 $= 2x^2 + 3x + 1 - x^2 + 2x + 4$
 $= 2x^2 - x^2 + 3x + 2x + 1 + 4$
 $= (2-1)x^2 + (3+2)x + (1+4)$
 $= x^2 + 5x + 4$
 $M - N = (2x^2 + 3x + 1) - (-x^2 + 2x + 4)$
 $= 2x^2 + 3x + 1 + x^2 - 2x - 4$
 $= 2x^2 + x^2 + 3x - 2x + 1 - 4$
 $= (2+1)x^2 + (3-2)x + (1-4)$
 $= 3x^2 + x - 3$
 ខ. $M = 12a^2 + 2ab + 54$ និង $N = 9a^2 - 4ab - 25$
 $M + N = (12a^2 + 2ab + 54) + (9a^2 - 4ab - 25)$
 $= 12a^2 + 2ab + 54 + 9a^2 - 4ab - 25$
 $= 21a^2 - 2ab + 29$
 $M - N = (12a^2 + 2ab + 54) - (9a^2 - 4ab - 25)$
 $= 12a^2 + 2ab + 54 - 9a^2 + 4ab + 25$
 $= 3a^2 + 6ab + 79$
 គ. $M = \frac{1}{2}xy^2 + 2xy - 3$ និង $N = \frac{3}{2}xy^2 - 12xy - 16$
 $M + N = \left(\frac{1}{2}xy^2 + 2xy - 3\right) + \left(\frac{3}{2}xy^2 - 12xy - 16\right)$
 $= 2xy^2 - 10xy - 19$
 $M - N = \left(\frac{1}{2}xy^2 + 2xy - 3\right) - \left(\frac{3}{2}xy^2 - 12xy - 16\right)$
 $= -xy^2 + 14xy + 13$

-ទំព័រទី 60 : គណនាផលគុណ និងបង្រួមលទ្ធផលបើអាចធ្វើបាន

- ក. $2x^2(2x^2 + 3x - 1) = 4x^4 + 6x^3 - 2x^2$
 ខ. $ab^2(a^2 + 2ab + a) = a^3b^2 + 2a^2b^3 + a^2b^2$
 គ. $(a^2 + 2ab)(a - b) = a^3 - a^2b + 2a^2b + 2ab^2$

$$= a^3 + a^2b + 2ab^2$$

 ឃ. $(9a^2 - 25)(a^5 + ab) = 9a^7 + 9a^3b - 25a^5 - 25ab$
 ង. $\frac{1}{2}xy^2\left(\frac{2}{3}xy - 3\right) = \frac{1}{3}x^2y^3 - \frac{3}{2}xy^2$
 ច. $(xy^2 - 12xy - 16)(x^2y - 7 + y^2)$

$$= x^3y^3 - 7xy^2 + xy^4 - 12x^3y^2 + 84xy - 12xy^3 - 16x^2y + 112 - 16y^2$$

-ទំព័រទី 62 : ធ្វើប្រមាណវិធីចែកខាងក្រោម :

- ក. $(a^2b^3 + 2ab) \div (ab) = \frac{a^2b^3 + 2ab}{ab} = ab^2 + 2$
 ខ. $(5x^2y^4 + 2x^3y^5 - 12x^2y^2) \div (x^2y^2)$

$$= 5y^2 + 2xy^3 - 12$$

 គ. $(6x^2 + 5x - 4) \div (2x - 1)$

$$= \frac{6x^2 + 5x - 4}{2x - 1} = \frac{(2x - 1)(3x + 4)}{(2x - 1)} = 3x + 4$$

 ឃ. $(a^2 + 6a - 55) \div (a - 5)$

$$= \frac{a^2 + 6a - 55}{a - 5} = \frac{(a - 5)(a + 11)}{a - 5} = a + 11$$

-ទំព័រទី 64 : ពន្លាតកន្សោមខាងក្រោម :

- ដោយប្រើរូបមន្ត : $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$
 ក. $(b + 2a)^2 = b^2 + 4ab + 4a^2$
 ខ. $(5x + 2y)^2 = 25x^2 + 20xy + 4y^2$
 គ. $(6x^2 + 4)^2 = 36x^4 + 48x^2 + 16$
 ឃ. $(a + 5)^2 = a^2 + 10a + 25$

-ទំព័រទី 65 : ពន្លាតកន្សោមខាងក្រោម :

- ដោយប្រើរូបមន្ត : $(a - b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$
 ក. $(x - 2y)^2 = x^2 - 4xy + 4y^2$
 ខ. $(5b - y)^2 = 25b^2 - 10by + y^2$
 គ. $(x - 4y)^2 = x^2 - 8xy + 16y^2$
 ឃ. $\left(\frac{1}{5}a - 5\right)^2 = \frac{1}{25}a^2 - 2a + 25$

-ទំព័រទី 66 : កម្មវន្តគណិតវិទ្យា

ធ្វើប្រមាណវិធីបន្តបន្ទាប់

$$\begin{array}{ll} (1+1)(1-1) = 0 & (6+5)(6-5) = 11 \\ (2+1)(2-1) = 3 & (7+6)(7-6) = 13 \\ (3+2)(3-2) = 5 & (8+7)(8-7) = 15 \\ (4+3)(4-3) = 7 & (9+8)(9-8) = 17 \\ (5+4)(5-4) = 9 & (10+9)(10-9) = 19 \end{array}$$

ខ្ញុំសង្កេតឃើញថា ចម្លើយជាចំនួនគត់សេស បានពីផលបូកពីរ ចំនួនគត់តាម គឺកត្តាទី១ ឯកត្តាទី២ស្មើ ហើយ 1 ជាធាតុដើម ចំពោះប្រមាណវិធីគុណ (ថ្នាក់ទី៧, ទំព័រទី ៨) ។

-ទំព័រទី 66 : ពន្លាតកន្សោមខាងក្រោម :

- ដោយប្រើរូបមន្ត $(a + b)^3 = a^3 + 3a^2b + 3ab^2 + b^3$
 ក. $(x + 2y)^3 = x^3 + 6x^2y + 12xy^2 + 8y^3$
 ខ. $(x + 3y)^3 = x^3 + 9x^2y + 27xy^2 + 27y^3$
 គ. $(3x + 4y)^3 = 27x^3 + 108x^2y + 144xy^2 + 64y^3$
 ឃ. $\left(\frac{1}{5}a + b\right)^3 = \frac{1}{125}a^3 + \frac{3}{25}a^2b + \frac{3}{5}ab^2 + b^3$

-ទំព័រទី 67 : ពន្លាតកន្សោមខាងក្រោម :

- ដោយប្រើរូបមន្ត $(a - b)^3 = a^3 - 3a^2b + 3ab^2 - b^3$
 ក. $(3x - 2y)^3 = 27x^3 - 54x^2y + 36xy^2 - 8y^3$
 ខ. $(2x - y)^3 = 8x^3 - 12x^2y + 6xy^2 - y^3$
 គ. $(2x - y)^3$ ដូចលំហាត់ ខ. (ប្រហែលជាគេច្រឡំ)
 ឃ. $\left(\frac{1}{5}t - k\right)^3 = \frac{1}{125}t^3 - \frac{3}{25}a^2k + \frac{3}{5}ak^2 - k^3$

-ទំព័រទី 67 : ពន្លាតកន្សោមខាងក្រោម :

- ដោយប្រើរូបមន្ត $(a - b)(a^2 + ab + b^2) = a^3 - b^3$
 ក. $(a - 1)(a^2 + a + 1) = a^3 - 1^3 = a^3 - 1$
 ខ. $(x - 3)(x^2 + 3x + 9) = x^3 - 3^3 = x^3 - 27$
 គ. $(2x - 1)(4x^2 + 2x + 1) = (2x)^3 - 1^3 = 8x^3 - 1$
 ឃ. (ស្ងៀរភៅច្រឡំ! ពន្លាតចេះតែបាន ក៏ប៉ុន្តែខុសវត្ថុបំណង)
 កែតិ $(\sqrt{2}a - 3b)(a^2 + 3\sqrt{2}a + 9b^2)$ ទៅជា :

$$(\sqrt{2}a - 3b)(2a^2 + 3\sqrt{2}ab + 9b^2)$$

$$= (\sqrt{2}a)^3 - (3b)^3 = 2\sqrt{2}a^3 - 27b^3$$

-ទំព័រទី 67 : ពន្លាតកន្សោមខាងក្រោម :

ដោយប្រើរូបមន្ត $(a+b)(a^2-ab+b^2)=a^3+b^3$

ក. $(a+1)(a^2-a+1)=a^3+1^3=a^3+1$

ខ. $(x+3)(x^2-3x+9)=x^3+3^3=x^3+27$

គ. $(2x+1)(4x^2-2x+1)=(2x)^3+1^3=8x+1$

ឃ. (ស្ងៀររំលោភទ្រាំ! ពន្លាតចេញតែបាន ក៏ប៉ុន្តែខុសវត្ថុបំណង)

កែតិ $(\sqrt{2}a+3b)(2a^2-3\sqrt{2}a+9b^2)$ ទៅជា :

$(\sqrt{2}a+3b)(2a^2-3\sqrt{2}ab+9b^2)$

$=(\sqrt{2}a)^3+(3b)^3=2\sqrt{2}a^3+27b^3$

-ទំព័រទី 70 : ដាក់កន្សោមខាងក្រោមជាផលគុណកត្តាដ៏ក្រៃទី១

ក. $x^2-8x+12=x^2-2\cdot x\cdot 4+4^2-4^2+12$

$= (x^2-2\cdot x\cdot 4+4^2)-16+12$

$= (x-4)^2-4=(x-4)^2-2^2$

$= (x-4-2)(x-4+2)$

$= (x-6)(x-2)$

ខ. $y^2+10y+y^2$ ស្ងៀររំលោភទ្រាំ! អាចកែជា

$y^2+10y+3^2=y^2+2\cdot y\cdot 5+25-25+9$

$= (y+5)^2-16=(y+5)^2-4^2$

$= (y+1)(y+9)$

ឬ អាចកែជា $y^2+10y+4^2=(y+2)(y+8) \dots$

បើដោះស្រាយដោយពុំបាច់កែតិ :

$y^2+10y+y^2=2y^2+10y=2y(y+5)$

គ. $n^2-12n+32=n^2-2\cdot n\cdot 6+6^2-6^2+32$

$= (n^2-2\cdot n\cdot 6+6^2)-36+32$

$= (n-6)^2-4=(n-4)^2-2^2$

$= (n-6-2)(n-6+2)$

$= (n-8)(n-4)$

ឃ. $a^2+16y+64$

មិនអាចដាក់ជាផលគុណកត្តាដ៏ក្រៃទី១បានទេ ។ អាចដាក់

ជាផលគុណកត្តាបាន បើពុំមែនជាដ៏ក្រៃទី១ ។

មេរៀនទី៦ កន្សោមសនិទាន

-ទំព័រទី 75 : រកផលធៀបផ្ទៃក្រឡារង្វង់ និងផ្ទៃក្រឡាការេ

តាង S_r ជាផ្ទៃក្រឡារង្វង់មានកាំ r នោះ $S_r = \pi r^2$

និង S_x ជាផ្ទៃក្រឡាការេមានជ្រុង x នោះ $S_x = x^2$

យើងបានផលធៀប : $\frac{S_r}{S_x} = \frac{\pi r^2}{x^2}$

ដូចនេះ យើងបានផលធៀបក្រឡាផ្ទៃគឺ : $\frac{\pi r^2}{x^2}$ ។

-ទំព័រទី 76 : មានកន្សោមសនិទាន $\frac{4}{x^2+1}$

ក. គណនាតម្លៃលេខចំពោះ $x=-1$ និង $x=1$

ចំពោះ $x=-1$ នោះ $\frac{4}{(-1)^2+1} = \frac{4}{1+1} = \frac{4}{2} = 2$

ចំពោះ $x=1$ នោះ $\frac{4}{1^2+1} = \frac{4}{1+1} = \frac{4}{2} = 2$

ខ. -តើមានតម្លៃ x ណាដែលធ្វើឱ្យកន្សោមស្មើសូន្យ ឬទេ ?

គ្មានតម្លៃ x ណាដែលធ្វើឱ្យកន្សោមស្មើសូន្យទេ ព្រោះ

កន្សោមសនិទានស្មើសូន្យលុះត្រាតែមានភាគយកស្មើសូន្យ ។

-តើមានតម្លៃ x ណាដែលធ្វើឱ្យកន្សោមគ្មានន័យ ឬទេ ?

គ្មានតម្លៃ x ណាដែលធ្វើឱ្យកន្សោមគ្មានន័យទេ ព្រោះ

កន្សោមសនិទានគ្មានន័យលុះត្រាតែ វាមានភាគបែងស្មើសូន្យ

តែភាគបែងស្មើ $x^2+1>0$ គ្រប់តម្លៃពិតរបស់ x ។

-ទំព័រទី 78 : សម្រួលកន្សោមសនិទានខាងក្រោម :

ក. $\frac{a-b}{b^2-a^2} = \frac{-(b-a)}{(b-a)(b+a)} = -\frac{1}{b+a} = -\frac{1}{a+b}$

ខ. $\frac{5(a-1)-a(a-1)}{5(a+2)-a^2-2a} = \frac{(a-1)(5-a)}{5(a+2)-a(a+2)}$
 $= \frac{(a-1)(5-a)}{(a+2)(5-a)} = \frac{a-1}{a+2}$ ។

គ. កែ $\frac{x+y}{x^2+xz-xy-zy}$ ទៅជា $\frac{x-y}{x^2+xz-xy-zy}$
 $\frac{x-y}{x(x+z)-y(x+z)} = \frac{x-y}{x(x+z)-y(x+z)}$
 $= \frac{x-y}{(x+z)(x-y)}$
 $= \frac{1}{x+z}$

$$\begin{aligned} \text{ឬអាចកែទៅជា } & \frac{x+z}{x^2+xz-xy-zy} \\ & \frac{x+z}{x(x+z)-y(x+z)} = \frac{x+z}{x(x+z)-y(x+z)} \\ & = \frac{x+z}{(x+z)(x-y)} \\ & = \frac{1}{x-y} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ឃ. } & \frac{3a^3-3a^2-6a}{6a^3-12a^2-18a} = \frac{3a(a^2-a-2)}{6a(a^2-2a-3)} \\ & = \frac{a^2-a-2}{a^2-2a-3} \\ & = \frac{(a+1)(a-2)}{(a+1)(a-3)} \\ & = \frac{a-2}{a-3} \end{aligned}$$

- ទំព័រទី 79 : គណនាផលគុណ

$$\begin{aligned} \text{ក. } & \frac{9a^2-6a+1}{5-a} \times \frac{5(a-2)-a(a-2)}{a^2-4a+4} \\ & = \frac{(3a-1)^2 \times (a-2)(5-a)}{(5-a)(a-2)^2} \\ & = \frac{(3a-1)^2}{(a-2)} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ខ. } & (3x+3) \times \frac{x+4}{x^2+5x+4} \\ & = 3(x+1) \times \frac{x+4}{(x+1)(x+4)} = 3 \end{aligned}$$

- ទំព័រទី 80 : គណនាផលចែកកន្សោមសនិទានខាងក្រោម :

$$\text{ក. } \frac{4x+8}{x+3} \div (x+2) = \frac{4(x+2)}{x+3} \times \frac{1}{(x+2)} = \frac{4}{x+3}$$

$$\begin{aligned} \text{ខ. } & \frac{x-y}{x^2-y^2} \div \frac{x+y}{x^2+2xy+y^2} \\ & = \frac{x-y}{(x-y)(x+y)} \times \frac{(x+y)^2}{x+y} \\ & = \frac{1}{(x+y)} \times \frac{(x+y)}{1} = 1 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{គ. } & \frac{3p-5q}{4p^2-q^2} \div \frac{5q-3p}{8p^2-4pq} \\ & = \frac{3p-5q}{(2p-q)(2p+q)} \times \frac{4p(2p-q)}{-(3p-5q)} = -\frac{4p}{2p+q} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ឃ. } & \frac{4a^3b^2}{3a^2+5a} \div \frac{6a^5b^7}{3a^2+17a+20} \\ & = \frac{4a^3b^2}{a(3a+5)} \times \frac{(3a+5)(a+4)}{6a^5b^7} \\ & = \frac{2(a+4)}{a^2b^5} \end{aligned}$$

- ទំព័រទី 81 : គណនា

$$\text{ក. } \frac{t^2}{t+4} + \frac{4t}{t+4} = \frac{t^2+4t}{t+4} = \frac{t(t+4)}{t+4} = t$$

$$\begin{aligned} \text{ខ. } & \frac{5x}{x-y} - \frac{5y}{y-x} = \frac{5x}{x-y} + \frac{5y}{x-y} \\ & = \frac{5x}{x-y} + \frac{5y}{x-y} \\ & = \frac{5x+5y}{x-y} = \frac{5(x+y)}{x-y} \end{aligned}$$

- ទំព័រទី 83 : គណនា

$$\begin{aligned} \text{ក. } & \frac{2m}{m-5} + \frac{12}{m^2-25} \quad \text{មានភាគបែងរួម } (m-5)(m+5) \\ & \frac{2m(m+5)+12}{(m-5)(m+5)} = \frac{2m^2+10m+12}{(m-5)(m+5)} \\ & = \frac{2(m^2+5m+6)}{(m-5)(m+5)} \\ & = \frac{2(m+2)(m+3)}{(m-5)(m+5)} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ខ. } & \frac{1}{x-1} + \frac{1}{3x} - \frac{1}{x^2(x-1)} \quad \text{មានភាគបែងរួម } 3x^2(x-1) \\ & \frac{3x^2+x(x-1)-3}{3x^2(x-1)} = \frac{3x^2+x^2-x-3}{3x^2(x-1)} \\ & = \frac{4x^2-x-3}{3x^2(x-1)} = \frac{(x-1)(4x+3)}{3x^2(x-1)} \\ & = \frac{4x+3}{3x^2} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{គ. } & \frac{a^2-1}{a^2-2a-15} - \frac{a+2}{a+3} = \frac{a^2-1}{(a+3)(a-5)} - \frac{a+2}{a+3} \\ & \text{មានភាគបែងរួមគឺ } (a+3)(a-5) \text{ គេបាន :} \\ & = \frac{a^2-1-(a+2)(a-5)}{(a+3)(a-5)} = \frac{a^2-1-(a^2-3a-10)}{(a+3)(a-5)} \\ & = \frac{3a+9}{(a+3)(a-5)} = \frac{3(a+3)}{(a+3)(a-5)} = \frac{3}{a-5} \end{aligned}$$

ឃ.
$$\frac{x^2 + 6x + 9}{x^2 + 3x} + \frac{x^2 - x - 2}{x^2 - 4}$$
$$= \frac{(x+3)^2}{x(x+3)} + \frac{(x-2)(x+1)}{(x-2)(x+2)}$$
$$= \frac{x+3}{x} + \frac{x+1}{x+2}$$

មានភាគបែងរួមគឺ $x(x+2)$

$$= \frac{(x+3)(x+2) + x(x+1)}{x(x+2)}$$
$$= \frac{x^2 + 5x + 6 + x^2 + x}{x(x+2)}$$
$$= \frac{2x^2 + 6x + 6}{x(x+2)}$$

-ទំព័រទី 84 : សម្រួលកន្សោមខាងក្រោម :

ក.
$$\frac{1 - \frac{1}{3}}{\frac{1}{2} - \frac{1}{6}} = \frac{\frac{3-1}{3}}{\frac{3-1}{6}} = \frac{2}{3} \times \frac{6}{2} = \frac{6}{3} = 2$$

ខ.
$$\frac{\frac{5}{n+1} - \frac{1}{n-1}}{\frac{1}{n+1} - \frac{n-1}{n-1}} = \frac{\frac{5(n-1) - (n+1)}{(n+1)(n-1)}}{\frac{(n+1) - 2(n+1)}{(n+1)(n-1)}}$$
$$= \frac{5(n-1) - (n+1)}{(n+1)(n-1)} \times \frac{(n+1)(n-1)}{(n+1) - 2(n+1)}$$
$$= \frac{5(n-1) - (n+1)}{(n-1) - 2(n+1)} = \frac{5n - 5 - n - 1}{n - 1 - 2n - 2}$$
$$= \frac{4n - 6}{-n - 3} = \frac{6 - 4n}{n + 3}$$

មេរៀនទី៧ សមីការលីក្រេទី១មានមួយអន្តរាគមន៍

-ទំព័រទី 90 : សរសេរសមីការដឺក្រេទី១តាមល្បះលេខ :

- ក. បឹងដងនៃមួយចំនួនថែម 21 ស្មើនឹង 85 ។
តាង មួយចំនួនដែលមិនស្គាល់នោះដោយអថេរ x
យើងសរសេរបានសមីការ $3x + 21 = 85$ ។
- ខ. គូសសញ្ញា ☒ ក្នុង ☐ ខាងមុខចម្លើយត្រឹមត្រូវ :
ឬសរសេរសមីការ $2m + 6 = 12$ គឺ :
☐ $m = 12$ ☒ $m = 3$ ☐ $m = 6$ ។
ព្រោះ $2 \times 3 + 6 = 12 \Leftrightarrow 6 + 6 = 12 \Leftrightarrow 12 = 12$ ពិត

-ទំព័រទី 94 : ដោះស្រាយសមីការខាងក្រោម :

- ក.
$$8 - 2(x+1) = -3x + 1$$
$$8 - 2x - 2 = -3x + 1$$
$$-2x + 3x = 1 - 6$$
$$x = -5$$

ដូចនេះ $x = -5$ ជាឬសនៃសមីការ ។

ខ.
$$\frac{5}{6}x + 1 = \frac{1}{4} - \frac{1}{2}x$$
 គុណអង្គទាំងពីរនឹង 12
$$10x + 12 = 3 - 6x$$
$$10x + 6x = 3 - 12$$
$$16x = -9$$
$$x = -\frac{9}{16}$$

ដូចនេះ $x = -\frac{9}{16}$ ជាឬសនៃសមីការ ។

គ.
$$-3(2n-5) = \frac{1}{2}(-12n+30)$$
$$-6n + 15 = -6n + 15$$
$$-6n + 6n = 15 - 15$$
$$0n = 0$$

ឃើញថាសមីការខាងលើផ្ទៀងផ្ទាត់គ្រប់តម្លៃរបស់ n
ដូចនេះ សមីការមានឬសច្រើនរាប់មិនអស់ ។

ឃ.
$$-3y + 5(6-y) = 4(1-2y)$$
$$-3y + 30 - 5y = 4 - 8y$$
$$-8y + 30 = 4 - 8y$$
$$-8y + 8y = 4 - 30$$
$$0y = -26$$

ឃើញថាសមីការខាងលើ គ្មានតម្លៃ y ណាដែលផ្ទៀងផ្ទាត់
ដូចនេះ សមីការគ្មានឬស ។

ង.
$$\frac{3x}{4} - \frac{(x-5)}{3} = \frac{x}{2}$$
 គុណអង្គទាំងពីរនឹង 12
$$9x - 4(x-5) = 6x$$
$$9x - 4x + 20 = 6x$$
$$5x - 6x = -20$$
$$-x = -20$$
$$x = 20$$

ដូចនេះ សមីការមានឬស $x = 20$ ។

ច. $\frac{(y-12)}{5} + \frac{3y}{4} = \frac{(y+6)}{2}$ គុណអង្គទាំងពីរនឹង 20

$$4(y-12) + 15y = 10(y+6)$$

$$4y - 48 + 15y = 10y + 60$$

$$19y - 10y = 60 + 48$$

$$9y = 108$$

$$y = \frac{108}{9}$$

$$y = 12$$

ដូចនេះ សមីការមានឫស $y = 12$ ។

- ឧទាហរណ៍ ១៧ : ដោះស្រាយសមីការខាងក្រោម :

ក. $(a+3)^2 - 25 = 0$

$$(a+3-5)(a+3+5) = 0$$

$$(a-2)(a+8) = 0$$

នាំឱ្យ $\begin{cases} a-2=0 \\ a+8=0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} a=2 \\ a=-8 \end{cases}$

ដូចនេះ សមីការមានឫសពីរគឺ $a = 2$, $a = -8$ ។

ខ. $(3x+4)^2 = (x+1)^2$

$$(3x+4)^2 - (x+1)^2 = 0$$

$$(3x+4-x-1)(3x+4+x+1) = 0$$

$$(2x+3)(4x+5) = 0$$

នាំឱ្យ $\begin{cases} 2x+3=0 \\ 4x+5=0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x=-\frac{3}{2} \\ x=-\frac{5}{4} \end{cases}$

ដូចនេះ សមីការមានឫសពីរគឺ $x = -\frac{3}{2}$ ឬ $x = -\frac{5}{4}$ ។

គ. $b^2(3b+1) = 4(3b+1)$

$$b^2(3b+1) - 4(3b+1) = 0$$

$$(3b+1)(b^2-4) = 0$$

$$(3b+1)(b-2)(b+2) = 0$$

នាំឱ្យ $\begin{cases} 3b+1=0 \\ b-2=0 \\ b+2=0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} b=-\frac{1}{3} \\ b=2 \\ b=-2 \end{cases}$

ដូចនេះ សមីការមានឫសបីគឺ :

$$b = -\frac{1}{3} , b = 2 , b = -2 \quad \text{។}$$

ឃ. $8(x+1)^3 = 27(2x-1)^3$

$$8(x+1)^3 - 27(2x-1)^3 = 0$$

$$[2(x+1) - 3(2x-1)][4(x+1)^2 + 6(x+1)(2x-1) + 9(2x-1)^2] = 0$$

$$[2x+2-6x+3][4(x^2+2x+1)+6(x+1)(2x-1)+9(4x^2-4x+1)] = 0$$

$$(-4x+5)(4x^2+8x+4+12x^2-6x+12x-6+36x^2-36x+9) = 0$$

$$(-4x+5)(52x^2-22x+7) = 0$$

នាំឱ្យ $-4x+5=0 \Leftrightarrow 4x=5 \Rightarrow x=\frac{5}{4}$

ហើយ $52x^2-22x+7$

$$= 2\left(26x^2-11x+\frac{7}{2}\right)$$

$$= 2\left[(25x^2-10x+1) + \left(x^2-x+\frac{1}{4}\right) - 1 - \frac{1}{4} + \frac{7}{2}\right]$$

$$= 2\left[(5x+1)^2 + \left(x-\frac{1}{2}\right)^2 + \frac{-4-1+14}{4}\right]$$

$$= 2\left[(5x+1)^2 + \left(x-\frac{1}{2}\right)^2 + \frac{9}{4}\right]$$

ដោយ $(5x+1)^2 \geq 0$, $\left(x-\frac{1}{2}\right)^2 \geq 0$

នាំឱ្យ $(5x+1)^2 + \left(x-\frac{1}{2}\right)^2 + \frac{9}{4} > 0$

នោះ $2\left[(5x+1)^2 + \left(x-\frac{1}{2}\right)^2 + \frac{9}{4}\right] > 0$ ជានិច្ច

ដូចនេះ សមីការមានឫសតែមួយគត់គឺ $x = \frac{5}{4}$ ។

(លំហាត់នេះ បើចាប់ពីថ្នាក់ទី៩ទៅគឺងាយស្រួលដើម្បី ដោះស្រាយ ព្រោះគេមានវិធីដាក់លាក់គឺ ឱ្យសមីការណាមួយ តែនេះ យើងដោះស្រាយតាមកម្រិតយល់ដឹងរបស់សិស្សថ្នាក់ទី ៨) ។

-ទំព័រទី 100 : រកចំនួនសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់រៀន :

តាង x ជាចំនួនសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់រៀន

តាមប្រាប់ប្រធានយើងសរសេរបានសមីការ

$$\frac{1}{3}x + \frac{2}{5}x + 8 = x$$

យើងដោះស្រាយសមីការដោយគុណអង្គទាំងពីរនឹង 15

$$\text{យើងបាន : } 5x + 6x + 120 = 15x$$

$$11x + 120 = 15x$$

$$15x - 11x = 120$$

$$x = \frac{120}{4} = 30$$

$$\text{ផ្ទៀងផ្ទាត់ : } \frac{1}{3} \times 30 + \frac{2}{5} \times 30 + 8 = 30$$

$$10 + 12 + 8 = 30$$

$$30 = 30 \text{ ពិត}$$

ដូចនេះ ចំនួនសិស្សនៅក្នុងថ្នាក់ទាំងអស់គឺ 30 នាក់ ។

មេរៀនទី៨ វិសមីការលីនេអ៊ែរមានមួយអថេរ

-ទំព័រទី 104 : រកទំនាក់ទំនងរវាង $x \text{ kg}$ និង 42 kg

តាមមើលរូបខាងស្តាំ (នៅក្នុងសៀវភៅពុម្ព) ឃើញថាទម្ងន់

របស់សុខា និងចាន់ណាគឺ 42 kg ធ្ងន់ជាងទម្ងន់របស់ធីតា និង

ផល្លីគឺ $x \text{ kg}$ ។ នោះយើងសរសេរបានទំនាក់ទំនងគឺ :

$$42 \text{ kg} > x \text{ kg} \quad \text{។}$$

-ទំព័រទី 105 : ស្រាយបញ្ជាក់ថាវិសមីការ $4x - \frac{x}{3} < 1 - \frac{x}{2}$

$$\text{និង } \frac{x}{6} - 1 < -4x \text{ សមមូលគ្នា}$$

$$\text{-បើយើងជំនួស } x = 0 \text{ ក្នុងវិសមីការ } 4x - \frac{x}{3} < 1 - \frac{x}{2}$$

$$\text{យើងបាន } 4 \times 0 - \frac{0}{3} < 1 - \frac{0}{2}$$

$$0 - 0 < 1 - 0 \text{ ឬ } 0 < 1 \text{ ត្រឹមត្រូវ}$$

$$\text{គេថា } x = 0 \text{ ជាឫសរបស់វិសមីការ } 4x - \frac{x}{3} < 1 - \frac{x}{2} \quad \text{។}$$

$$\text{-បើយើងជំនួស } x = 0 \text{ ក្នុងវិសមីការ } \frac{x}{6} - 1 < -4x \text{ វិញម្តង}$$

$$\text{យើងបាន } \frac{0}{6} - 1 < -4 \times 0 \text{ ឬ } -1 < 0 \text{ ត្រឹមត្រូវ}$$

$$\text{គេថា } x = 0 \text{ ជាឫសរបស់វិសមីការ } \frac{x}{6} - 1 < -4x \text{ ដែរ ។}$$

ដូចនេះ វិសមីការទាំងពីរមានសំណុំឫស $x = 0$ ដូចគ្នា នោះវា

ជាវិសមីការសមមូលគ្នា ។

-ទំព័រទី 107 : ដោះស្រាយវិសមីការ និងបកស្រាយចម្លើយតាម

បន្ទាត់ចំនួន :

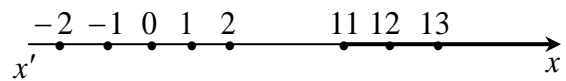
$$\text{ក. } 3(x - 2) \geq 2x + 5$$

$$3x - 6 \geq 2x + 5$$

$$3x - 2x \geq 5 + 6$$

$$x \geq 11$$

បកស្រាយចម្លើយតាមបន្ទាត់ចំនួន :

ដូចនេះ វិសមីការមានឫសគ្រប់តម្លៃ x ដែលធំជាងឬស្មើ 11 ។

$$\text{ខ. } 2x < 2(x + 1)$$

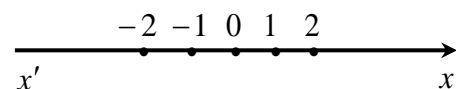
$$2x < 2x + 2$$

$$2x - 2x < 2$$

$$0x < 2$$

វិសមីការផ្ទៀងផ្ទាត់គ្រប់តម្លៃរបស់ x

បកស្រាយចម្លើយតាមបន្ទាត់ចំនួន :

ដូចនេះ គ្រប់តម្លៃរបស់ x ជាឫសនៃវិសមីការ ។

-ទំព័រទី 111 : ដោះស្រាយវិសមីការ និងបកស្រាយចម្លើយតាម

បន្ទាត់ចំនួន :

$$\text{ក. } 2(3 - 3) + x - 4 \geq 5(x + 1)$$

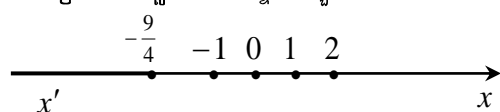
$$x - 4 \geq 5x + 5$$

$$5x - x \leq -4 - 5$$

$$4x \leq -9$$

$$x \leq -\frac{9}{4}$$

បកស្រាយចម្លើយតាមបន្ទាត់ចំនួន :

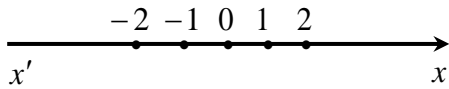

ដូចនេះ វិសមីការមានឫស x ដែលតូចជាងឬស្មើ $-\frac{9}{4}$ ។

ខ. $4(2-x) \leq 3x+8-7x$
 $8-4x \leq 8-4x$
 $-4x+4x \leq 8-8$
 $0x \leq 0$

វិសមីការផ្ទៀងផ្ទាត់គ្រប់តម្លៃរបស់ x

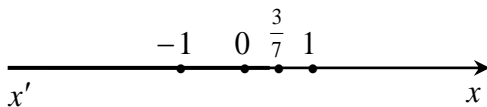
បកស្រាយចម្លើយតាមបន្ទាត់ចំនួន :

ដូចនេះ គ្រប់តម្លៃរបស់ x ជាឬសនៃវិសមីការ ។

គ. $3x - \frac{x}{3} - \frac{x}{3} < 1$
 $3x - \frac{2x}{3} < 1$ គុណអង្គទាំងពីរនឹង 3
 $9x - 2x < 3$
 $7x < 3$
 $x < \frac{3}{7}$

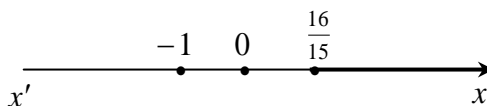
បកស្រាយចម្លើយតាមបន្ទាត់ចំនួន :

ដូចនេះ វិសមីការមានចម្លើយ x ដែល តូចជាង $\frac{3}{7}$ ។

ឃ. $\frac{1}{3} + 2t \geq 3 - \frac{t}{2}$ គុណអង្គទាំងពីរនឹង 6
 $2 + 12t \geq 18 - 3t$
 $12t + 3t \geq 18 - 2$
 $15t \geq 16$
 $t \geq \frac{16}{15}$

បកស្រាយចម្លើយតាមបន្ទាត់ចំនួន :

ដូចនេះ វិសមីការមានចម្លើយ t ដែលធំជាងឬស្មើ $\frac{16}{15}$ ។

ង. $\frac{5a}{7} - \frac{13}{21} - \frac{a}{15} \leq \frac{9}{25} - \frac{2a}{25}$

មានភាគបែងរួមគ្នាគឺ 525

គុណអង្គទាំងពីរនឹង 525

$$75 \cdot 5a - 25 \cdot 13 - 35a \leq 21 \cdot 9 - 21 \cdot 2a$$

$$375a - 325 - 35a \leq 189 - 42a$$

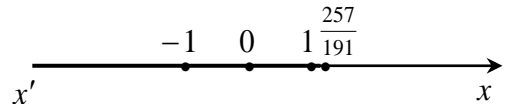
$$340a - 325 \leq 189 - 42a$$

$$340a + 42a \leq 189 + 325$$

$$382a \leq 514$$

$$a \leq \frac{514}{382} = \frac{257}{191}$$

បកស្រាយចម្លើយតាមបន្ទាត់ចំនួន :

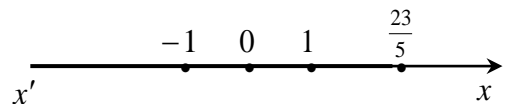

ដូចនេះ វិសមីការមានចម្លើយ a ដែលតូចជាងឬស្មើ $\frac{257}{191}$ ។

ច. $\frac{3(m+1)}{8} < 3 - \frac{m-1}{4}$ គុណអង្គទាំងពីរនឹង 8
 $3(m+1) < 24 - 2(m-1)$
 $3m + 3 < 24 - 2m + 2$
 $3m + 2m < 26 - 3$

$$m < \frac{23}{5}$$

បកស្រាយចម្លើយតាមបន្ទាត់ចំនួន :

ដូចនេះ វិសមីការមានចម្លើយ m ដែលតូចជាង $\frac{23}{5}$ ។

-ទំព័រទី 112 : រកចំនួនកូនត្រីលែងលើកចុងក្រោយ :

តាង x ជាចំនួនកូនត្រីលែងលើកចុងក្រោយ

បម្រាប់ : មធ្យមនៃកូនត្រីទាំង 4 មុខយ៉ាងច្រើន 9000 ក្បាល

យើងសរសេរបានវិសមីការ :

$$\frac{8900 + 9200 + 9000 + x}{4} \leq 9000$$

$$\frac{27100 + x}{4} \leq 9000$$

$$27100 + x \leq 36000$$

$$x \leq 36000 - 27100$$

$$x \leq 8900$$

ដូចនេះ កូនត្រីត្រូវលែងលើកចុងក្រោយយ៉ាងច្រើនគឺចំនួន :

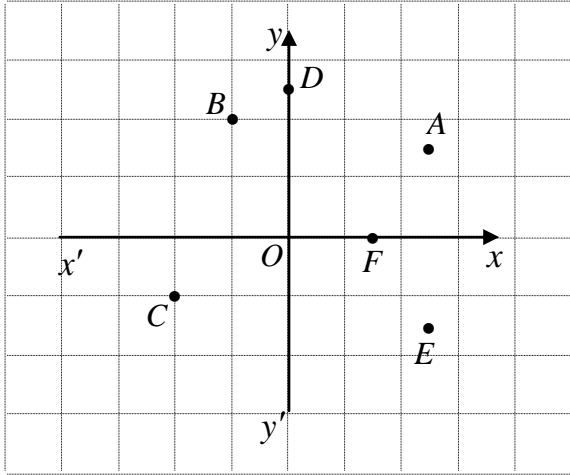
8900 ក្បាល ។

មេរៀនទី១ ប្លង់កូអរដោនេនិងក្រាប

-ទំព័រទី 117 : ដៅចំណុចកូអរដោនេដូចខាងក្រោម :

$A: x=5, y=3$ $B: x=-2, y=4$
 $C: x=-4, y=-2$ $D: x=0, y=5$
 $E: x=5, y=-3$ $F: x=3, y=0$

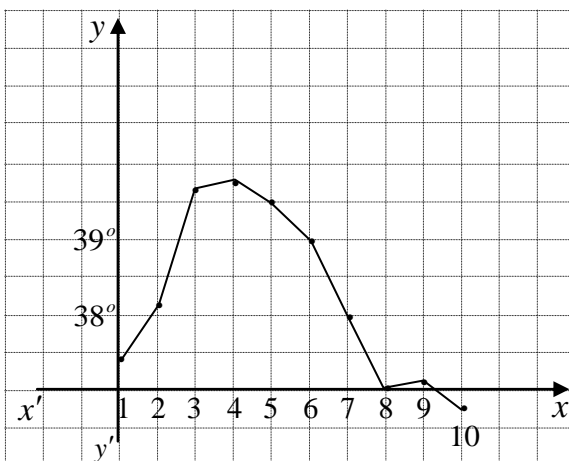

បញ្ជាក់ : យក $\frac{1}{2}$ ជារង្វាស់ឯកតា មានន័យថានៅពេលអ្នកគូសនៅលើក្រដាសក្រឡា អ្នកត្រូវយក មួយក្រឡាស្មើនឹងពីរឯកតា ធ្វើបែបនេះ ដើម្បីចៀសវាងការចំណាយក្រឡាច្រើន ។

-ទំព័រទី 119 : គូសក្រាបតាងសីតុណ្ហភាព

ថ្ងៃ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
សី.ភាព	37°4	38°2	39°7	39°8	39°5	39°	38°	37°	37°1	36°8

ក្រាបតាងសីតុណ្ហភាព :

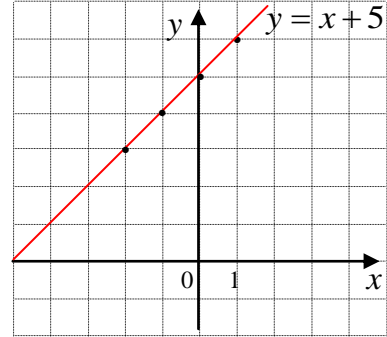

-ទំព័រទី 121 : សង់ក្រាបនៃសមីការខាងក្រោម :

ក. $y-x=5$ អាចសរសេរជា $y=x+5$

តម្លៃលេខត្រូវគ្នានៃ x និង y គឺ :

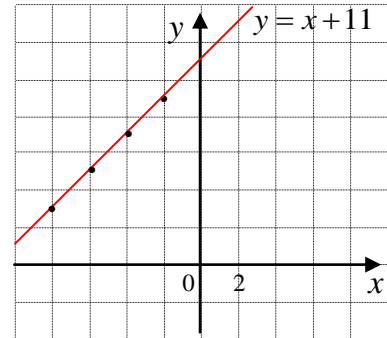
x	-2	-1	0	1
y	3	4	5	6

ខ. $y-x=11$ អាចសរសេរជា $y=x+11$

តម្លៃលេខត្រូវគ្នានៃ x និង y គឺ :

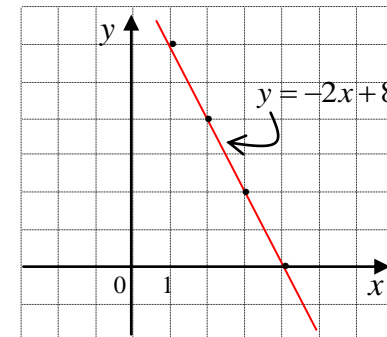
x	-8	-6	-4	-2
y	3	5	7	9

គ. $2x+y=8$ អាចសរសេរជា $y=-2x+8$

តម្លៃលេខត្រូវគ្នានៃ x និង y គឺ :

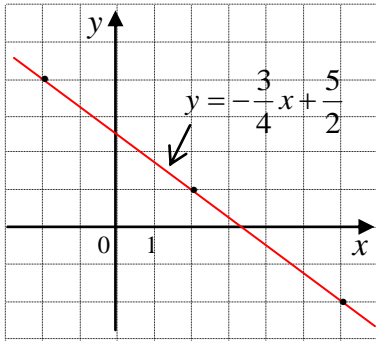
x	1	2	3	4
y	6	4	2	0

ឃ. $3x+4y=10$ ឬ $4y=-3x+10$

នាំឱ្យ $y = -\frac{3}{4}x + \frac{5}{2}$

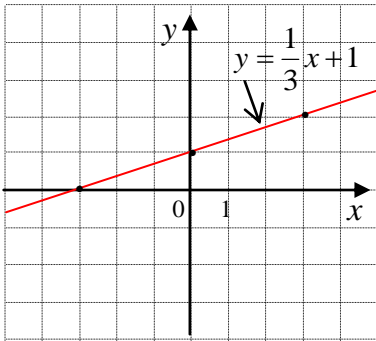
តម្លៃលេខត្រូវគ្នានៃ x និង y គឺ : $\begin{array}{c|c|c|c} x & -2 & 2 & 6 \\ \hline y & 4 & 1 & -2 \end{array}$

ង. $x - 3y = -3$ ឬ $-3y = -x - 3$

នាំឱ្យ $y = \frac{1}{3}x + 1$

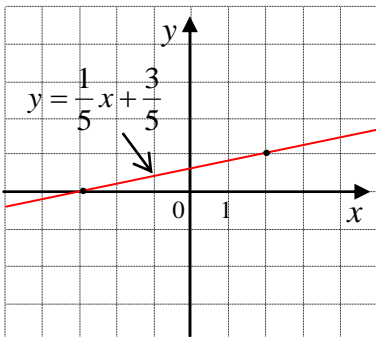
តម្លៃលេខត្រូវគ្នានៃ x និង y គឺ : $\begin{array}{c|c|c|c} x & -3 & 0 & 3 \\ \hline y & 0 & 1 & 2 \end{array}$

ង. $-3x + 15y = 9$ ឬ $15y = 3x + 9$

នាំឱ្យ $y = \frac{1}{5}x + \frac{3}{5}$

តម្លៃលេខត្រូវគ្នានៃ x និង y គឺ : $\begin{array}{c|c|c} x & -3 & 2 \\ \hline y & 0 & 1 \end{array}$

មេរៀនទី១០ ស្ថិតិ

-ទំព័រទី 125 : ទិន្នន័យចំនួនអវត្តមាននៃសិស្ស៤៥ នាក់ :

4 3 0 5 2 2 0 1 6 2 7 6 3 3 0
4 4 2 0 1 4 0 2 1 5 1 6 3 2 5
2 2 4 0 6 3 2 0 1 7 5 0 1 2 3

សង់តារាងបំណែងចែកប្រេកង់ :

ចំ.អវត្តមាន	រាប់ចំនួនដង	ប្រេកង់ f
0	/// ///	8
1	/// /	6
2	/// ///	10
3	/// /	6
4	///	5
5	////	4
6	////	4
7	//	2

-ទំព័រទី 128 : ទិន្នន័យអាយុគ្រូបង្រៀននៅសាលាមួយគឺ :

25 50 51 56 39 42 45 30 49 42 46 59 45
43 52 26 53 34 53 64 57 46 42 35 28 58
38 46 33 47 40 48 61 44 31 39 44 22 55
54 32 42 47 37 56 36 41 54 42 54

ក. រៀបចំទិន្នន័យជា១ថ្នាក់ក្នុងតារាងបំណែងចែកប្រេកង់ :

យើងសង្កេតឃើញថាគ្រូមានអាយុតិចជាងគេគឺ 22 ឆ្នាំ គ្រូដែលមានអាយុច្រើនជាងគេគឺ 64 ឆ្នាំ

នាំឱ្យ ប្រវែងចន្លោះថ្នាក់ $= \frac{64 - 22}{9} \approx 4.67$ យើងយក 5

នោះយើងរៀបចំបានតារាងបំណែងចែកប្រេកង់ដូចខាងក្រោម :

ថ្នាក់	ចន្លោះថ្នាក់	រាប់ចំនួនដង	ប្រេកង់ f
1	20-25	/	1
2	25-30	///	3
3	30-35	///	5
4	35-40	/// /	6
5	40-45	/// ///	10
6	45-50	/// ////	9
7	50-55	/// ///	8
8	55-60	/// /	6
9	60-65	//	2
សរុប			50

ខ. រកចំនួនគ្រូបង្រៀនមានអាយុតិចជាង 50 ឆ្នាំ

តាមតារាងបំណែងចែកប្រេកង់ ចំនួនគ្រូដែលមានអាយុតិចជាង 50 ឆ្នាំ គឺចំនួនគ្រូទាំងអស់ ចាប់ពីថ្នាក់ទី១ដល់ថ្នាក់ទី៦ នាំឱ្យ ចំនួនគ្រូដែលមានអាយុតិចជាង 50 ឆ្នាំគឺស្មើនឹង

$$1+3+5+6+10+9=34 \text{ នាក់ ។}$$

ដូចនេះ គ្រូបង្រៀនដែលមានអាយុតិចជាង 50 ឆ្នាំគឺ 34 នាក់ ។

-ទំព័រទី 130 : តារាងទិន្នន័យពិន្ទុគណិតវិទ្យាសិស្សប្រឡងឆមាស

ពិន្ទុ (x)	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90
ចំ.សិស្ស	2	3	8	9	11	5	2

ក. រកចំនួនសិស្សទាំងអស់

តាមតារាងទិន្នន័យ យើងអាចកំណត់ចំនួនសិស្សទាំងអស់បាន

$$\text{នាំឱ្យ ចំនួនសិស្ស} = 2+3+8+9+11+5+2=40$$

ដូចនេះ សិស្សទាំងអស់មានចំនួន 40 នាក់ ។

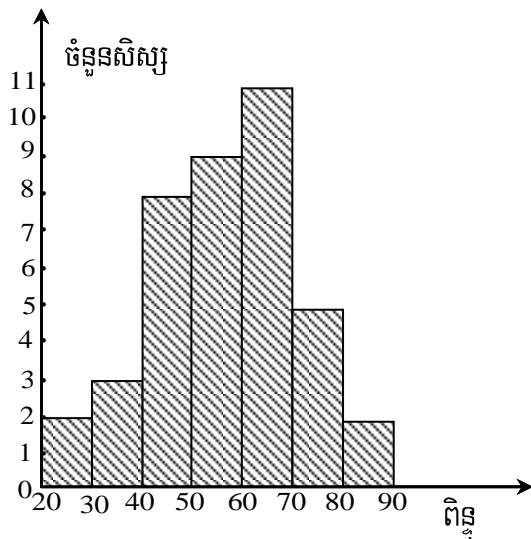
ខ. កំណត់ចំនួនសិស្សដែលបានពិន្ទុតិចជាង 70

តាមតារាងទិន្នន័យ ចំនួនសិស្សដែលបានពិន្ទុតិចជាង 70 គឺ :

$$2+3+8+9+11=33 \text{ នាក់}$$

ដូចនេះ ចំនួនសិស្សដែលបានពិន្ទុតិចជាង 70 គឺ 33 នាក់ ។

គ. សង់អ៊ីស្តូក្រាមតាងឱ្យទិន្នន័យខាងលើ :

-ទំព័រទី 132 : យើងមានតារាងទិន្នន័យនៃផ្ទៃក្រឡា 99 កេស

(ក្នុងសៀវភៅពុម្ពដាក់ 100 កេស តែតាមតារាងមានតែ 99 កេស)

ចំ.ផ្ទៃក្រឡាស្មុយ (x)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ចំ.កេស	7	8	12	24	20	17	6	2	2	1

រកចំនួនមធ្យមនៃផ្ទៃក្រឡាស្មុយក្នុងមួយកេស

$$\text{តាមរូបមន្ត : } \bar{x} = \frac{x_1f_1 + x_2f_2 + x_3f_3 + \dots + x_nf_n}{f_1 + f_2 + f_3 + \dots + f_n}$$

តាមរយៈទិន្នន័យរបស់តារាង យើងបាន :

$$\bar{x} = \frac{0 \times 7 + 1 \times 8 + 2 \times 12 + \dots + 9 \times 1}{7 + 8 + 12 + \dots + 1} = \frac{344}{99} \approx 3.47$$

ដូចនេះ ក្នុងមួយកេសជាមធ្យមមានក្រូចស្មុយប្រហែល 4 ផ្លែ ។

-ទំព័រទី 134 : ទិន្នន័យបង្ហាញពីប្រាក់ចំណាយក្នុងមួយសប្តាហ៍

6 5 4 8 5 6 8 (គិតជាពាន់រៀល)

កំណត់ទីតាំងនៃមេដ្យាន និងគណនាមេដ្យាននោះ

ទិន្នន័យក្រោយពីរៀបតាមលំដាប់គឺ :

4 5 5 6 6 8 8 (គិតជាពាន់រៀល)

ដោយចំនួនតួនៃទិន្នន័យស្មើ 7 ជាចំនួនសេស នាំឱ្យ

$$\text{ទីតាំងនៃមេដ្យានគឺតួទី } \frac{7+1}{2} = 4 \text{ នៃទិន្នន័យរៀបតាមលំដាប់}$$

ដោយតួទី 4 ត្រូវនឹងប្រាក់ 6 (រាប់ពីខាងឆ្វេងក៏បាន ស្តាំក៏បាន)

ដូចនេះ មេដ្យាន $Me = 6000$ រៀល ។

-ទំព័រទី 135 : តារាងទិន្នន័យបង្ហាញពីប្រាក់ខែបុគ្គលិក 27 នាក់

ធ្វើការនៅក្រុមហ៊ុនមួយ (ប្រាក់ខែគិតជាម៉ឺនរៀល) :

ប្រាក់ខែ (x)	67	76	85	96	100	120
ចំ.បុគ្គលិក (f)	4	9	8	3	2	1

-គណនាម៉ូត (Mo)

តាមតារាងទិន្នន័យបង្ហាញថា

ប្រាក់ខែ 760000 រៀល មានចំនួនបុគ្គលិក 9 នាក់ច្រើនជាងគេ

ដូចនេះ ប្រាក់ខែជាម៉ូតគឺ $Mo = 760\ 000$ រៀល ។

-គណនាមធ្យម ($\bar{x}$)

$$\text{តាមរូបមន្ត } \bar{x} = \frac{x_1f_1 + x_2f_2 + x_3f_3 + \dots + x_nf_n}{f_1 + f_2 + f_3 + \dots + f_n} \text{ នាំឱ្យ}$$

$$\bar{x} = \frac{67 \times 4 + 76 \times 9 + 85 \times 8 + 96 \times 3 + 100 \times 2 + 120 \times 1}{4 + 9 + 8 + 3 + 2 + 1} = \frac{268 + 684 + 680 + 288 + 200 + 120}{27} = \frac{2240}{27} \approx 83$$

ដូចនេះ ប្រាក់ខែជាមធ្យម $\bar{x} \approx 830\ 000$ រៀល ។

-គណនាមេដ្យាន (Me)

ដោយ ប្រេកង់សរុប $n = 27$ ជាចំនួនសេស នាំឱ្យ

$$\text{ទីតាំងនៃមេដ្យានគឺតួទី } \frac{27+1}{2} = 14 \text{ នៃទិន្នន័យរៀបតាមលំដាប់}$$

ដោយតួទី 14 ត្រូវនឹងប្រាក់ 850 000 រៀល

ដូចនេះ មេដ្យាន $Me = 850\,000$ រៀល ។

- ទំព័រទី 136 : ទំហំស្បែកជើង 9 គូដែលគេដាក់លក់ថ្លៃនេះមាន

$$9 \frac{1}{2} \quad 10 \quad 10 \quad 10 \frac{1}{2} \quad 11 \quad 9 \quad 9 \frac{1}{2} \quad 10 \quad 10 \frac{1}{2}$$

(ក្នុងសៀវភៅពុម្ពដាក់ 10 គូ ខុស ព្រោះជាក់ស្តែងមានតែ 9 គូ)

ទិន្នន័យក្រោយពីរៀបរៀងតាមលំដាប់រួចគឺ :

$$9 \quad 9 \frac{1}{2} \quad 9 \frac{1}{2} \quad 10 \quad 10 \quad 10 \quad 10 \frac{1}{2} \quad 10 \frac{1}{2} \quad 11$$

- គណនាមធ្យម ($\bar{x}$)

$$\text{តាមរូបមន្ត } \bar{x} = \frac{x_1 f_1 + x_2 f_2 + x_3 f_3 + \dots + x_n f_n}{f_1 + f_2 + f_3 + \dots + f_n}$$

$$\begin{aligned} \text{នាំឱ្យ } \bar{x} &= \frac{9 \times 1 + 9 \frac{1}{2} \times 2 + 10 \times 3 + 10 \frac{1}{2} \times 2 + 11 \times 1}{1 + 2 + 3 + 2 + 1} \\ &= \frac{9 + 19 + 30 + 21 + 11}{9} = \frac{90}{9} = 10 \end{aligned}$$

ដូចនេះ មធ្យម $\bar{x} = 10$ ។

- គណនាមេដ្យាន (Me)

ដោយចំនួនតួនៃទិន្នន័យស្មើ 9 ជាចំនួនសេស នាំឱ្យ

ទីតាំងនៃមេដ្យានគឺតួទី $\frac{9+1}{2} = 5$ នៃទិន្នន័យរៀបរៀងតាមលំដាប់

ដោយតួទី 5 ត្រូវនឹងស្បែកជើងទំហំលេខ 10 (តួកណ្តាលគេ)

ដូចនេះ មេដ្យាន $Me = 10$ ។

- គណនាម៉ូត (Mo)

ទិន្នន័យបង្ហាញថា ស្បែកជើងទំហំលេខ 10 គេដាក់លក់ចំនួន

ដល់ទៅ 3 គូ ច្រើនជាងគេ

ដូចនេះ ម៉ូត $Mo = 10$ ។

តើគេត្រូវប្រើអ្វីមកតាងឱ្យទិន្នន័យនេះ ?

(ចំពោះ សំណួរនេះពុំទាន់មានការឯកភាពគ្នា ដូចនេះ ខ្ញុំសូម

ជូនចម្លើយដល់អ្នកអាននៅពេលក្រោយ) ។

មេរៀនទី 11 ប្រូបាប

- ទំព័រទី 144 : រកប្រូបាបដែលចាប់ឆ្កោតបាននារីម្នាក់បុរសម្នាក់

តាង A , a ជាបុគ្គលិកនារីទាំងពីរនាក់ និង B , b ជាបុរស

- ករណីដែលអាចកើតមានឡើង ក្នុងការជ្រើសរើសបុគ្គលិកពីរនាក់ ក្នុងចំណោមបុគ្គលិកទាំង 4 គឺ : Aa , AB , Ab , aB , ab , Bb នាំឱ្យ ករណីអាច = 6 ករណី

- ករណីស្របតាមបំណងចាប់បាន ប្រុសម្នាក់ និង នារីម្នាក់គឺ

មានតែ AB , Ab , aB , ab នាំឱ្យករណីស្រប = 4

$$\text{នាំឱ្យ } P(\text{នារីម្នាក់ និងបុរសម្នាក់}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអាច}} = \frac{4}{6} = \frac{2}{3}$$

ដូចនេះ សង្ឃឹមថា ចាប់ឆ្កោតបាននារីម្នាក់បុរសម្នាក់គឺ :

$$P = \frac{2}{3} \approx 0.6667 = 66.67\% \quad \text{។}$$

- ទំព័រទី 145 : រកសង្ឃឹមដែលគេបោះគ្រាប់ឡកឡាក់បានលេខដូចគ្នា

- គ្រាប់ឡកឡាក់មានមុខ 6 នោះគេអាចផ្គុំបញ្ចូលទទួលបានលេខរូបសំវាបាន ទាំងអស់ចំនួន $6 \times 6 = 36$ របៀប

នាំឱ្យ ចំនួនករណីអាច = 36 ករណី

- តួដែលមានលេខដូចគ្នាអាចជា (1,1) (2,2) (3,3) (4,4)

(5,5) និង (6,6) មាន 6 ករណី

នាំឱ្យ ចំនួនករណីស្រប = 6 ករណី

$$\text{ដូចនេះ } P(\text{លេខដូចគ្នា}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអាច}} = \frac{6}{36} = \frac{1}{6}$$

- ទំព័រទី 145 : ស្វាមីមួយគូមានបំណងយកកូនបីនាក់ :

តាង S = កូនស្រី និង B = កូនប្រុស

កូនទាំងបីដែលគូស្វាមីមួយគូនេះអាចមានគឺ :

សសស, សសប, សបស, សបប, បបស, បសប, បសស, បបប

នាំឱ្យ ចំនួនករណីអាច = 8 ករណី

គណនាប្រូបាបដែលគូស្វាមីមាន :

ក. កូនដំបូងស្រី បន្ទាប់ប្រុស និងចុងក្រោយកូនស្រី

តាមករណីនេះគឺ សបស មានតែមួយករណី

នាំឱ្យ ចំនួនករណីស្រប = 1

$$\text{ដូចនេះ } P(\text{សបស}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអាច}} = \frac{1}{8} = 0.125 = 12.50\%$$

ខ. កូនស្រីពីរនាក់ និងកូនប្រុសម្នាក់

ក្នុងករណីនេះកូនទាំងបីអាចជា សសប , សបស , បសស

មានបីករណី នាំឱ្យ ចំនួនករណីស្រប = 3

ដូចនេះ $P(\text{ស្រី 2 ប្រុស 1}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអនុវត្ត}} = \frac{3}{8} = 0.375 = 37.50\%$

គ. កូនប្រុសទាំងបីនាក់

ក្នុងករណីនេះកូនប្រុសទាំងបីនាក់មានតែមួយករណីគត់គឺ បបប
នាំឱ្យចំនួនករណីស្រប = 1

ដូចនេះ $P(\text{បបប}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអនុវត្ត}} = \frac{1}{8} = 0.125 = 12.50\%$

ឃ. កូនទាំងបីមានភេទដូចគ្នា

ក្នុងករណីនេះកូនទាំងបីអាចជា : សសស , បបប

មានពីរករណី នាំឱ្យចំនួនករណីស្រប = 2

ដូចនេះ $P(\text{ភេទដូចគ្នា}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអនុវត្ត}} = \frac{2}{8} = \frac{1}{4} = 0.25 = 25\%$

ង. យ៉ាងតិចកូនប្រុសមួយនាក់

ក្នុងករណីនេះកូនទាំងបីអាចជា : សសប, សបស, សបប, បបស,
បសប, បសស, បបប មាន 7 ករណី

នាំឱ្យ ចំនួនករណីស្រប = 7

ដូចនេះ $P(\text{យ៉ាងតិចប្រុស 1}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអនុវត្ត}} = \frac{7}{8} = 0.875 = 87.50\%$

មេរៀនទី 12 ការប្រៀបធៀបត្រីកោណ

- ទំព័រទី 148 : ពន្យល់ថាត្រីកោណទាំងពីរមិនប៉ុនគ្នា

ត្រីកោណទាំងពីរខាងស្តាំមាន

$$\angle S = \angle D, \angle R = \angle E$$

នាំឱ្យ ជ្រុង SR និង ជ្រុង DE

ជាជ្រុងត្រូវគ្នា

ដោយ $SR \neq DE$ មានន័យថាវាមានធាតុត្រូវគ្នាមិនប៉ុនគ្នា

ដូចនេះ ត្រីកោណទាំងពីរមិនប៉ុនគ្នាទេ ។

- ទំព័រទី 150 : យើងមានត្រីកោណ ដូចរូបខាងក្រោមដែលមាន

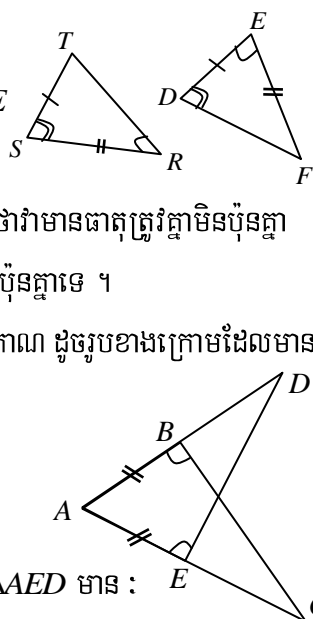
$$\angle ABC = \angle AED$$

និង $AB = AE$ ។

បង្ហាញថា $\triangle ABC \cong \triangle AED$

ក្នុងត្រីកោណ $\triangle ABC$ និង $\triangle AED$ មាន :

- មុំ $\angle A$ ជាមុំរួម

- ជ្រុង $AB = AE$ (សម្មតិកម្ម)

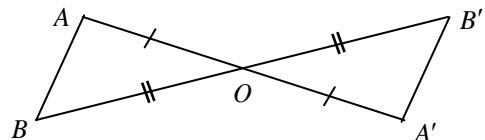
- មុំ $\angle B = \angle E$ (សម្មតិកម្ម)

ដូចនេះ $\triangle ABC \cong \triangle AED$ (តាមលក្ខខណ្ឌ ម. ជ. ម) ។

បង្ហាញថា $AB = AE$

(ត្រង់ចំណុចនេះ គេរៀបចំប្រធានមិនបាន $AB = AE$ ជា
សម្មតិកម្ម ចុះឱ្យបង្ហាញធ្វើអីទៀត ។ អ្នកអាចច្នៃសំណួរផ្សេង)

- ទំព័រទី 151 : ស្រាយបំភ្លឺថា $\triangle OAB \cong \triangle OA'B'$

ក្នុងត្រីកោណ $\triangle OAB$ និង $\triangle OA'B'$ មាន :

- ជ្រុង $OA = OA'$ ព្រោះ A' ជាចំណុចឆ្លងនៃ A ធៀបនឹង O

- មុំ $\angle AOB = \angle A'OB'$ (ជាមុំទល់កំពូល)

- ជ្រុង $OB = OB'$ ព្រោះ B' ជាចំណុចឆ្លងនៃ B ធៀបនឹង O

ដូចនេះ $\triangle OAB \cong \triangle OA'B'$ តាមលក្ខខណ្ឌ ជ. ម. ជ ។

- ទំព័រទី 153 : ប្រៀបធៀប $\triangle RZT \cong \triangle VWS$

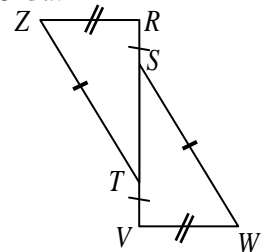
ក្នុងត្រីកោណ $\triangle RZT$ និង $\triangle VWS$ មាន :

- ជ្រុង $ZR = WV$ (សម្មតិកម្ម)

- ជ្រុង $TZ = SW$ (សម្មតិកម្ម)

ហើយ $SR = TV$ (សម្មតិកម្ម)

- នាំឱ្យជ្រុង $RT = VS$

ដូចនេះ $\triangle RZT \cong \triangle VWS$ (តាមលក្ខខណ្ឌ ជ. ជ. ជ) ។

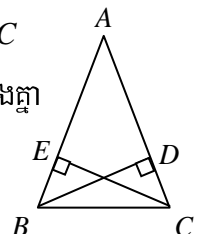
- ទំព័រទី 154 : បង្ហាញថា $BD = CE$ និង $BE = CD$

ដោយកម្ពស់គូសចេញពីកំពូល B និងកំពូល C

កាត់ជ្រុង AC និង AB ត្រង់ D និង E រៀងគ្នា

នាំឱ្យ $\triangle BDC$ ជាត្រីកោណកែងត្រង់ D

និង $\triangle CEB$ ជាត្រីកោណកែងត្រង់ E ។

ក្នុងត្រីកោណ : $\triangle BDC$ និង $\triangle CEB$ មាន :

- អ៊ីប៉ូតេនុស BC រួមគ្នា

- មុំ $\angle EBC = \angle DCB$ (មុំនៃត្រីកោណសមបាត ABC)

ដូចនេះ ត្រីកោណកែង $BDC \cong CEB$ (តាមលក្ខខណ្ឌ អ. ម)

វិបាក នាំឱ្យបានធាតុត្រូវគ្នា $BD = CE$ និង $BE = CD$ ។

-ទំព័រទី 156 : បង្ហាញថា $MD = ME$ នោះ $\angle B = \angle C$

ដោយតាមចំណុច M គេគូសបន្ទាត់

កែងទៅនឹងជ្រុង AB និង AC

ត្រង់ D និង E រៀងគ្នា

នាំឱ្យ $\triangle BDM$ ជាត្រីកោណកែងត្រង់ D

និង $\triangle CEM$ ជាត្រីកោណកែងត្រង់ E ។

ក្នុងត្រីកោណកែង $\triangle BDM$ និង $\triangle CEM$ មាន :

-អ៊ីប៉ូតេនុស $MB = MC$ ព្រោះ M កណ្តាល BC

-ជ្រុង $MD = ME$ (សម្មតិកម្ម)

ដូចនេះ ត្រីកោណកែង $BDM \cong CEM$ (តាមលក្ខខណ្ឌ អ. ជ)

វិបាក ទាញបានធាតុត្រូវគ្នា $\angle B = \angle C$ ។

-ទំព័រទី 159 : បង្ហាញថា $BD < BC$

(កែសម្មតិកម្មពី $AB = AC = AD$ ទៅជា $AB = AC = BD$)

ព្រោះ ដើម្បីឱ្យត្រូវនឹងសម្មតិកម្មរបស់រូប

ដែលមានបង្ហាញស្រាប់)

តាមសម្មតិកម្ម $\angle ABC < \angle BAC$

នាំឱ្យ ជ្រុងឈមរបស់វា $AC < BC$

ដោយ $AB = AC = BD$ (សម្មតិកម្ម)

នោះនាំឱ្យ $BD < BC$

ដូចនេះ $BD < BC$ ។

-ទំព័រទី 161 : តាមករណីជ្រុងនីមួយៗគូសបានត្រីកោណ ឬទេ?

ក. 12, 11, 17 គូសបានជាត្រីកោណព្រោះ :

$$17 - 12 < 11 < 17 + 12 \Rightarrow 5 < 11 < 29 \text{ ពិត}$$

$$17 - 11 < 12 < 17 + 11 \Rightarrow 6 < 12 < 28 \text{ ពិត}$$

$$12 - 11 < 17 < 12 + 11 \Rightarrow 1 < 17 < 23 \text{ ពិត ។}$$

ខ. 1, 2, 3 គូសមិនបានជាត្រីកោណទេ ព្រោះ :

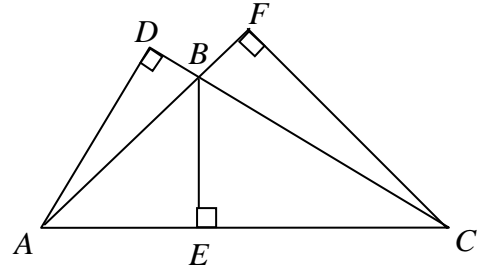
$$2 - 1 < 3 < 2 + 1 \Rightarrow 1 < 3 < 3 \text{ មិនពិត}$$

គ. 4.7, 9, 4.1 គូសមិនបានជាត្រីកោណទេ ព្រោះ :

$$4.7 - 4.1 < 9 < 4.7 + 4.1$$

$$\text{នាំឱ្យ } 0.6 < 9 < 8.8 \text{ មិនពិត ។}$$

-ទំព័រទី 163 : បង្ហាញថា $AB + BC + AC > AD + BE + CF$

-នៅលើទម្រង់ BC មាន AD ជាអង្កត់កែង និង AB ជាអង្កត់

ទ្រេត នោះនាំឱ្យ $AB > AD$ (1)

-នៅលើទម្រង់ AC មាន BE ជាអង្កត់កែង និង BC ជាអង្កត់

ទ្រេត នោះនាំឱ្យ $BC > BE$ (2)

-នៅលើទម្រង់ AB មាន CF ជាអង្កត់កែង និង AC ជាអង្កត់

ទ្រេត នោះនាំឱ្យ $AC > CF$ (3)

ដោយបូកអង្កត់និងអង្កត់ : (1)+(2)+(3) គេបាន :

$$\begin{cases} AB > AD \\ BC > BE \\ AC > CF \end{cases}$$

$$AB + BC + AC > AD + BE + CF$$

ដូចនេះ $AB + BC + AC > AD + BE + CF$ ។

មេរៀនទី 13 ចតុកោណ

-ទំព័រទី 174 : រកប្រភេទនៃចតុកោណ $ABDC$:

-ដោយ O ជាចំណុចកណ្តាល $[BC]$

នាំឱ្យ $OB = OC$

-ហើយ $OA = OD$ ព្រោះ

D ជាចំណុចឆ្លុះនៃ A ធៀបនឹង O

នេះមានន័យថា O ជាចំណុចកណ្តាលអង្កត់ $[BC]$ និង AD

នាំឱ្យ ចតុកោណ $ABDC$ មានអង្កត់ទ្រូងប្រសព្វគ្នាត្រង់ចំណុច

កណ្តាលរៀងគ្នា ដូចនេះ ចតុកោណ $ABDC$ ជាប្រលេឡូក្រាម ។

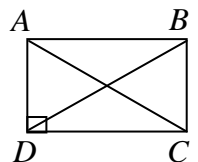
-ទំព័រទី 176 : បង្ហាញថា $\angle CAD = \angle BDA$

ពិនិត្យ $\triangle CAD$ និង ត្រីកោណ $\triangle BDA$

ត្រីកោណទាំងពីរមានធាតុ :

-ជ្រុង AD ជាជ្រុងរួម

-ជ្រុង $CD = BA$ ជ្រុងឈមគ្នានៃចតុកោណកែង $ABCD$

-ជ្រុង $AC = BD$ ព្រោះ $[AC], [BD]$ ជាអង្កត់ទ្រូងនៃ
ចតុកោណកែង $ABCD$

ដូចនេះ $\triangle CAD \cong \triangle BDA$ តាមលក្ខខណ្ឌ ជ. ជ. ជ

វិបាក យើងបានធាតុត្រូវគ្នា $\angle CAD = \angle BDA$ ។

-ទំព័រទី 179 : គណនារង្វាស់មុំ : $\angle DAB$ និង $\angle BDC$

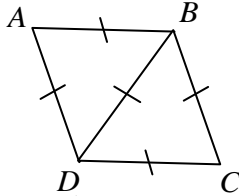
ដោយ $ABCD$ ជាចតុកោណស្មើ

និង សម្មតិកម្មរបស់រូបយើងបាន :

$$AB = AD = BC = CD = BD$$

នាំឱ្យ $\triangle ABD$ និង $\triangle BCD$ ជាត្រីកោណសម័ង្ស

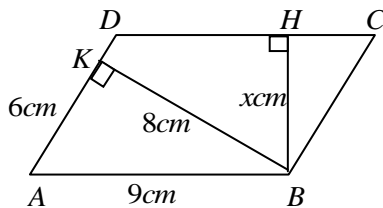
ដូចនេះ $\angle DAB = \angle BDC = 60^\circ$ ។

មេរៀនទី 14 ផ្ទៃក្រឡាចតុកោណ

-ទំព័រទី 190 : $ABCD$ ជាប្រលេឡូក្រាមមាន

$$AB = 9\text{ cm}, AD = 6\text{ cm}, BK = 8\text{ cm}$$

ក. គណនាផ្ទៃក្រឡាប្រលេឡូក្រាម $ABCD$

$$\text{តាមរូបមន្ត } S = b \times h = AD \times BK$$

$$= 6 \times 8 = 48\text{ cm}^2$$

ដូចនេះ ផ្ទៃក្រឡាប្រលេឡូក្រាម $S_{ABCD} = 48\text{ cm}^2$ ។

ខ. គណនាតម្លៃ x

ផ្ទៃក្រឡាប្រលេឡូក្រាមអាចរកតាមម្យ៉ាងទៀតគឺ :

$$S = b \times h = CD \times BH = 9 \times x = 9x \text{ (cm}^2\text{)}$$

$$\text{យើងបាន } 9x = 48 \Rightarrow x = \frac{48}{9} = \frac{16}{3} \text{ (cm)}$$

ដូចនេះ តម្លៃគណនាបានគឺ : $x = 16/3 \text{ (cm)}$ ។

-ទំព័រទី 191 : គណនារង្វាស់ជ្រុងនៃចតុកោណស្មើ :

(លំហាត់នេះរៀបចំបានល្អ ក៏ប៉ុន្តែពុំបានគិតអំពីសមត្ថភាពមានស្រាប់របស់
សិស្ស ព្រោះយើងអាចរករង្វាស់ជ្រុងនៃចតុកោណស្មើនេះតាមវិធីដោយផ្ទាល់
គេ គឺទ្រឹស្តីបទពីតាក័រ តែសិស្សពុំមានចំណេះដឹងអំពី ទ្រឹស្តីបទពីតាក័រទេ)

យើងរកប្រវែងអង្កត់ទ្រូងតូចជាមុនសិន :

$$\text{តាមរូបមន្ត } S = \frac{1}{2} d \times d' \text{ នាំឱ្យ } d' = \frac{2S}{d}$$

ដោយអង្កត់ទ្រូងវែង $d = 30\text{ cm}$, ផ្ទៃក្រឡា $S = 120\text{ cm}^2$

$$\text{យើងបាន : } d' = \frac{2 \times 120}{30} = \frac{240}{30} = 8\text{ cm}$$

យើងគូសរូបបាន

ដូចខាងស្តាំ

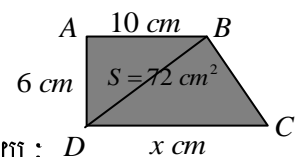
តាមទ្រឹស្តីបទពីតាក័រ

$$\text{នាំឱ្យជ្រុងចតុកោណស្មើ } a = \sqrt{\left(\frac{30}{2}\right)^2 + \left(\frac{8}{2}\right)^2} = \sqrt{241} \text{ cm}$$

ដូចនេះ រង្វាស់ជ្រុងនៃចតុកោណស្មើគឺ $a = \sqrt{241} \text{ cm}$ ។

-ទំព័រទី 193 :

ក. គណនាតម្លៃ x :

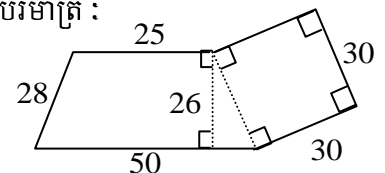
តាមរូបមន្តផ្ទៃក្រឡាចតុកោណព្នាយ :

$$S = \frac{1}{2} (b + b') \times h \text{ ឬ } 72 = \frac{1}{2} (10 + x) \times 6$$

$$\frac{72}{3} = (10 + x)$$

$$x = 24 - 10 = 14 \text{ m}$$

ខ. គណនាផ្ទៃក្រឡា និងបរិមាត្រ :

-ផ្ទៃក្រឡា

$$S = \frac{1}{2} (25 + 50) \times 26 + 30^2$$

$$= 975 + 900 = 1875$$

-បរិមាត្រ

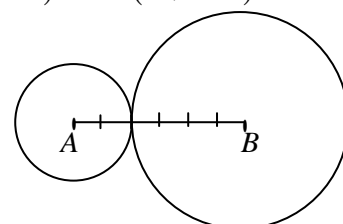
$$P = 28 + 50 + 3 \times 30 + 25$$

$$= 103 + 90 = 193$$

មេរៀនទី 15 រង្វង់

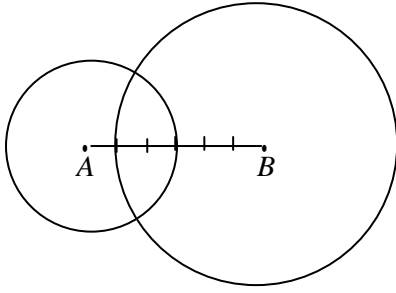
-ទំព័រទី 198 : គូសរង្វង់ បើគេឱ្យ $AB = 6 \text{ cm}$:

ក. $C(A, 2\text{ cm})$ និង $C(B, 4\text{ cm})$

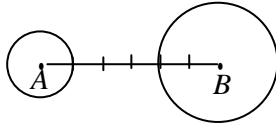

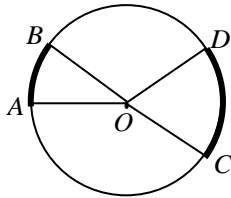
ខ. $C(A, 3cm)$ និង $C(B, 5cm)$

គ. $C(A, 1cm)$ និង $C(B, 2cm)$

-ទំព័រទី 200 : តើអ្នកសន្និដ្ឋានយ៉ាងណាចំពោះផ្ទៃ AB និងផ្ទៃ CD

ក្រោយពីប្រើវាប៉ម័រដើម្បីវាស់មុំផ្ចិត ទាំងពីរយើងឃើញថា

មុំ $\angle AOB < \angle COD$ នោះយើងសន្និដ្ឋានបានថា

ផ្ទៃ $\cup AB < \cup CD$ ព្រោះមុំធំឈមនឹងផ្ទៃធំ ។

-ទំព័រទី 203 : បង្ហាញ $AB = CD$

យើងមាន AD ជាអង្កត់ផ្ចិត នោះវា

ចែកផ្ទៃរង្វង់ជាពីរផ្នែកប៉ុនគ្នា គឺ :

$\cup ACD = \cup ABD$ ឬអាចសរសេរបានជា :

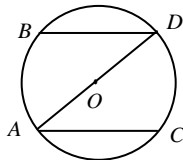
$\cup AC + \cup CD = \cup AB + \cup BD$ (1)

ម្យ៉ាងទៀត $AB \parallel CD$ នាំឱ្យ $\cup AC = \cup BD$

ទាញបាន ពី (1) គឺ $\cup CD = \cup AB$

នាំឱ្យអង្កត់ធ្នូរបស់វាគឺ : $CD = AB$

ដូចនេះ $AB = CD$ ។

មេរៀនទី 16 បន្ទាត់និងអង្កត់ចិសេសប្រកួលគ្នាត្រីកោណ

-ទំព័រទី 206 : សង់ចំណុច C ដែលបន្ទាត់ d និង d' ជា

មេដ្យានពីរនៃ $\triangle ABC$

យើងសង់ចំណុច C តាមរបៀបដូចខាងក្រោម :

តាង G ជាចំណុចប្រសព្វរវាងមេដ្យាន

ដ្យានទាំងពីរ d និង d'

-ដោយចំណុច A' លើ d ដោយឱ្យ

$$AG = \frac{2}{3} AA'$$

-ដោយចំណុច B' លើ d' ដោយឱ្យ

$$BG = \frac{2}{3} BB'$$

-គូសបន្ទាត់ AB' និងបន្ទាត់ BA' នោះយើងបានចំណុច

ប្រសព្វរវាងបន្ទាត់ទាំងពីរគឺជាចំណុច C ដែលត្រូវដោះ ។

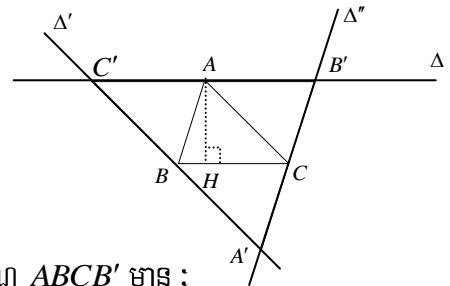
-ទំព័រទី 208 : ស្រាយបញ្ជាក់ថាបន្ទាត់ AH ជាមេដ្យាទ័រ

នៃអង្កត់ $B'C'$

(ណែនាំ កែត្រង់ចំណុច : ...កាត់គ្នាត្រង់ A ។ ... មកជា

...កាត់គ្នាត្រង់ A' ។ ...)

តាមបម្រាប់ប្រធានយើងអាចគូសបានរូបដូចខាងក្រោម :

-ពិនិត្យចតុកោណ $ABCB'$ មាន :

$\left. \begin{array}{l} AB \parallel B'C' \\ AB' \parallel BC \end{array} \right\}$ នាំឱ្យ ចតុកោណ $ABCB'$ ជាប្រលេឡូក្រាម

ទាញបាន $AB' = BC$ (1)

-ពិនិត្យចតុកោណ $C'ACB$ មាន :

$\left. \begin{array}{l} C'A \parallel BC \\ AC \parallel C'B \end{array} \right\}$ នាំឱ្យ ចតុកោណ $C'ACB$ ជាប្រលេឡូក្រាម

ទាញបាន $C'A = BC$ (2)

-តាម (1) & (2) នាំឱ្យ $C'A = AB'$ (*)

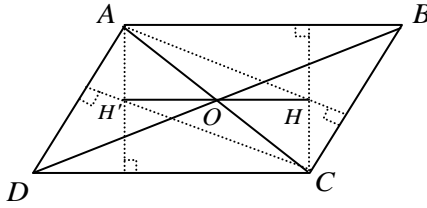
-ដោយ $\left. \begin{array}{l} B'C' \parallel BC \\ AH \perp BC \end{array} \right\} \Rightarrow AH \perp B'C'$ (**)

តាម (*) & (**) ឃើញថា AH កែងនឹង $B'C'$ ត្រង់

ចំណុចកណ្តាល

ដូចនេះ AH ជាមេដ្យាទ័រ នៃអង្កត់ $B'C'$ ។

-ទំព័រទី 210: ស្រាយបំភ្លឺថា O ជាចំណុចកណ្តាលនៃអង្កត់ HH'

ពិនិត្យចតុកោណ $AHCH'$ មាន :

$$\left. \begin{array}{l} AH' \perp DC \\ CH \perp AB \\ AB \parallel CD \end{array} \right\} \Rightarrow AH' \parallel CH$$

$$\left. \begin{array}{l} CH' \perp AD \\ AH \perp BC \\ AD \parallel BC \end{array} \right\} \Rightarrow AH \parallel CH'$$

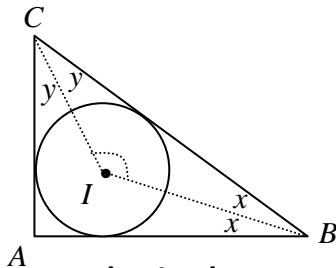
នាំឱ្យ ចតុកោណ $AHCH'$ ជាប្រលេឡូក្រាម

ដែលមាន AC និង HH' ជាអង្កត់ទ្រូង និងប្រសព្វគ្នាត្រង់

ចំណុច O មានន័យថា $OH = OH'$ ។

ដូចនេះ O ជាចំណុចកណ្តាលនៃអង្កត់ HH' ។

-ទំព័រទី 212: គណនាជានិក្ខេបនៃរង្វាស់មុំ $\angle BIC$

-ក្នុង $\triangle ABC$ មាន : $\hat{A} + \hat{B} + \hat{C} = 180^\circ$

$$\text{ឬ } 90^\circ + 2x + 2y = 180^\circ$$

$$x + y = 45^\circ$$

-ក្នុង $\triangle BIC$ មាន : $\angle BIC + \angle IBC + \angle ICB = 180^\circ$

$$\text{ឬ } \angle BIC + x + y = 180^\circ$$

$$\angle BIC = 180^\circ - (x + y)$$

$$\angle BIC = 180^\circ - 45^\circ$$

$$\angle BIC = 135^\circ$$

ដូចនេះ រង្វាស់មុំ $\angle BIC = 135^\circ$ ។

មេរៀនទី 17 រូបធរណីមាត្រដែលមានវិមាត្រ

-ទំព័រទី 217 : គណនាផ្ទៃក្រឡាខាង និងផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់

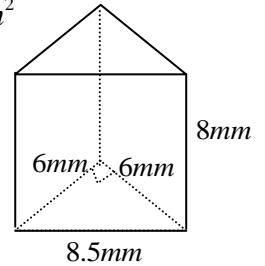
ក. ព្រីសត្រង់ត្រីមុខ :

-ផ្ទៃក្រឡាខាង

$$\begin{aligned} S_l &= 8.5 \times 8 + 6 \times 8 + 6 \times 8 \\ &= 68 + 48 + 48 = 164 \text{ mm}^2 \end{aligned}$$

- ផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់ :

$$\begin{aligned} S_t &= S_l + 2B \\ &= 164 + 2 \left(\frac{1}{2} \times 6 \times 6 \right) \\ &= 200 \text{ mm}^2 \end{aligned}$$

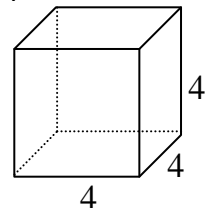
ខ. ព្រីសត្រង់ចតុមុខមុខ :

-ផ្ទៃក្រឡាខាង

$$\begin{aligned} S_l &= 4 \times 4 + 4 \times 4 + 4 \times 4 + 4 \times 4 \\ &= 16 + 16 + 16 + 16 \\ &= 64 \text{ ឯកតាផ្ទៃ} \end{aligned}$$

- ផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់ :

$$\begin{aligned} S_t &= S_l + 2B \\ &= 64 + 2(4 \times 4) \\ &= 96 \text{ ឯកតាផ្ទៃ} \end{aligned}$$

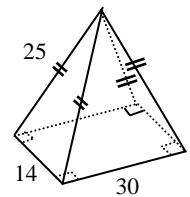
-ទំព័រទី 220 : ពិរាមីតមានបាតជាចតុកោណកែង

ក. ហេតុបានជាពិរាមីតនេះពុំមែនជា

ពិរាមីតចតុមុខនិយ័តព្រោះ ផ្ទៃនៃមុខ

របស់វាមិនស្មើគ្នា ដោយសារតែវាមាន

បាតជា ចតុកោណកែង ពុំមែនជាការេ ។

ខ. គណនាផ្ទៃក្រឡាខាង :

ដោយអនុវត្តន៍ទ្រឹស្តីបទពីតាកែរក្នុងត្រីកោណកែងដើម្បីរកកម្ពស់

-ចំពោះត្រីកោណដែលមានបាតស្មើ 14 គឺ :

$$\sqrt{25^2 - \left(\frac{14}{2}\right)^2} = \sqrt{625 - 49} = \sqrt{576} = \sqrt{24^2} = 24$$

-ចំពោះត្រីកោណដែលមានបាតស្មើ 14 គឺ :

$$\sqrt{25^2 - \left(\frac{30}{2}\right)^2} = \sqrt{625 - 225} = \sqrt{400} = \sqrt{20^2} = 20$$

នាំឱ្យ $S_l = 2\left(\frac{14 \times 24}{2}\right) + 2\left(\frac{30 \times 20}{2}\right) = 336 + 600$
 $= 936$ ឯកតាផ្ទៃក្រឡា ។

គ. គណនាផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់ :

$S_t = S_l + B = 936 + 14 \times 30 = 1356$ ឯកតាផ្ទៃ ។

- ទំព័រទី 222 : គណនាផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់នៃសូលីត

ក. មុនគណនាផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់

យើងគណនា អាប៉ូតែមជាមុនសិន

អនុវត្តទ្រឹស្តីបទពីតាករក្នុងត្រីកោណកែង

អាប៉ូតែម $s = \sqrt{24^2 + 20^2} = 4\sqrt{61}$ cm

នាំឱ្យ $S_t = S_l + B = \pi rs + \pi r^2 = \pi r(s + r)$

ដោយ $r = 20$ cm , $s = 4\sqrt{61}$ cm

គេបាន $S_t = 3.14 \times 20(4\sqrt{61} + 20)$

≈ 3218 cm² ។

ខ. គណនាផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់

$S_t = S_l + B = \pi rs + \pi r^2$

$= \pi r(s + r)$

ដោយ $r = 4$ m , $s = 9$ m

នាំឱ្យ $S_t = 3.14 \times 4(9 + 4)$

$= 163.28$ m²

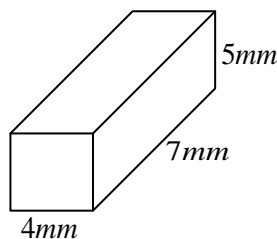
- ទំព័រទី 223 : គណនាមាឌនៃព្រិសដូចរូបខាងក្រោម :

ក. គណនាមាឌនៃព្រិស :

តាមរូបមន្ត $V = a \times b \times h$

$= 4 \times 7 \times 5$

$= 140$ mm³

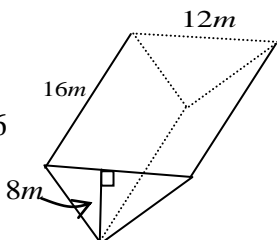

ខ. គណនាមាឌនៃព្រិស :

តាមរូបមន្ត $V = Bh$

$= \frac{1}{2}(12 \times 8) \times 16$

$= 768$ m³

- ទំព័រទី 225 : គណនាមាឌនៃពីរ៉ាមីតដែលមានបាតជាការេ

ដូចរូបខាងក្រោម :

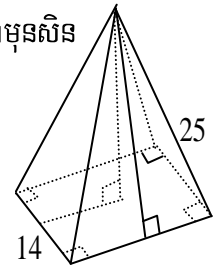
ក. មុនគណនាមាឌយើងគណនា កម្ពស់ជាមុនសិន

$h = \sqrt{25^2 - (7^2 + 7^2)} \approx 23$

នាំឱ្យ $V = \frac{1}{3} Bh$

$= \frac{1}{3} \times 14^2 \times 23$

$= 1502.67$ ឯកតាមាឌ ។

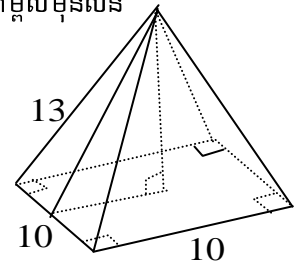
ខ. មុនគណនាមាឌយើងគណនា កម្ពស់ជាមុនសិន

$h = \sqrt{13^2 - (5^2 + 5^2)} \approx 11$

នាំឱ្យ $V = \frac{1}{3} Bh$

$= \frac{1}{3} \times 10^2 \times 11$

$= 366.67$ ឯកតាមាឌ ។

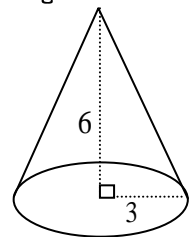
- ទំព័រទី 226 : គណនាមាឌកោណដូចរូបខាងក្រោម :

ក. គណនាមាឌកោណ

តាមរូបមន្ត $V = \frac{1}{3} \pi r^2 h$

$= \frac{1}{3} \times 3.14 \times 3^2 \times 6$

$= 56.52$ ឯកតាមាឌ ។

ខ. គណនាកាំរង្វង់បាតកោណជាមុនសិន

តាមទ្រឹស្តីបទពីតាករគេបាន :

$h^2 + r^2 = 13^2$

$r = \sqrt{13^2 - h^2}$

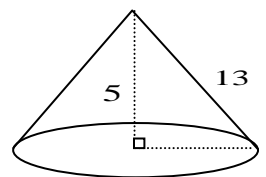
$= \sqrt{169 - 25}$

$= \sqrt{144} = 12$

នាំឱ្យ $V = \frac{1}{3} \pi r^2 h$

$= \frac{1}{3} \times 3.14 \times 12^2 \times 5$

$= 753.6$ ឯកតាមាឌ ។

បេស្យេនទី១៨ មាត្រដ្ឋាន

-ទំព័រទី 232 : សរសេរផលធៀបរូបថតទាំងពីរ

រូបថតទាំងពីរមានទំហំ $4cm \times 6cm$ និង $12cm \times 24cm$

-ចំពោះផលធៀបប្រវែងទទឹងគឺ : $\frac{4}{12} = \frac{1}{3}$

-ចំពោះផលធៀបប្រវែងបណ្តោយគឺ : $\frac{6}{24} = \frac{1}{4}$ ។

ក្រោយពីបានឃើញផលធៀបប្រវែងត្រូវគ្នា នោះយើង
សង្កេតឃើញថា ផលធៀបពុំមានតម្លៃថេរទេគឺ $\frac{1}{3} \neq \frac{1}{4}$ ។

-ទំព័រទី 233 : រកមាត្រដ្ឋាននៃផែនទីនោះ

បម្រាប់ : ប្លង់ផែនទីរបស់ស្វិតយ៉ាដី បណ្តោយចំការអំពៅមួយ
មានប្រវែង $3.5cm$ លើផែនទីត្រូវនឹង $70m$ នៃប្រវែងពិត
នាំឱ្យ មាត្រដ្ឋានផែនទីគឺ : $\frac{3.5cm}{70m} = \frac{3.5cm}{7\ 000cm} = \frac{1}{2\ 000}$
ដូចនេះ ផែនទីនោះមានមាត្រដ្ឋាន $\frac{1}{2\ 000}$ ឬ $1/2\ 000$ ។

-ទំព័រទី 234 : ត្រង់ប្រតិបត្តិនេះ វាអាស្រ័យទៅលើផែនទី
នៅតាមថ្នាក់រៀនជាក់ស្តែង ដែលគ្រូណែនាំឱ្យសិស្សសង្កេត ។

-ទំព័រទី 235 : តើចម្ងាយពិត $225\ km$ តាងឱ្យប្រវែងប៉ុន្មាន
នៅលើផែនទី បើគេយកមាត្រដ្ឋានដូចខាងក្រោម :

ក. មាត្រដ្ឋាន $\frac{1}{50\ 000}$

មានន័យថាបើ $1cm$ លើផែនទី ត្រូវនឹង $50\ 000cm$ លើដី

នាំឱ្យ ប្រវែង $225\ km$ លើដីត្រូវនឹង :

$$\frac{225km}{50\ 000} = \frac{22500000cm}{50\ 000} = 450cm$$

ដូចនេះ ចម្ងាយតាងលើផែនទីគឺ $450cm$ ។

ខ. មាត្រដ្ឋាន $\frac{1}{80\ 000}$

មានន័យថាបើ $1cm$ លើផែនទី ត្រូវនឹង $80\ 000cm$ លើដី

នាំឱ្យ ប្រវែង $225\ km$ លើដីត្រូវនឹង :

$$\frac{225km}{80\ 000} = \frac{22500000cm}{80\ 000} = 281.25cm$$

ដូចនេះ ចម្ងាយតាងលើផែនទីគឺ $281.25cm$ ។

គ. មាត្រដ្ឋាន $\frac{1}{20\ 000}$

មានន័យថាបើ $1cm$ លើផែនទី ត្រូវនឹង $20\ 000cm$ លើដី

នាំឱ្យ ប្រវែង $225\ km$ លើដីត្រូវនឹង :

$$\frac{225km}{20\ 000} = \frac{22500000cm}{20\ 000} = 1125cm$$

ដូចនេះ ចម្ងាយតាងលើផែនទីគឺ $1125cm$ ។

ឃ. មាត្រដ្ឋាន $\frac{1}{100\ 000}$

មានន័យថាបើ $1cm$ លើផែនទី ត្រូវនឹង $100\ 000cm$ លើដី

នាំឱ្យ ប្រវែង $225\ km$ លើដីត្រូវនឹង :

$$\frac{225km}{100\ 000} = \frac{22500000cm}{100\ 000} = 225cm$$

ដូចនេះ ចម្ងាយតាងលើផែនទីគឺ $225cm$ ។

ង. ចំពោះមាត្រដ្ឋានខាងលើ ដើម្បីឱ្យផ្លូវផ្តល់មានវិមាត្រ

សមរម្យ យើងជ្រើសយកមាត្រដ្ឋាន $\frac{1}{100\ 000}$ ព្រោះ

មានតែមាត្រដ្ឋាននេះទេ ដែលត្រូវការទំហំក្រដាសតូច ធ្វើឱ្យ
ប្រវែងផ្លូវផ្តល់មានប្រវែងសមរម្យជាងគេគឺត្រឹមតែ $225cm$ ។

កំណែ លំហាត់ប្រតិបត្តិ ថ្នាក់ទី ៨ ទំព័រទី ៤០

ប្រធាន: រកចំនួនប្រាក់បន្ថែមដែលអ្នកត្រូវចំណាយតាមការទិញបណ្តាក់ និងបង្ហាញចំនួនប្រាក់បន្ថែមជាភាគរយ នៃតម្លៃទិញមិនបណ្តាក់នីមួយៗដូចខាងក្រោម:

	តម្លៃទិញ មិនបណ្តាក់	ការព្រមព្រៀងគ្នាទិញបណ្តាក់		
		ប្រាក់កក់	ប្រាក់សងរំលូសប្រចាំខែ	ចំនួនខែនៃការសងរំលូស
ក.	1 080 000 ៛	150 000 ៛	120 000 ៛	10
ខ.	2 700 000 ៛	450 000 ៛	225 000 ៛	12

ចម្លើយ

- ក. -រកចំនួនប្រាក់បន្ថែមដែលអ្នកត្រូវចំណាយ និងបង្ហាញចំនួនប្រាក់បន្ថែមជាភាគរយ
 ចំនួនប្រាក់បន្ថែមដែលត្រូវចំណាយ = ប្រាក់ទិញបណ្តាក់ទាំងអស់ – ប្រាក់ដើម
 ដោយ ប្រាក់ទិញបណ្តាក់ទាំងអស់ = ប្រាក់កក់ + ប្រាក់បន្ថែម
 ហើយ ប្រាក់បន្ថែម = ប្រាក់សងរំលូសប្រចាំខែ × ចំនួនខែនៃការសងរំលូស
 នាំឱ្យ ប្រាក់ទិញបណ្តាក់ទាំងអស់ = ប្រាក់កក់ + ប្រាក់សងរំលូសប្រចាំខែ × ចំនួនខែនៃការសងរំលូស

យើងបាន

$$\begin{aligned} \text{ចំនួនប្រាក់បន្ថែមដែលត្រូវចំណាយ} &= (\text{ប្រាក់កក់} + \text{ប្រាក់សងរំលូសប្រចាំខែ} \times \text{ចំនួនខែនៃការសងរំលូស}) - \text{ប្រាក់ដើម} \\ &= (150\,000 + 120\,000 \times 10) - 1\,080\,000 \\ &= (150\,000 + 1\,200\,000) - 1\,080\,000 \\ &= 1\,350\,000 - 1\,080\,000 = 270\,000 \end{aligned}$$

-បង្ហាញប្រាក់បន្ថែម ដែលត្រូវចំណាយ ជាភាគរយ

$$\text{ភាគរយប្រាក់បន្ថែមត្រូវចំណាយ} = \frac{270\,000 \times 100\%}{1\,080\,000} = 25\%$$

ដូចនេះ: ចំនួនប្រាក់បន្ថែមដែលអ្នកត្រូវចំណាយគឺ 270 000 ៛ ដែលត្រូវនឹង 25% ។

- ខ. ដោះស្រាយដូចសំណួរ ក. ដែរគឺ ...

$$\begin{aligned} \text{ចំនួនប្រាក់បន្ថែមដែលត្រូវចំណាយ} &= (\text{ប្រាក់កក់} + \text{ប្រាក់សងរំលូសប្រចាំខែ} \times \text{ចំនួនខែនៃការសងរំលូស}) - \text{ប្រាក់ដើម} \\ &= (450\,000 + 225\,000 \times 12) - 2\,700\,000 \\ &= (450\,000 + 2\,700\,000) - 2\,700\,000 \\ &= 450\,000 \end{aligned}$$

$$\text{ភាគរយប្រាក់បន្ថែមត្រូវចំណាយ} = \frac{450\,000 \times 100\%}{2\,700\,000} = 16.67\%$$

ដូចនេះ: ចំនួនប្រាក់បន្ថែមដែលអ្នកត្រូវចំណាយគឺ 450 000 ៛ ដែលត្រូវនឹង 16.67% ។

មេរៀនទី១ ចំនួនអសនិទាន

-ទំព័រទី៣ : រកបូសការេនៃចំនួន :

ក. បូសការេនៃ 0.04 :

ដោយ $0.04 = (0.2)^2$

នាំឱ្យ $\sqrt{0.04} = 0.2$

ដូចនេះ បូសការេនៃ 0.04 គឺ 0.2 ។

ខ. បូសការេនៃ 0.01 :

ដោយ $0.01 = (0.1)^2$

នាំឱ្យ $\sqrt{0.01} = 0.1$

ដូចនេះ បូសការេនៃ 0.01 គឺ 0.1 ។

គ. បូសការេនៃ 5 :

គ្មានចំនួនសនិទានណាដែលការេរបស់វាស្មើនឹង 5 ទេ

នាំឱ្យ បូសការេរបស់វាជាចំនួនអសនិទាន

ដូចនេះ $\sqrt{5}$ ជាបូសការេនៃ 5 ។

ឃ. បូសការេនៃ -1 :

គ្មានចំនួនសនិទានណា ឬអសនិទានណា ដែលការេរបស់វា

អវិជ្ជមានទេ នាំឱ្យវាគ្មានបូសការេទេ

ដូចនេះ ចំនួន -1 គ្មានបូសការេជាចំនួនពិតទេ ។

ង. បូសការេនៃ $\frac{25}{36}$:

ដោយ $\frac{25}{36} = \left(\frac{5}{6}\right)^2$

នាំឱ្យ $\sqrt{\frac{25}{36}} = \frac{5}{6}$

ដូចនេះ បូសការេនៃ $\frac{25}{36}$ គឺ $\frac{5}{6}$ ។

ច. បូសការេនៃ 0.1 :

គ្មានចំនួនសនិទានណា ដែលការេរបស់វាស្មើនឹង 0.1 ទេ

នាំឱ្យ បូសការេរបស់វាជាចំនួនអសនិទាន

ដូចនេះ $\sqrt{0.1}$ ជាបូសការេនៃ 0.1 ។

-ទំព័រទី៥ : រកបូសគូបនៃចំនួន :

ក. បូសគូបនៃ 0.008 :

ដោយ $(0.2)^3 = 0.008$

នាំឱ្យ $\sqrt[3]{0.008} = 0.2$

ដូចនេះ បូសគូបនៃ 0.008 គឺ 0.2 ។

ខ. បូសគូបនៃ -0.001 :

ដោយ $(-0.1)^3 = -0.001$

នាំឱ្យ $\sqrt[3]{-0.001} = -0.1$

ដូចនេះ បូសគូបនៃ -0.001 គឺ -0.1 ។

គ. បូសគូបនៃ 0.08 :

គ្មានចំនួនសនិទានណា ដែលគូបរបស់វាស្មើនឹង 0.08 ទេ

ដូចនេះ បូសគូបនៃ 0.08 គឺ $\sqrt[3]{0.08}$ ។

ឃ. បូសគូបនៃ -0.4

គ្មានចំនួនសនិទានណា ដែលគូបរបស់វាស្មើនឹង -0.4 ទេ

ដូចនេះ បូសគូបនៃ -0.4 គឺ $\sqrt[3]{-0.4} = -\sqrt[3]{0.4}$ ។

-ទំព័រទី៦ : គណនាផលគុណ

ក. $\sqrt{10} \times \sqrt{0.1} = \sqrt{10 \times 0.1} = \sqrt{1} =$ 1

ខ. $\sqrt[3]{10} \times \sqrt[3]{0.1} = \sqrt[3]{10 \times 0.1} = \sqrt[3]{1} =$ 1

-ទំព័រទី៧ : គណនាផលចែក

ក. $\frac{\sqrt{7}}{\sqrt{28}} = \sqrt{\frac{7}{28}} = \sqrt{\frac{1}{4}} = \sqrt{\left(\frac{1}{2}\right)^2} =$ $\frac{1}{2}$

ខ. $\frac{\sqrt[3]{5}}{\sqrt[3]{0.2}} = \sqrt[3]{\frac{5}{0.2}} =$ $\sqrt[3]{25}$

គ. $\frac{\sqrt{10}}{\sqrt{1\,000}} = \sqrt{\frac{10}{1\,000}} = \sqrt{\frac{1}{100}} = \sqrt{\left(\frac{1}{10}\right)^2} =$ $\frac{1}{10}$

ឃ. $\frac{\sqrt[3]{100}}{\sqrt[3]{0.1}} = \sqrt[3]{\frac{100}{0.1}} = \sqrt[3]{1\,000} = \sqrt[3]{(10)^3} =$ 10

-ទំព័រទី ៨ : បញ្ចេញមួយចំនួនពីរ៉ាឌីកាល់

$$\text{ក. } \sqrt{\frac{2}{8}} = \sqrt{\frac{1}{4}} = \sqrt{\left(\frac{1}{2}\right)^2} = \boxed{\frac{1}{2}}$$

$$\text{ខ. } \sqrt[3]{\frac{81}{3}} = \sqrt[3]{27} = \sqrt[3]{3^3} = \boxed{3}$$

$$\text{គ. } \sqrt{12} = \sqrt{4 \times 3} = \sqrt{2^2 \times 3} = \boxed{2\sqrt{3}}$$

$$\text{ឃ. } \sqrt[3]{81} = \sqrt[3]{27 \times 3} = \sqrt[3]{3^3 \times 3} = \boxed{3\sqrt[3]{3}}$$

$$\text{ង. } \sqrt{50} = \sqrt{25 \times 2} = \sqrt{5^2 \times 2} = \boxed{5\sqrt{2}}$$

$$\text{ច. } \sqrt{\frac{2}{25}} = \sqrt{\frac{1}{25} \times 2} = \sqrt{\left(\frac{1}{5}\right)^2 \times 2} = \frac{1}{5}\sqrt{2} = \boxed{\frac{\sqrt{2}}{5}} \quad \text{។}$$

-ទំព័រទី ៩ : បញ្ចេញមួយចំនួនក្នុងរ៉ាឌីកាល់

$$\text{ក. } \sqrt[3]{\frac{1}{3}} = \sqrt[3]{\frac{1}{3}} \quad (\text{ប្រហែលប្រធានគឺ } \sqrt[3]{\frac{1}{3}} \text{ មិនមែន } \sqrt[3]{\frac{1}{3}})$$

$$\text{ខ. } \frac{1}{3}\sqrt{3} = \sqrt{\left(\frac{1}{3}\right)^2 \times 3} = \sqrt{\frac{1}{9} \times 3} = \boxed{\sqrt{\frac{1}{3}}}$$

$$\text{គ. } 5\sqrt{\frac{2}{25}} = \sqrt[3]{5^3} \times \sqrt[3]{\frac{2}{25}} = \sqrt[3]{125 \times \frac{2}{25}} = \sqrt[3]{5 \times 2} = \boxed{\sqrt[3]{10}}$$

$$\text{ឃ. } \frac{2}{11}\sqrt[3]{\frac{121}{7}} = \sqrt[3]{\left(\frac{2}{11}\right)^3 \times \frac{121}{7}} = \sqrt[3]{\frac{8}{121 \times 11} \times \frac{121}{7}} = \boxed{\sqrt[3]{\frac{8}{77}}}$$

-ទំព័រទី ១១ : សម្រួល

$$\begin{aligned} 5\sqrt{50} - 8\sqrt{32} &= 5\sqrt{25 \times 2} - 8\sqrt{16 \times 2} \\ &= 25\sqrt{2} - 32\sqrt{2} = \boxed{-7\sqrt{2}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \sqrt{48x} - \sqrt{27x} &= \sqrt{16 \times 3x} - \sqrt{9 \times 3x} \\ &= 4\sqrt{3x} - 3\sqrt{3x} = \boxed{\sqrt{3x}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \sqrt{5P} + 3\sqrt{45P^3} &= \sqrt{5P} + 3\sqrt{9P^2 \times 5P} \quad , P > 0 \\ &= \sqrt{5P} + 9P\sqrt{5P} = \boxed{(1+9P)\sqrt{5P}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \sqrt{12x+12} + \sqrt{27x+27} &= \sqrt{4(3x+3)} + \sqrt{9(3x+3)} \\ &= 2\sqrt{3x+3} + 3\sqrt{3x+3} \\ &= \boxed{5\sqrt{3x+3}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \sqrt{72a} - 3\sqrt{98a} &= \sqrt{36 \times 2a} - 3\sqrt{49 \times 2a} \\ &= 6\sqrt{2a} - 21\sqrt{2a} = \boxed{-15\sqrt{2a}} \end{aligned}$$

-ទំព័រទី ១២ : សម្រួល

$$\begin{aligned} \frac{1}{\sqrt{5} + \sqrt{2}} &= \frac{(\sqrt{5} - \sqrt{2})}{(\sqrt{5} + \sqrt{2})(\sqrt{5} - \sqrt{2})} \\ &= \frac{\sqrt{5} - \sqrt{2}}{5 - 2} \\ &= \boxed{\frac{\sqrt{5} - \sqrt{2}}{3}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \frac{3\sqrt{2} + 2\sqrt{3}}{\sqrt{12} - \sqrt{18}} &= \frac{3\sqrt{2} + 2\sqrt{3}}{2\sqrt{3} - 3\sqrt{2}} \\ &= \frac{(3\sqrt{2} + 2\sqrt{3})(2\sqrt{3} + 3\sqrt{2})}{(2\sqrt{3} - 3\sqrt{2})(2\sqrt{3} + 3\sqrt{2})} \\ &= \frac{(3\sqrt{2} + 2\sqrt{3})^2}{(2\sqrt{3})^2 - (3\sqrt{2})^2} \\ &= \frac{18 + 12\sqrt{6} + 12}{12 - 18} \\ &= \frac{30 + 12\sqrt{6}}{-6} \\ &= \boxed{-5 - 2\sqrt{6}} \end{aligned}$$

(ព្រោះរូបមន្ត $(a-b)(a+b) = a^2 - b^2$ និង

$(a+b)(b+a) = (a+b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$ ។

$$\begin{aligned} \frac{3}{\sqrt[3]{5} - \sqrt[3]{4}} &= \frac{3(\sqrt[3]{5^2} + \sqrt[3]{5 \times 4} + \sqrt[3]{4^2})}{(\sqrt[3]{5} - \sqrt[3]{4})(\sqrt[3]{5^2} + \sqrt[3]{5 \times 4} + \sqrt[3]{4^2})} \\ &= \frac{3(\sqrt[3]{25} + \sqrt[3]{20} + \sqrt[3]{16})}{(\sqrt[3]{5})^3 - (\sqrt[3]{4})^3} \\ &= \boxed{\frac{3\sqrt[3]{25} + 3\sqrt[3]{20} + 6\sqrt[3]{2}}{3\sqrt[3]{5} - 4\sqrt[3]{2}}} \end{aligned}$$

(ព្រោះរូបមន្ត $(a-b)(a^2 + ab + b^2) = a^3 - b^3$)

$$\begin{aligned} \frac{\sqrt[3]{3}}{\sqrt[3]{4} + \sqrt[3]{2}} &= \frac{\sqrt[3]{3}(\sqrt[3]{4^2} - \sqrt[3]{4 \times 2} + \sqrt[3]{2^2})}{(\sqrt[3]{4} + \sqrt[3]{2})(\sqrt[3]{4^2} - \sqrt[3]{4 \times 2} + \sqrt[3]{2^2})} \\ &= \frac{\sqrt[3]{3}(\sqrt[3]{16} - \sqrt[3]{8} + \sqrt[3]{4})}{(\sqrt[3]{4})^3 + (\sqrt[3]{2})^3} \\ &= \frac{\sqrt[3]{3}(2\sqrt[3]{2} - 2 + \sqrt[3]{4})}{4 + 2} \\ &= \boxed{\frac{2\sqrt[3]{6} - 2\sqrt[3]{3} + \sqrt[3]{12}}{6}} \end{aligned}$$

មេរៀនទី២ សមាមាត្រ

-ទំព័រទី19 : រករយៈពេលដែលទទួលបានសញ្ញាពីភពព្រះចន្ទ

តាង t ជារយៈពេលដែលទទួលបានសញ្ញាពីភពព្រះចន្ទ

តាមបម្រាប់ យើងបាន :

-ចម្ងាយ 186 000 mile ប្រើរយៈពេល 1 s

- ចម្ងាយ 240 000 mile ប្រើរយៈពេល t (s)

$$\begin{aligned} \text{នាំឱ្យ} \quad \frac{186\,000}{240\,000} &= \frac{1}{t} \\ \Rightarrow t &= \frac{240\,000}{186\,000} \approx 1.29 \text{ s} \end{aligned}$$

ដូចនេះ ដើម្បីទទួលបានសញ្ញាពីភពព្រះចន្ទគេត្រូវប្រើពេល $t \approx 1.29 \text{ s} \approx 1.3 \text{ s}$ ។

-ទំព័រទី21 : គណនាតម្លៃដីដែលត្រូវលក់

តាង x ជាតម្លៃដីដែលត្រូវលក់ (គិតជា \$)

តាមបម្រាប់ ប្រាក់កម្រៃ 1 800\$ ត្រូវជា 3% នៃតម្លៃដី

នាំឱ្យ $1800\$ = 3\% \times x$

$$\begin{aligned} \frac{3}{100} x &= 1\,800 \\ \Rightarrow x &= \frac{1\,800 \times 100}{3} \\ &= 60\,000\$ \end{aligned}$$

ដូចនេះ តម្លៃដីដែលត្រូវលក់គឺ 60 000\$ ។

-ទំព័រទី23 : ក. គណនាភាគរយនៃប្រេងសាំងបានចុះថ្លៃ

បម្រាប់ : គេបញ្ចុះតម្លៃប្រេងសាំងពី 4 800 ៛ មក 4 200 ៛

$$\begin{aligned} \text{នាំឱ្យ ភាគរយនៃតម្លៃថយគឺ} \quad & \frac{4800 - 4200}{4800} \times 100\% \\ &= 0.125 \times 100\% \\ &= 12.5\% \end{aligned}$$

ដូចនេះ តម្លៃប្រេងសាំងបានបញ្ចុះតម្លៃ 12.5% ។

ខ. រកចំនួនសិស្សនៃឆ្នាំនេះ

តាង n ជាចំនួនសិស្សសរុបបន្ទាប់ពីបានកើនឡើង

បម្រាប់ : ចំនួនសិស្សមាន 800 នាក់ ហើយកើនឡើង 10%

នាំឱ្យ ភាគរយនៃកំណើនគឺ

$$\begin{aligned} \frac{n-800}{800} \times 100\% &= 10\% \\ \frac{n-800}{8} &= 10 \\ n-800 &= 80 \\ n &= 880 \end{aligned}$$

ដូចនេះ ចំនួនសិស្សឆ្នាំនេះគឺមាន 880 នាក់ ។

-ទំព័រទី25 : រកអត្រាការប្រាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ

ដោយប្រើរូបមន្ត $P = P_o(1+r)^t$

បម្រាប់ : ប្រាក់ដើម $P_o = 500\,000$ ៛

ប្រាក់សរុប $P = 605\,000$ ៛

រយៈពេល $t = 2$ ឆ្នាំ

យើងបាន $605\,000 = 500\,000(1+r)^2$

$$(1+r)^2 = \frac{605\,000}{500\,000}$$

$$(1+r)^2 = 1.21$$

$$1+r = \sqrt{1.21}, \quad r > 0$$

$$1+r = 1.1$$

$$r = 0.1$$

$$r = 10\%$$

ផ្ទៀងផ្ទាត់ : $500\,000(1+0.1)^2$

$$= 500\,000(1.1)^2$$

$$= 500\,000 \times 1.21$$

$$= 605\,000 \quad \text{ពិត}$$

ដូចនេះ អត្រាការប្រាក់ក្នុងមួយឆ្នាំគឺ $r = 10\%$ ។

មេរៀនទី៣ កន្សោមពី២គណិត

-ទំព័រទី៣០ : គណនា

$$\begin{aligned}
 A &= 2(x-2)(-x^2-x+3) - (-2x-1)(x-2)^2 \\
 &= (x-2)[2(-x^2-x+3) - (-2x-1)(x-2)] \\
 &= (x-2)[(-2x^2-2x+6) + (2x+1)(x-2)] \\
 &= (x-2)[-2x^2-2x+6+2x^2-4x+x-2] \\
 &= (x-2)(-5x+4) \\
 &= -5x^2+4x+10x-8 \\
 &= \boxed{-5x^2+14x-8}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 B &= (x-1)^2(x+2) - x(x+1)^2 \\
 &= (x^2-2x+1)(x+2) - x(x^2+2x+1) \\
 &= x^3+2x^2-2x^2-4x+x+2-x^3-2x^2-x \\
 &= \boxed{-2x^2-4x+2}
 \end{aligned}$$

-ទំព័រទី៣១ : ដាក់កន្សោមខាងក្រោមជាផលគុណកត្តារួម

$$\begin{aligned}
 A &= 6x^2(x+1) - 2x(x+1) \\
 &= (x+1)(6x^2-2x) \\
 &= \boxed{2x(x+1)(3x-1)}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 B &= 3(x-1)(x+2) + (x^2-x)(x+2) \\
 &= 3(x-1)(x+2) + x(x-1)(x+2) \\
 &= \boxed{(x-1)(x+2)(3+x)}
 \end{aligned}$$

-ទំព័រទី៣៣ : ដាក់កន្សោមខាងក្រោមជាផលគុណនៃកត្តា

$$\begin{aligned}
 A &= x^2(x-1) + 4x(x-1) + 4x-4 \\
 &= x^2(x-1) + 4x(x-1) + 4(x-1) \\
 &= (x-1)(x^2+4x+4) \\
 &= (x-1)(x+2)^2 \\
 &= \boxed{(x-1)(x+2)(x+2)}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 B &= (3x-6)(4x^2-1) - (2x-4)(4x^2+4x+1) \\
 &= 3(x-2)(2x-1)(2x+1) - 2(x-2)(2x+1)^2 \\
 &= (x-2)(2x+1)[3(2x-1) - 2(2x+1)] \\
 &= (x-2)(2x+1)(6x-3-4x-2) \\
 &= \boxed{(x-2)(2x+1)(2x-5)}
 \end{aligned}$$

-ទំព័រទី៣៤ : ដាក់កន្សោមខាងក្រោមជាផលគុណនៃកត្តា

-ចំពោះ x^2-4x-5 តាមតារាងផលគុណខ្ទែង

$$\begin{array}{r}
 x \quad -5 \\
 x \quad -5 \\
 \hline
 x^2-5x = -4x
 \end{array}$$

ដូចនេះ $\boxed{x^2-4x-5 = (x-5)(x+1)}$ ។

-ចំពោះ $x^2+2x-15$ តាមតារាងផលគុណខ្ទែង

$$\begin{array}{r}
 x \quad -3 \\
 x \quad 5 \\
 \hline
 5x-3x = 2x
 \end{array}$$

ដូចនេះ $\boxed{x^2+2x-15 = (x-3)(x+5)}$ ។

-ចំពោះ $x^2-11x+30$ តាមតារាងផលគុណខ្ទែង

$$\begin{array}{r}
 x \quad -6 \\
 x \quad -5 \\
 \hline
 -5x-6x = -11x
 \end{array}$$

ដូចនេះ $\boxed{x^2-11x+30 = (x-6)(x-5)}$ ។

-ចំពោះ x^2-2x-8 តាមតារាងផលគុណខ្ទែង

$$\begin{array}{r}
 x \quad -4 \\
 x \quad 2 \\
 \hline
 2x-4x = -2x
 \end{array}$$

ដូចនេះ $\boxed{x^2-2x-8 = (x-4)(x+2)}$ ។

-ចំពោះ $x^2+5x-14$ តាមតារាងផលគុណខ្ទែង

$$\begin{array}{r}
 x \quad -2 \\
 x \quad 7 \\
 \hline
 7x-2x = 5x
 \end{array}$$

ដូចនេះ $\boxed{x^2+5x-14 = (x-2)(x+7)}$ ។

-ចំពោះ $2x^2+5x+3$ តាមតារាងផលគុណខ្ទែង

$$\begin{array}{r}
 x \quad 1 \\
 2x \quad 3 \\
 \hline
 3x+2x = 5x
 \end{array}$$

ដូចនេះ $\boxed{2x^2+5x+3 = (x+1)(2x+3)}$ ។

-ទំព័រទី 35 : ដាក់កន្សោមជាផលគុណនៃកត្តា

$$\begin{aligned}x^2 + 6x - 7 &= x^2 + 6x + 9 - 9 - 7 \\&= (x+3)^2 - 16 \\&= (x+3-4)(x+3+4) \\&= \boxed{(x-1)(x+7)}\end{aligned}$$

ព្រោះ $16 = 4^2$ និង $(a-b)(a+b) = a^2 - b^2$ ។

$$\begin{aligned}x^2 - 5x + 6 &= x^2 - 5x + \frac{25}{4} - \frac{25}{4} + 6 \\&= \left(x - \frac{5}{2}\right)^2 - \frac{1}{4} \\&= \left(x - \frac{5}{2} - \frac{1}{2}\right)\left(x - \frac{5}{2} + \frac{1}{2}\right) \\&= \boxed{(x-3)(x-2)}\end{aligned}$$

-ទំព័រទី 36 : គណនា

$$\begin{aligned}1 - \frac{1}{x} + \frac{2}{x-1} \quad &\text{មានភាគបែងរួមគឺ } x(x-1) \\&= \frac{x(x-1) - (x-1) + 2x}{x(x-1)} \\&= \frac{x^2 - x - x + 1 + 2x}{x(x-1)} \\&= \boxed{\frac{x^2 + 1}{x(x-1)}}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\frac{x^2 - x}{x^2 + x} + \frac{3x + 2}{x + 1} - \frac{2x^2 - x}{x(x+1)} \quad &\text{ភាគបែងរួម } x(x+1) \\&= \frac{x^2 - x + x(3x + 2) - (2x^2 - x)}{x(x+1)} \\&= \frac{x^2 - x + 3x^2 + 2x - 2x^2 + x}{x(x+1)} \\&= \frac{2x^2 + 2x}{x(x+1)} \\&= \frac{2x(x+1)}{x(x+1)}, \quad \begin{cases} x \neq 0 \\ x+1 \neq 0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x \neq 0 \\ x \neq -1 \end{cases} \\&= \boxed{2}\end{aligned}$$

-ទំព័រទី 37 : គណនា

$$\begin{aligned}A &= \frac{x^2}{x^2 - 25} \div \frac{x^2 + b}{x^2 - 20x + 25} \\&= \frac{x^2}{(x-5)(x+5)} \times \frac{x^2 - 20x + 25}{x^2 + b} \\&= \frac{x^2(x^2 - 20x + 25)}{(x-5)(x+5)(x^2 + b)}\end{aligned}$$

ដូចនេះ គណនាបាន $A = \frac{x^2(x^2 - 20x + 25)}{(x-5)(x+5)(x^2 + b)}$

$$\begin{aligned}B &= \frac{a-2}{a^2b} \times \frac{a^3 - a^2}{a(a-2) - (a-2)} \\&= \frac{(a-2)}{a^2b} \times \frac{a^2(a-1)}{(a-2)(a-1)} \\&= \frac{1}{b}\end{aligned}$$

ដែលកត្តាសម្រួល $\begin{cases} a-2 \neq 0 \\ a^2 \neq 0 \\ a-1 \neq 0 \end{cases}$ ឬ $\begin{cases} a \neq 2 \\ a \neq 0 \\ a \neq 1 \end{cases}$

ដូចនេះ គណនាបាន $B = \frac{1}{b}$ ។

២ មេរៀនទី៤ សមីការដឺក្រេទី១មានមួយអញ្ញាត ២

-ទំព័រទី៤៣ : ដោះស្រាយសមីការ

$$\begin{aligned}\text{ក. } 6(x-2) &= 3(x-8) \\ 2(x-2) &= (x-8) \\ 2x-4 &= x-8 \\ 2x-x &= -8+4 \\ x &= -4\end{aligned}$$

ដូចនេះ សមីការមានឫស $x = -4$ ។

$$\begin{aligned}\text{ខ. } 3x+5 &= 3(x+2) \\ 3x+5 &= 3x+6 \\ 3x-3x &= 6-5 \\ 0x &= 1\end{aligned}$$

គ្មានតម្លៃ x ណាដែលធ្វើឱ្យសមីការផ្ទៀងផ្ទាត់

ដូចនេះ សមីការគ្មានឫស ។

$$\begin{aligned}\text{គ. } 6x-4 &= 2+6(x-1) \\ 6x-4 &= 2+6x-6 \\ 6x-4 &= 6x-4 \\ 6x-6x &= -4+4 \\ 0x &= 0\end{aligned}$$

មានតម្លៃនៃ x ច្រើនរាប់មិនអស់ដែលផ្ទៀងផ្ទាត់សមីការ

ដូចនេះ សមីការមានឫសច្រើនរាប់មិនអស់ ។

-ទំព័រទី៤៤ : ដោះស្រាយសមីការ

$$\begin{aligned}\text{-ចំពោះ } \frac{3x}{4}+9 &= \frac{x}{2}+15 \quad (\text{មានភាគបែងរួមគឺ 4}) \\ 3x+36 &= 2x+60 \\ 3x-2x &= 60-36 \\ x &= 24\end{aligned}$$

ដូចនេះ សមីការមានឫស $x = 24$ ។

$$\begin{aligned}\text{-ចំពោះ } \frac{x+7}{6}+\frac{2x-8}{2} &= -4 \quad (\text{មានភាគបែងរួមគឺ 6}) \\ x+7+3(2x-8) &= -24 \\ x+7+6x-24 &= -24 \\ 7x &= -7 \\ x &= -1\end{aligned}$$

ដូចនេះ សមីការមានឫស $x = -1$ ។

-ទំព័រទី៤៥ : ដោះស្រាយសមីការខាងក្រោម :

$$\begin{aligned}x^2+2x-4x-8 &= 0 \\ x(x+2)-4(x+2) &= 0 \\ (x+2)(x-4) &= 0 \\ \Rightarrow \begin{cases} x+2=0 \\ x-4=0 \end{cases}\end{aligned}$$

$$\begin{cases} x=-2 \\ x=4 \end{cases}$$

ដូចនេះ សមីការមានឫស $x = -2$, $x = 4$ ។

$$\begin{aligned}(2x-1)^2-(x+3)^2 &= 0 \\ (2x-1-x-3)(2x-1+x+3) &= 0 \\ (x-4)(3x+2) &= 0\end{aligned}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} x-4=0 \\ 3x+2=0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x=4 \\ x=-2/3 \end{cases}$$

ដូចនេះ សមីការមានឫស $x = 4$, $x = -2/3$ ។

$$\begin{aligned}3x^2+9x &= 0 \\ 3x(x+3) &= 0\end{aligned}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} x=0 \\ x+3=0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x=0 \\ x=-3 \end{cases}$$

ដូចនេះ សមីការមានឫស $x = 0$, $x = -3$ ។

$$\begin{aligned}2x^2+3x-5 &= 0 \\ 2x^2-2x+5x-5 &= 0\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}2x(x-1)+5(x-1) &= 0 \\ (x-1)(2x+5) &= 0\end{aligned}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} x-1=0 \\ 2x+5=0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x=1 \\ x=-5/2 \end{cases}$$

ដូចនេះ សមីការមានឫស $x = 1$, $x = -5/2$ ។

- ឧទាហរណ៍ 47 :**ក. រកអាយុរបស់ប្អូនណា**តាង x ជាអាយុរបស់ប្អូនណា (គិតជាឆ្នាំ)នាំឱ្យ អាយុរបស់ ម៉ារី គឺ $x+8$ (គិតជាឆ្នាំ)

បម្រាប់ : ផលបូកអាយុអ្នកទាំងពីរស្មើនឹង 38 ឆ្នាំ

យើងបាន : $x + (x+8) = 38$

$$2x + 8 = 38$$

$$2x = 30$$

$$x = 15$$

ផ្ទៀងផ្ទាត់ : $15 + (15 + 8) = 38$

$$38 = 38 \text{ ពិត}$$

ដូចនេះ អាយុរបស់ប្អូនណាគឺ $x = 15$ ឆ្នាំ ។**ខ. រកចំនួននោះ**តាង x ជាចំនួនដែលត្រូវរកនោះ

តាមបម្រាប់ប្រធាន នោះយើងសរសេរបានសមីការគឺ :

$$2x + 7 = 3x - 27$$

$$3x - 2x = 7 + 27$$

$$x = 34$$

ផ្ទៀងផ្ទាត់ : $2 \cdot 34 + 7 = 3 \cdot 34 - 27$

$$75 = 75 \text{ ពិត}$$

ដូចនេះ ចំនួនដែលត្រូវរកនោះគឺ 34 ។

មេរៀនទី៥ វិសមីការដឺក្រេទី១មានមួយអញ្ញាត

-ទំព័រទី៥២ :

ស្រាយបញ្ជាក់ថា បើ $a > b$ គេបាន $a^2 > b^2$

ដោយ a និង b ជាចំនួនវិជ្ជមានមិនសូន្យ នាំឱ្យ $a > 0, b > 0$

ចំពោះ $a > b \Rightarrow a^2 > ab$ (i) (គុណនឹង a)

ហើយ $a > b \Rightarrow ab > b^2$ (ii) (គុណនឹង b)

តាម (i) និង (ii) យើងបាន :

$$a^2 > ab > b^2 \text{ នាំឱ្យ } a^2 > b^2$$

ដូចនេះ បើ $a > b$ នោះគេបាន $a^2 > b^2$ ជាប្រាកដ ។

-ទំព័រទី៥៥ : ដោះស្រាយវិសមីការ

-ចំពោះ $\frac{x}{4} + 2 > 7$ ចម្លើយជាក្រាបតី

$$\frac{x}{4} > 5 \quad x' \quad 0 \quad 20 \quad x$$

$$x > 20$$

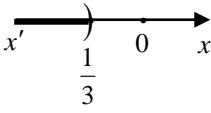
ដូចនេះ វិសមីការមានចម្លើយ $x > 20$ ។

-ចំពោះ $2(x+3) > 5x+5$ ចម្លើយជាក្រាបតី

$$2x+6 > 5x+5$$

$$6-5 > 5x-2x$$

$$1 > 3x$$

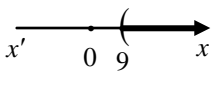
$$x < \frac{1}{3}$$

ដូចនេះ វិសមីការមានចម្លើយ $x < 1/3$ ។

-ចំពោះ $0.37x + 0.17 > 3.5$ ចម្លើយជាក្រាបតី

$$0.37x > 3.33$$

$$x > \frac{3.33}{0.37}$$

$$x > 9$$

ដូចនេះ វិសមីការមានចម្លើយ $x > 9$ ។

-ទំព័រទី៥៦ : ដោះស្រាយប្រព័ន្ធវិសមីការ

$$\text{ក. } \begin{cases} 2x-7 \leq 6x+5 & (1) \\ 4x-11 \leq 4+x & (2) \end{cases}$$

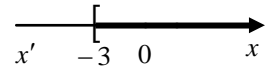
ចំពោះវិសមីការទី (1) : យើងបាន

$$2x-7 \leq 6x+5 \quad \text{ចម្លើយជាក្រាបតី}$$

$$2x-6x \leq 5+7$$

$$-4x \leq 12$$

$$x \geq -3$$

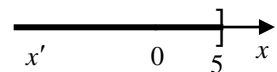
ចំពោះវិសមីការទី (2) : យើងបាន

$$4x-11 \leq 4+x \quad \text{ចម្លើយជាក្រាបតី}$$

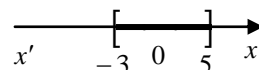
$$4x-x \leq 4+11$$

$$3x \leq 15$$

$$x \leq 5$$

ចម្លើយរួមជាប្រសព្វនៃចម្លើយទាំងពីរគឺ :

ដូចនេះ ប្រព័ន្ធវិសមីការមានចម្លើយ $-3 \leq x \leq 5$ ។

$$\text{ខ. } \begin{cases} \frac{3x}{4} - \frac{2}{3} \leq \frac{4x-3}{12} & (i) \\ 2x-1 > \frac{3x-4}{2} & (ii) \end{cases}$$

ចំពោះវិសមីការទី (i) : យើងបាន

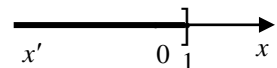
$$\frac{3x}{4} - \frac{2}{3} \leq \frac{4x-3}{12} \quad \text{ចម្លើយជាក្រាបតី}$$

$$9x-8 \leq 4x-3$$

$$9x-4x \leq -3+8$$

$$5x \leq 5$$

$$x \leq 1$$

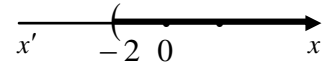
ចំពោះវិសមីការទី (ii) : យើងបាន

$$2x-1 > \frac{3x-4}{2} \quad \text{ចម្លើយជាក្រាបតី}$$

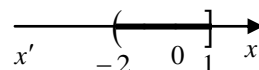
$$4x-2 > 3x-4$$

$$4x-3x > -4+2$$

$$x > -2$$

ចម្លើយរួមជាប្រសព្វនៃចម្លើយទាំងពីរគឺ :

ដូចនេះ ប្រព័ន្ធវិសមីការមានចម្លើយ $-2 < x \leq 1$ ។

ទំព័រទី 58 : ក. រកតម្លៃ x ដែលត្រូវយក

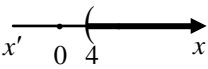
តាមបម្រាប់ប្រធានយើងបានប្រព័ន្ធវិសមីការ :

$$\begin{cases} 2(x+5) > 18 \\ 5x < 50 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} 2x+10 > 18 \\ 5x < 50 \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} 2x > 8 \\ 5x < 50 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x > 4 \quad (1) \\ x < 10 \quad (2) \end{cases}$$

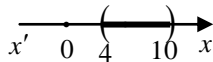
នាំឱ្យ ចម្លើយរួមគឺ $4 < x < 10$

យើងអាចបកស្រាយ ចម្លើយជាក្រាប តាមវិសមីការនីមួយៗ

ចំពោះវិសមីការ (1) : $x > 4$

ចំពោះវិសមីការ (2) : $x < 10$

ចម្លើយរួមជាប្រសព្វនៃចម្លើយនៃវិសមីការ (1) & (2) គឺ

ផ្ទៀងផ្ទាត់ ឱ្យ $x = 5$ យើងបាន

$$\begin{cases} 2(5+5) > 18 \\ 5 \cdot 5 < 50 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} 20 > 18 \text{ ពិត} \\ 25 < 50 \text{ ពិត} \end{cases}$$

ដូចនេះ វិសមីការមានចម្លើយគឺ $4 < x < 10$ ។

ខ. រកចំនួនគត់ទាំងបីនោះ

តាង x ជាចំនួនគត់ទី 1

នាំឱ្យ $x+1$ ជាចំនួនគត់ទី 2 និង $x+2$ ជាចំនួនគត់ទី 3

តាមបម្រាប់ប្រធាន យើងបាន ប្រព័ន្ធវិសមីការ:

$$\begin{cases} x+(x+1)+(x+2) < 1918 \\ x+(x+1)+(x+2) > 1914 \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} 3x+3 < 1918 \\ 3x+3 > 1914 \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} 3x < 1915 \\ 3x > 1911 \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} 3x < 1915 \\ 3x > 1911 \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} x < 638.33 \\ x > 637 \end{cases}$$

ចំនួនគត់ដែលនៅចន្លោះ $637 < x < 638.33$ មានតែមួយ

គត់គឺ $x = 638$

នាំឱ្យ ចំនួនទី២គឺ $x+1 = 639$, ចំនួនទី៣ $x+2 = 640$

ផ្ទៀងផ្ទាត់ :

$$\begin{cases} 638 + 639 + 640 < 1918 \\ 638 + 639 + 640 > 1914 \end{cases}$$

$$\begin{cases} 1917 < 1918 \text{ ពិត} \\ 1917 > 1914 \text{ ពិត} \end{cases}$$

ដូចនេះ ចំនួនគត់ត្រូវរកគឺ $638, 639, 640$

។

មេរៀនទី៦ បំណែងចែកប្រេកង់

-ទំព័រទី៦៤ : សង់ក្រាបសសរ :

យើងមានទិន្នន័យចំនួនថ្ងៃដែលបុគ្គលិកមិនបានបំពេញ

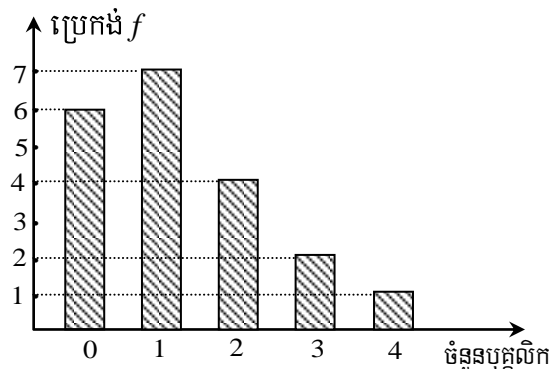
ការងារក្នុងរយៈពេល ២០ ថ្ងៃ ដូចខាងក្រោម :

1 2 0 0 1 2 2 1 0 0
4 0 1 1 3 2 1 3 0 1

យើងបានតារាងបំណែងចែកប្រេកង់ដូចខាងក្រោម :

ចំនួនបុគ្គលិក	ប្រេកង់ f	ប្រេកង់ធៀប $f\%$
0	6	30
1	7	35
2	4	20
3	2	10
4	1	5
សរុប	20	100

តាមតារាងបំណែងចែកប្រេកង់ យើងសង់បានក្រាបសសរ :

-ទំព័រទី៦៧ : សង់តារាងប្រេកង់កើន និងប្រេកង់ថយ

យើងមានទិន្នន័យ ដែល x ជាចំនួនកូន និង f ជាចំនួនគ្រួសារ

x	0	1	2	3	4
f	4	16	18	6	6

យើងសង់បានតារាងប្រេកង់កើន :

ចំនួនកូន	ចំនួនគ្រួសារ	ប្រេកង់កើន $f^\uparrow$	ប្រេកង់ធៀប $f\%$	ប្រេកង់ធៀបកើន $f^\uparrow\%$
x	f			
0	4	4	8	8
1	16	20	32	40
2	18	38	36	76
3	6	44	12	88
4	6	50	12	100

យើងសង់បានតារាងប្រេកង់ថយ :

ចំនួនកូន	ចំនួនគ្រួសារ	ប្រេកង់ថយ $f^\downarrow$	ប្រេកង់ធៀប $f\%$	ប្រេកង់ធៀបថយ $f^\downarrow\%$
x	f			
0	4	50	8	100
1	16	46	32	92
2	18	30	36	60
3	6	12	12	24
4	6	6	12	12

ក. រកចំនួនគ្រួសារដែលមានកូន ២នាក់យ៉ាងច្រើន

តាមតារាងប្រេកង់កើន ចំនួនគ្រួសារដែលមានកូន ២នាក់យ៉ាងច្រើនគឺមាន 38 គ្រួសារ ។

ខ. រកចំនួនគ្រួសារដែលមានកូន ២នាក់យ៉ាងតិច

តាមតារាងប្រេកង់ថយ ចំនួនគ្រួសារដែលមានកូន ២នាក់យ៉ាងតិចគឺមាន 30 គ្រួសារ ។

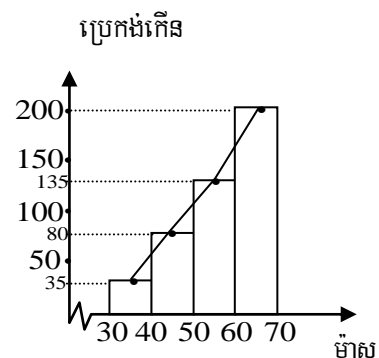
-ទំព័រទី៧១ : ស្ថិតិម៉ាស់សិស្ស ២០០នាក់នៃវិទ្យាល័យមួយ

ម៉ាស់ kg	30-40	40-50	50-60	60-70
ប្រេកង់	35	45	55	65

ក. សង់តារាងប្រេកង់កើន និងផ្ចិតថ្នាក់

ថ្នាក់នៃម៉ាស់	ប្រេកង់	ប្រេកង់កើន	ផ្ចិតថ្នាក់
30-40	35	35	35
40-50	45	80	45
50-60	55	135	55
60-70	65	200	65

ខ. សង់ពហុកោណប្រេកង់កើន

គ. រកចំនួនសិស្ស ដែលមានម៉ាសក្រោម $50kg$
 តាមតារាងប្រេកង់កើន ចំនួនសិស្សដែលមានម៉ាសក្រោម
 $50kg$ មានចំនួន $35 + 45 = 80$ នាក់ ។

ដូចនេះ ចំនួនសិស្សដែលមានម៉ាសក្រោម $50kg$
 មាន ចំនួន 80 នាក់ ។

★ មេរៀនទី៧ មធ្យមស្ថិតិ ★

-ទំព័រទី៧៧ : គណនាមធ្យមនៃតារាងទិន្នន័យខាងក្រោម :

x	0	1	2	3	4
y	3	6	5	2	2

គណនាមធ្យម

$$\text{តាមរូបមន្ត: } \bar{x} = \frac{x_1 f_1 + x_2 f_2 + \dots + x_n f_n}{f_1 + f_2 + \dots + f_n}, f = y$$

តាមតារាងទិន្នន័យខាងលើគឺ :

$$\begin{aligned} \bar{x} &= \frac{0 \cdot 3 + 1 \cdot 6 + 2 \cdot 5 + 3 \cdot 2 + 4 \cdot 2}{3 + 6 + 5 + 2 + 2} \\ &= \frac{0 + 6 + 10 + 6 + 8}{18} = \frac{30}{18} \approx 1.67 \end{aligned}$$

ដូចនេះ មធ្យមនៃទិន្នន័យគឺ $\bar{x} \approx 1.67$ ។

-ទំព័រទី៧៨ : រកមេដ្យាននៃប្រាក់បៀវត្សន៍ (គិតជាពាន់រៀល)

ប្រាក់បៀវត្សន៍	200	300	350	700	840	950
ប្រេកង់	6	2	2	1	1	1

យើងសង់បានតារាងប្រេកង់ដូចខាងក្រោម :

ប្រាក់បៀវត្សន៍ x	ប្រេកង់ f	ប្រេកង់កើន	xf
200	6	6	1200
300	2	8	600
350	2	10	700
700	1	11	700
840	1	12	840
950	1	13	950
សរុប	13		4990

ដោយទិន្នន័យមានចំនួនគូសរូប $n = 13$ ជាចំនួនសេស

$$\text{នាំឱ្យ ទីតាំងនៃ } m_e \text{ គឺ } \frac{13+1}{2} = \frac{14}{2} = 7$$

តាមតារាងប្រេកង់ តួទី៧ ត្រូវនឹងទឹកប្រាក់ 300 ពាន់រៀល

ដូចនេះ មេដ្យាននៃប្រាក់បៀវត្សន៍គឺ $m_e = 300$ ពាន់រៀល ។

-ទំព័រទី៧៩ : រកមធ្យម មេដ្យាន និងម៉ូត នៃទិន្នន័យ

យើងមានទិន្នន័យ : 10 8 13 12 7

-រកមធ្យម $\bar{x}$:

$$\text{តាមទិន្នន័យ } \bar{x} = \frac{10+8+13+12+7}{5} = \frac{50}{5} = 10$$

ដូចនេះ រកបានមធ្យមគឺ $\bar{x} = 10$ ។

-រកមេដ្យាន m_e :

យើងរៀបទិន្នន័យតាមលំដាប់ 7 8 10 12 13

ទិន្នន័យមានចំនួនគូសរូបគឺ $n = 5$

$$\text{នាំឱ្យ ទីតាំងនៃមេដ្យានគឺ } \frac{5+1}{2} = 3$$

តាមទិន្នន័យរៀបតាមលំដាប់រួច តួទី៣ ត្រូវនឹងលេខ 10

ដូចនេះ រកបានមេដ្យានគឺ $m_e = 10$ ។

-រកម៉ូត m_o :

ដោយម៉ូត ជាតម្លៃដែលមានប្រេកង់ច្រើនជាងគេ ។

តែទិន្នន័យខាងលើមានប្រេកង់ស្មើ១ ដូចគ្នាទាំងអស់

ដូចនេះ ទិន្នន័យនេះគ្មានម៉ូតទេ ។

-ទំព័រទី៨២ : គណនាមធ្យម មេដ្យាន និងម៉ូតនៃទិន្នន័យ :

ថ្នាក់	21-28	28-35	35-42	42-49	49-56	56-63	63-70
ប្រេកង់	3	7	12	15	12	7	3

តាមតារាងទិន្នន័យ យើងសង់បានតារាងប្រេកង់កើន :

ថ្នាក់	ប្រេកង់ f	ផ្ចិតថ្នាក់ x	xf	ប្រេ.កើន
21-28	3	24.5	73.5	3
28-35	7	31.5	220.5	10
35-42	12	38.5	462	22
42-49	15	45.5	682.5	37
49-56	12	52.5	630	49
56-63	7	59.5	416.5	56
63-70	3	66.5	199.5	59
សរុប	59		2684.5	

-គណនាមធ្យម $\bar{x}$:

$$\text{យើងបាន } \bar{x} = \frac{2684.5}{59} = 45.5$$

ដូចនេះ គណនាបានមធ្យម $\bar{x} = 45.5$ ។

-គណនាមេដ្យាន m_e :

$$\text{មេដ្យាន ជាតម្លៃនៃតួទី } \frac{59}{2} = 29.5$$

តាមតារាងប្រេកង់កើនតួទី 30 ស្ថិតនៅក្នុងថ្នាក់ 42-49

យើងគណនាមេដ្យានតាមអាំងទែប៉ូឡូស្យុង

$$\text{នាំឱ្យ } m_e = 42 + \frac{(49 - 42)(29.5 - 22)}{37 - 22} = 45.5$$

ដូចនេះ គណនាបានមេដ្យាន $m_e = 45.5$ ។

-គណនាម៉ូត m_o :

ម៉ូត ជាតម្លៃផ្ចិតថ្នាក់ដែលមានប្រេកង់ច្រើនជាងគេ
ថ្នាក់ 42-49 មានប្រេកង់ 15 ច្រើនជាងគេ ហើយមាន
ផ្ចិតថ្នាក់ស្មើ 45.5

ដូចនេះ គណនាបាន $\bar{x} = m_e = m_o = 45.5$ ។

មេរៀនទី៨ ប្រូបាប

-ទំព័រទី៨៩ : ចង់មួយមានឃ្លីពណ៌ខ្មៅ 4 និងឃ្លីពណ៌ស 2

1. រកប្រូបាបដែលឈ្មោះ **ក** ចាប់បានឃ្លីពណ៌ខ្មៅ

-ឃ្លីសរុបមាន 6 នាំឱ្យ ករណីអាច = 6

-ឃ្លីពណ៌ខ្មៅមាន 4 នាំឱ្យ ករណីស្រប = 4

$$\text{តាមរូបមន្ត } P = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអាច}}$$

$$P(\text{ឃ្លីពណ៌ខ្មៅ}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអាច}} = \frac{4}{6} = \frac{2}{3} \approx 66.67\%$$

ដូចនេះ ប្រូបាប **ក** ចាប់បានឃ្លីពណ៌ខ្មៅគឺ $P \approx 66.67\%$ ។

2. រកប្រូបាបដែលឈ្មោះ **ខ** ចាប់បានឃ្លីពណ៌ខ្មៅ

ដោយឈ្មោះ **ក** ចាប់បានឃ្លីពណ៌ខ្មៅហើយមិនដាក់ចូលទង់

វិញ នាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការចាប់លើកក្រោយរបស់អ្នក **ខ**

-ឃ្លីទាំងអស់សល់តែ 5 នាំឱ្យ ករណីអាច = 5

-ឃ្លីពណ៌ខ្មៅសល់តែ 3 នាំឱ្យ ករណីស្រប = 3

$$P(\text{ឃ្លីពណ៌ខ្មៅ}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអាច}} = \frac{3}{5} = 60\%$$

ដូចនេះ ប្រូបាប **ខ** ចាប់បានឃ្លីពណ៌ខ្មៅគឺ $P = 0.6$ ។

-ទំព័រទី៩០ : រកប្រូបាបដែលធ្វើដំណើរដោយមធ្យោបាយដទៃ

តាង P ជាប្រូបាបអ្នកធ្វើដំណើរដោយរថយន្តផ្ទាល់ខ្លួន

-ក្រុមហ៊ុនមានបុគ្គលិក 250នាក់ នាំឱ្យ ករណីអាច = 250

-អ្នកជិះរថយន្តផ្ទាល់ខ្លួន 50នាក់ នាំឱ្យ ករណីស្រប = 50

$$\text{នាំឱ្យ } P = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអាច}} = \frac{50}{250} = \frac{1}{5} = 20\%$$

តាង P' ជាប្រូបាបនៃអ្នកធ្វើដំណើរដោយមធ្យោបាយដទៃ

ដែល P' ជាព្រឹត្តិការណ៍បំពេញគ្នាជាមួយព្រឹត្តិការណ៍ P

$$\text{នាំឱ្យ } P' = 1 - P = 1 - \frac{1}{5} = \frac{4}{5} = 80\%$$

ដូចនេះ ប្រូបាបនៃអ្នកធ្វើដំណើរដោយមធ្យោបាយដទៃ ដែលមិនជិះរថយន្តផ្ទាល់ខ្លួនគឺ $P' = 80\%$ ។

-ទំព័រទី៩២ :

1. រកប្រូបាបដែលចេញលេខដូចគ្នា

-គ្រាប់ឡកឡាក់មានមុខ 6 នោះគេអាចផ្គុបគូលទ្ធផល

របស់វាបាន ទាំងអស់ចំនួន $6 \times 6 = 36$ របៀប

នាំឱ្យ ករណីអាច = 36

-គូដែលមានលេខដូចគ្នាអាចជា (1,1) (2,2) (3,3) (4,4)

(5,5) និង (6,6) មាន 6ករណី

នាំឱ្យ ករណីស្រប = 6

$$\text{ដូចនេះ } P(\text{លេខដូចគ្នា}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអាច}} = \frac{6}{36} = \frac{1}{6}$$
 ។

2. រកប្រូបាបដែលផលបូកគ្រាប់ទាំងពីរស្មើនឹង 10

គូនៃគ្រាប់ទាំងពីរមានផលបូកស្មើ 10 អាចជា (4, 6),

(5, 5), (6, 4) មានបីករណី

នាំឱ្យ ករណីស្រប = 3

$$\text{ដូចនេះ } P(\text{ផលបូកស្មើ 10}) = \frac{\text{ចំនួនករណីស្រប}}{\text{ចំនួនករណីអាច}} = \frac{3}{36} = \frac{1}{12}$$
 ។

មេរៀនទី៩ ចម្ងាយរវាងពីរចំណុច

- ឧទាហរណ៍ទី១១ : គណនាចម្ងាយរវាងពីរចំណុច

យើងអាចគណនាចម្ងាយរវាងពីរចំណុច ដោយប្រើរូបមន្ត :

$$AB = \sqrt{(x_B - x_A)^2 + (y_B - y_A)^2}$$

ក. $A(0, 0) \text{ \& } B(8, -15)$

$$\begin{aligned} \text{នាំឱ្យ } AB &= \sqrt{(8-0)^2 + (-15-0)^2} \\ &= \sqrt{64 + 225} = \sqrt{289} \\ &= 17 \text{ ឯកតាប្រវែង ។} \end{aligned}$$

ដូចនេះ គណនាបាន $AB = 17$ ឯកតាប្រវែង ។

ខ. $A(-2, 6) \text{ \& } B(3, -6)$

$$\begin{aligned} \text{នាំឱ្យ } AB &= \sqrt{(3+2)^2 + (-6-6)^2} \\ &= \sqrt{25 + 144} = \sqrt{169} \\ &= 13 \text{ ឯកតាប្រវែង ។} \end{aligned}$$

ដូចនេះ គណនាបាន $AB = 13$ ឯកតាប្រវែង ។

គ. $A(-3, -5) \text{ \& } B(-1, -8)$

$$\begin{aligned} \text{នាំឱ្យ } AB &= \sqrt{(-1+3)^2 + (-8+5)^2} \\ &= \sqrt{4 + 9} \\ &= \sqrt{13} \text{ ឯកតាប្រវែង ។} \end{aligned}$$

ដូចនេះ គណនាបាន $AB = \sqrt{13}$ ឯកតាប្រវែង ។

ឃ. $A(5, 3) \text{ \& } B(11, 11)$

$$\begin{aligned} \text{នាំឱ្យ } AB &= \sqrt{(11-5)^2 + (11-3)^2} \\ &= \sqrt{36 + 64} = \sqrt{100} \\ &= 10 \text{ ឯកតាប្រវែង ។} \end{aligned}$$

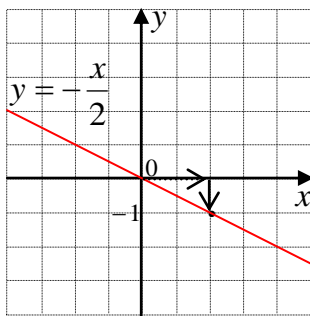
ដូចនេះ គណនាបាន $AB = 10$ ឯកតាប្រវែង ។

😊 មេរៀនទី១០ សមីការបន្ទាត់ 😊

-ទំព័រទី 108 : 1. សង់បន្ទាត់ដែលមានសមីការ $y = -\frac{x}{2}$

ចំពោះ $x=0$ នាំឱ្យ $y = -\frac{0}{2} = 0$ ដែរ ជាបន្ទាត់កាត់គល់អ័ក្ស y ។ បន្ទាត់នេះមានមេគុណប្រាប់ទិស $a = -\frac{1}{2}$ មានន័យថា បើ x កើនពីរឯកតា នោះ y ថយចុះមួយឯកតា។

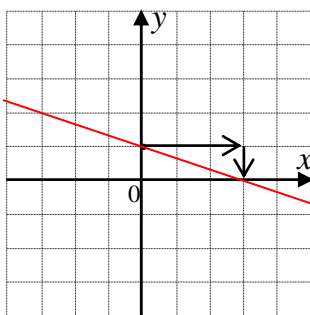
យើងសង់បន្ទាត់បាន ដូចខាងក្រោម :

2. សង់បន្ទាត់កាត់តាមចំណុច $A(0, 1)$ និងមានមេគុណប្រាប់ទិសស្មើ $-\frac{1}{3}$

យើងបានបន្ទាត់កាត់តាម $A(0, 1)$ ហើយមានមេគុណប្រាប់ទិសស្មើ $-\frac{1}{3}$ មានន័យថា បើ x កើនបីឯកតា នោះ y ថយចុះមួយឯកតា។

យើងសង់បន្ទាត់បាន ដូចខាងក្រោម :

3. គណនាមេគុណប្រាប់ទិសនៃបន្ទាត់កាត់តាមពីរចំណុច $A(-2, 0)$ និង $B(-1, 4)$

នាំឱ្យបន្ទាត់មានមេគុណប្រាប់ទិស

$$a = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{4 - 0}{-1 - (-2)} = \frac{4}{1} = 4$$

-ទំព័រទី 110 : សង់បន្ទាត់ទាំងបីក្នុងប្លង់តែមួយ

-ចំពោះបន្ទាត់ $y = \frac{-x+4}{2}$ ឬ $y = -\frac{1}{2}x + 2$

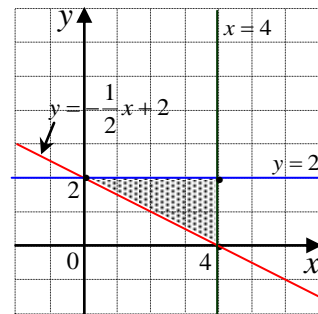
តារាងតម្លៃលេខនៃ $y = -\frac{1}{2}x + 2$ គឺ

x	0	4
y	2	0

-ចំពោះបន្ទាត់ $y = 2$ ជាបន្ទាត់ដេក កាត់អ័ក្ស $(y'y)$ ត្រង់ 2

-ចំពោះបន្ទាត់ $x = 4$ ជាបន្ទាត់ឈរ កាត់អ័ក្ស $(x'x)$ ត្រង់ 4

សង់បន្ទាត់ទាំងបីក្នុងប្លង់តែមួយដូចខាងក្រោម :

គណនាក្រឡាផ្ទៃខណ្ឌដោយបន្ទាត់ទាំងបីនេះ

បន្ទាត់ទាំងបីផ្គុំបានជាត្រីកោណកែងដែលមាន បាតស្មើ 4 ឯកតាប្រវែង និងកម្ពស់ស្មើ 2 ឯកតាប្រវែង

នាំឱ្យ ក្រឡាផ្ទៃត្រីកោណកែង $S = \frac{4 \times 2}{2} = 4$ ឯកតាផ្ទៃ

ដូចនេះ ផ្ទៃក្រឡាខណ្ឌដោយបន្ទាត់ទាំងបីគឺ $S = 4$ ឯកតាផ្ទៃ។

-ទំព័រទី 111 : រកសមីការបន្ទាត់កាត់តាមពីរចំណុច

(ប្រតិបត្តិនេះរៀបចំមិនបានល្អ : គេឱ្យរកសមីការបន្ទាត់កាត់តាមពីរចំណុច តែពេលឱ្យចំណុច មានតែមួយចំណុចទៅវិញ គឺ $(-2, 7)$ ដូចគ្នា)

គេអាចសង់បន្ទាត់ច្រើនរាប់មិនអស់កាត់តាមមួយចំណុច

ដូចនេះ មិនអាចកំណត់បានសមីការបន្ទាត់កាត់ $(-2, 7)$ ។

-ទំព័រទី 113 : រកសមីការបន្ទាត់កាត់តាមមួយចំណុច ហើយ

ស្របទៅនឹងបន្ទាត់មួយផ្សេងទៀត

ក. កាត់តាម $(0, 0)$ ហើយស្របនឹងបន្ទាត់ $y = 3x - 1$

តាង $M(x, y)$ នៅលើបន្ទាត់ត្រូវរកកាត់តាម $A(0, 0)$

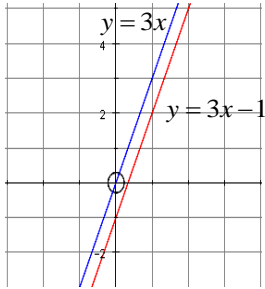
ហើយស្របនឹងបន្ទាត់ $y = 3x - 1$ នោះមេគុណប្រាប់ទិសស្មើគ្នា

យើងបាន $\frac{y_M - y_A}{x_M - x_A} = 3$
 $\frac{y-0}{x-0} = 3$ នាំឱ្យ $y = 3x$

ដូចនេះ $y = 3x$ ជាសមីការបន្ទាត់ដែលត្រូវរក ។

ការសងបន្ទាត់ដើម្បីផ្សេងផ្ទាល់

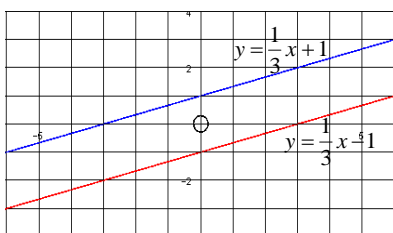
- ខ. កាត់តាម $(6, 3)$ ហើយស្របនឹងបន្ទាត់ $x - 3y = 3$
 តាង $M(x, y)$ នៅលើបន្ទាត់ត្រូវរកកាត់តាម $B(6, 3)$
 ហើយស្របនឹងបន្ទាត់ $x - 3y = 3$ ឬបន្ទាត់ $y = \frac{1}{3}x - 1$

នោះមេគុណប្រាប់ទិសស្មើគ្នា

យើងបាន $\frac{y_M - y_B}{x_M - x_B} = \frac{1}{3}$
 $\frac{y-3}{x-6} = \frac{1}{3}$
 $y-3 = \frac{1}{3}(x-6)$ នាំឱ្យ $y = \frac{1}{3}x + 1$

ដូចនេះ $y = \frac{1}{3}x + 1$ ជាសមីការបន្ទាត់ដែលត្រូវរក ។

ការសងបន្ទាត់ដើម្បីផ្សេងផ្ទាល់

-ទំព័រទី 115 : រកសមីការបន្ទាត់កាត់តាមមួយចំណុច ហើយ

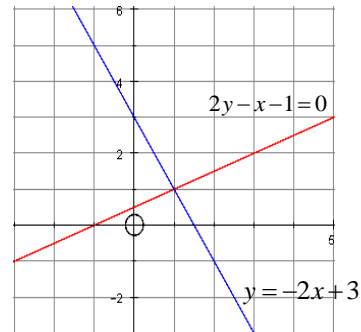
កែងទៅនឹងបន្ទាត់មួយផ្សេងទៀត

- ក. កាត់តាម $A(2, -1)$ ហើយកែងនឹងបន្ទាត់ $2y - x - 1 = 0$
 តាង $M(x, y)$ នៅលើបន្ទាត់ត្រូវរកកាត់តាម $A(2, -1)$
 ហើយកែងនឹងបន្ទាត់ $2y - x - 1 = 0$ ឬ $y = \frac{1}{2}x - \frac{1}{2}$
 នាំឱ្យ ផលគុណមេគុណប្រាប់ទិសស្មើ -1

យើងបាន $\frac{y_M - y_A}{x_M - x_A} \times \frac{1}{2} = -1$
 $\frac{y-(-1)}{x-2} \times \frac{1}{2} = -1$
 $y+1 = -2(x-2)$
 $y = -2x + 3$

ដូចនេះ សមីការបន្ទាត់ដែលត្រូវរកគឺ $y = -2x + 3$ ។

ការសងក្រាបដើម្បីផ្សេងផ្ទាល់

- ខ. កាត់តាម $A(-\frac{1}{2}, 0)$ ហើយកែងនឹងបន្ទាត់ $y = 2x$

តាង $M(x, y)$ នៅលើបន្ទាត់ត្រូវរកកាត់តាម $A(-\frac{1}{2}, 0)$

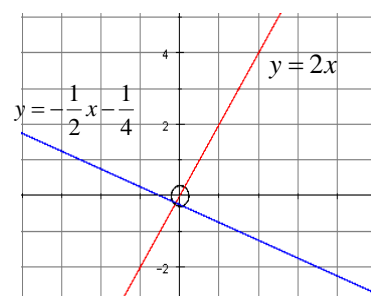
ហើយកែងនឹងបន្ទាត់ $y = 2x$ នាំឱ្យផលគុណមេគុណប្រាប់ទិសស្មើ -1

យើងបាន $\frac{y_M - y_A}{x_M - x_A} \times 2 = -1$
 $\frac{y-0}{x-(-\frac{1}{2})} \times 2 = -1$

$2y = -x - \frac{1}{2}$
 $y = -\frac{1}{2}x - \frac{1}{4}$

ដូចនេះ សមីការបន្ទាត់ដែលត្រូវរកគឺ $y = -\frac{1}{2}x - \frac{1}{4}$ ។

ការសងក្រាបដើម្បីផ្សេងផ្ទាល់

-ទំព័រទី 117 : រកពេលវេលាដែលសីតុណ្ហភាពស្មើនឹង 26°

តាងអ័ក្ស (x') ជាពេលវេលាដែលត្រូវកើនឡើង និងអ័ក្ស (y') ជាសីតុណ្ហភាពដែលនឹងត្រូវថយចុះ

ដោយសីតុណ្ហភាពថយចុះក្នុងអត្រា $2^{\circ} / h$ មានន័យថា បើពេលកើន $1h$ នោះ សីតុណ្ហភាពថយចុះ 2°

យើងបានបន្ទាត់កាត់តាមចំណុច $(12, 40)$ មានមេគុណប្រាប់ស្មើនឹង -2 ។ បើ $M(x, y)$ ជាចំណុចមួយនៅលើបន្ទាត់នេះ នោះយើងបានបម្រែបម្រួលមេគុណប្រាប់ទិសគឺ :

$$\frac{y-40}{x-12} = -2 \Leftrightarrow y-40 = -2x+24$$

$$\Rightarrow y = -2x+64$$

ចំពោះសីតុណ្ហភាព $y = 26^{\circ}$

$$\text{យើងបាន } 26 = -2x + 64$$

$$2x = 38$$

$$x = 19 \text{ (ជាពេល)}$$

ដូចនេះ សីតុណ្ហភាព 26° ត្រូវនឹងម៉ោង $19 = 7$ យប់ ។

មេរៀនទី១១ ប្រព័ន្ធសមីការដឺក្រេទី១មានពីរអថេរ

-ទំព័រទី 123 : ដោះស្រាយប្រព័ន្ធសមីការតាមក្រាប

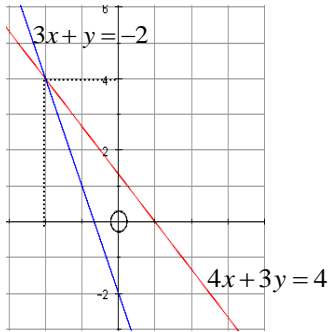
យើងមានប្រព័ន្ធសមីការ
$$\begin{cases} 4x + 3y = 4 & (i) \\ 3x + y = -2 & (ii) \end{cases}$$

យើងសង់បន្ទាត់ (i) & (ii) នៅក្នុងប្លង់តែមួយ

-តារាងតម្លៃលេខនៃ $4x + 3y = 4$ គឺ
$$\begin{array}{c|c|c} x & 1 & -2 \\ y & 0 & 4 \end{array}$$

-តារាងតម្លៃលេខនៃ $3x + y = -2$ គឺ
$$\begin{array}{c|c|c} x & -1 & 0 \\ y & 1 & -2 \end{array}$$

សង់ក្រាបទាំងពីរនៅក្នុងប្លង់តែមួយ យើងបាន :

តាមតារាងបន្ទាត់ប្រសព្វគ្នាត្រង់ចំណុច $(-2, 4)$

ដូចនេះ ប្រព័ន្ធសមីការមានចម្លើយ $x = -2, y = 4$ ។

-ទំព័រទី 125 : ដោះស្រាយប្រព័ន្ធសមីការ

ក.
$$\begin{cases} y + 6 = 3x & (1) \\ 9x - 2y = 3 & (2) \end{cases}$$

-យើងដោះស្រាយតាមវិធីជំនួស

តាម (1) : $y + 6 = 3x \Rightarrow y = 3x - 6$ (3)

យក (3) ជួសជូលទៅក្នុង (2) យើងបាន :

(2) : $9x - 2(3x - 6) = 3$

$9x - 6x + 12 = 3$

$3x = -9$

$x = -3$

យក $x = -3$ ជំនួសចូលក្នុង (3)

(3) : $y = 3 \cdot (-3) - 6 = -15$

ដូចនេះ ប្រព័ន្ធសមីការមានចម្លើយ $\begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -3 \\ -15 \end{pmatrix}$ ។

ខ.
$$\begin{cases} 3x - 4y = 8 & (i) \\ 4x + y = 17 & (ii) \end{cases}$$

-យើងដោះស្រាយដោយប្រើវិធីជំនួស

តាម (ii) : $4x + y = 17 \Rightarrow y = 17 - 4x$ (iii)

យក (iii) ជំនួសចូលក្នុង (i) យើងបាន :

(i) : $3x - 4(17 - 4x) = 8$

$3x - 68 + 16x = 8$

$19x = 76$

$x = 4$

យក $x = 4$ ជំនួសចូលក្នុង (iii) យើងបាន :

(iii) : $y = 17 - 4 \cdot 4 = 1$

ដូចនេះ ប្រព័ន្ធសមីការមានចម្លើយ $(x, y) = (4, 1)$ ។

-ទំព័រទី 128 : ដោះស្រាយប្រព័ន្ធសមីការ

ក.
$$\begin{cases} 4x - 3y = 9 & (1) \\ -3x + 5y = 7 & (2) \end{cases}$$

យើងដោះស្រាយដោយប្រើវិធីបូកបំបាត់ នោះយើងបាន

$$\begin{cases} 4x - 3y = 9 & \times 3 \\ -3x + 5y = 7 & \times 4 \end{cases}$$

$$\begin{aligned} &+ \begin{cases} 12x - 9y = 27 \\ -12x + 20y = 28 \end{cases} \\ \hline &11y = 55 \Rightarrow y = 5 \end{aligned}$$

ចំពោះ $y = 5$ យកជំនួសក្នុង (1) យើងបាន :

(1) : $4x - 3 \cdot 5 = 9$

$4x = 24$

$x = 6$

ដូចនេះ ប្រព័ន្ធសមីការមានចម្លើយ $x = 6, y = 5$ ។

ខ.
$$\begin{cases} 7x + 3(y - 3) = 5(x + y) & (1) \\ 7(x - 1) - 6y = 5(x - y) & (2) \end{cases}$$

យើងបាន
$$\begin{cases} 7x + 3y - 9 = 5x + 5y \\ 7x - 7 - 6y = 5x - 5y \end{cases}$$

$$\begin{array}{r} 7x + 3y - 9 = 5x + 5y \\ - \quad 7x - 7 - 6y = 5x - 5y \\ \hline 9y - 2 = 10y \\ y = -2 \end{array}$$

យក $y = -2$ ជំនួសក្នុង (1) យើងបាន

$$\begin{aligned} (1) : 7x + 3(-2 - 3) &= 5(x - 2) \\ 7x - 15 &= 5x - 10 \\ 2x &= 5 \\ x &= 5/2 \end{aligned}$$

ដូចនេះ ប្រព័ន្ធសមីការមានគូចម្លើយ $x = 5/2$, $y = -2$ ។

-ទំព័រទី 131 : ក. រកចំនួនទាំងពីរនោះ

តាង x ជាចំនួនទី 1 និង y ជាចំនួនទី 2

តាមបម្រាប់ប្រធានយើងបានប្រព័ន្ធសមីការ

$$\begin{cases} x + y = 50 & (1) \\ 3x - 2y = 60 & (2) \end{cases} \text{ យើងដោះស្រាយតាមវិធីបូកបំបាត់}$$

$$\begin{array}{r} \begin{cases} x + y = 50 \\ 3x - 2y = 60 \end{cases} \times 2 \\ \hline \begin{cases} 2x + 2y = 100 \\ 3x - 2y = 60 \end{cases} \\ \hline 5x = 160 \\ x = 32 \end{array}$$

យក $x = 32$ ចំនួនក្នុង (1) ដើម្បីរក y យើងបាន :

$$(1) : 32 + y = 50 \Rightarrow y = 18$$

ដូចនេះ ចំនួនទាំងពីរនោះគឺ ចំនួនទី 1 = 32 និងចំនួនទី 2 = 18 ។

ខ. រកប្រវែងទទឹង និងបណ្តោយនៃចតុកោណកែង

តាង x ជាទទឹង និង y ជាបណ្តោយ $0 < x \leq y$ ខ្នាតម៉ែត

តាមបម្រាប់ប្រធានយើងបានប្រព័ន្ធសមីការ

$$\begin{cases} 2(x + y) = 158 \\ y - x = 5 \end{cases} \text{ ដោះស្រាយដោយបូកបំបាត់}$$

$$\begin{array}{r} \begin{cases} x + y = 79 \\ y - x = 5 \end{cases} \\ \hline 2y = 84 \Rightarrow y = 42 \end{array}$$

$$\text{ចំពោះ } y = 42 \Rightarrow x = 42 - 5 = 37$$

ដូចនេះ ចតុកោណកែងមាន ទទឹង = 37m , បណ្តោយ = 42m ។

២ មេរៀនទី១២ ទ្រឹស្តីបទពីតាក័រ ២

-ទំព័រទី 138 : គណនារង្វាស់ x គិតជា cm នៃរូប

តាង $y(cm)$ ជាអ៊ីប៉ូតេនុសនៃត្រីកោណកែង (i)

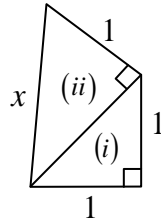
-ក្នុង $\Delta \perp (i)$: តាមទ្រឹស្តីបទពីតាក័រ

$$y^2 = 1^2 + 1^2 = 2$$

-ក្នុង $\Delta \perp (ii)$: តាមទ្រឹស្តីបទពីតាក័រ

$$x^2 = y^2 + 1^2 = 2 + 1 = 3$$

$$\Rightarrow x = \sqrt{3} \text{ cm}$$

ដូចនេះ រង្វាស់គណនាបានគឺ $x = \sqrt{3} \text{ cm}$ ។

-ទំព័រទី 139 : គណនារង្វាស់អង្កត់ទ្រូងនៃប្រលេពីប៉ែតកែង

តាង y ជាប្រវែងអង្កត់ទ្រូងដែលត្រូវរក គិតជា m

ចំពោះ $\Delta \perp ABC$: ទ្រឹស្តីបទពីតាក័រ

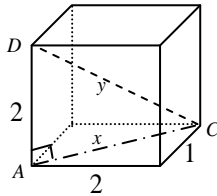
$$x^2 = 2^2 + 1^2 = 5$$

ចំពោះ $\Delta \perp ACD$:

តាមទ្រឹស្តីបទពីតាក័រ

$$y^2 = x^2 + 2^2 = 5 + 4 = 9$$

$$\text{នាំឱ្យ } y = \sqrt{9} = 3 \text{ m}$$

ដូចនេះ ប្រវែងអង្កត់ទ្រូងគណនាបានគឺ 3 m ។

-ទំព័រទី 140 : រកកម្ពស់ជញ្ជាំងនោះ

តាង h ជាកម្ពស់ជញ្ជាំង គិតជា m

ដោយជណ្តើរ ជញ្ជាំង និងផ្ទៃរាបផ្ទុកគ្នាបានជាត្រីកោណកែង

តាមទ្រឹស្តីបទពីតាក័រ

យើងបាន

$$8^2 = h^2 + 2^2 \Leftrightarrow h^2 = 64 - 4$$

$$\Rightarrow h = \sqrt{60} = 2\sqrt{15} \text{ m}$$

ដូចនេះ កម្ពស់ជណ្តើរគឺ $h = 2\sqrt{15} \text{ m} \approx 7.75 \text{ m}$ ។

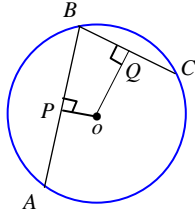
មេរៀនទី១៣ ទ្វេរនិមបន្តាត

-ទំព័រទី 145 : គណនាប្រវែង AP និង BC

គេឱ្យ $AB = 25 \text{ cm}$

$BQ = 6.5 \text{ cm}$

ដូចរូបខាងស្តាំ

-ដោយ $AB \perp OP$ ត្រង់ P នាំឱ្យ P កណ្តាល AB

$$\text{នោះ } AP = \frac{AB}{2} = \frac{25 \text{ cm}}{2} = 12.5 \text{ cm}$$

-ដោយ $BC \perp OQ$ ត្រង់ Q នាំឱ្យ Q កណ្តាល BC

$$\text{នោះ } BC = 2BQ = 2 \times 6.5 \text{ cm} = 13 \text{ cm}$$

ដូចនេះ គណនាបាន $AP = 12.5 \text{ cm}$ និង $BC = 13 \text{ cm}$ ។

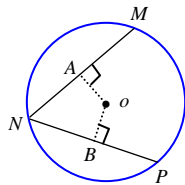
-ទំព័រទី 147 : រកប្រវែង NP

OA ជាចម្ងាយពីផ្ចិត O ទៅអង្កត់ MN

OB ជាចម្ងាយពីផ្ចិត O ទៅអង្កត់ NP

ដោយ $OA = OB = 5.5 \text{ cm}$

នាំឱ្យ $MN = NP = 9 \text{ cm}$ ។

ដូចនេះ រកបានប្រវែង $NP = 9 \text{ cm}$ ។

-ទំព័រទី 148 : គណនារង្វាស់ AC

យើងមានរង្វង់ផ្ចិត O កាំ 2 cm

A ជាចំណុចនៅក្រៅរង្វង់

B ជាចំណុចប៉ះរង្វង់

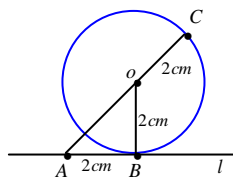
$AB = OB = OC = 2 \text{ cm}$ (ព្រោះ OB ជាកាំរង្វង់)

ក្នុង $\triangle ABO$ មាន OA ជាអ៊ីប៉ូតេនុស តាមទ្រឹស្តីបទពីតាកែរ

$$OA = \sqrt{AB^2 + OB^2} = \sqrt{2^2 + 2^2} = 2\sqrt{2} \text{ cm}$$

នាំឱ្យ $AC = OA + OC = 2\sqrt{2} + 2 \approx 4.83 \text{ cm}$

ដូចនេះ ប្រវែងគណនាបានគឺ $AC \approx 4.83 \text{ cm}$ ។

-ទំព័រទី 150 : គណនាកាំនៃរង្វង់ OQ

យើងមាន $ST = RT = 20 \text{ cm}$

ហើយ $TQ = 10 \text{ cm}$

តាងកាំរង្វង់ $OS = OQ = r$

ក្នុងត្រីកោណកែង TSO មាន OT ជាអ៊ីប៉ូតេនុស

តាមទ្រឹស្តីបទពីតាកែរ យើងបាន :

$$OT^2 = OS^2 + ST^2$$

$$(OQ + TQ)^2 = OS^2 + ST^2$$

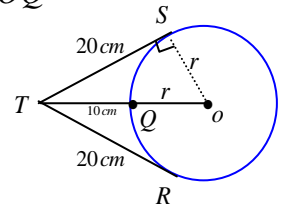
$$(r + 10)^2 = r^2 + 20^2$$

$$r^2 + 20r + 100 = r^2 + 400$$

$$20r = 300$$

$$r = 15$$

ដូចនេះ កាំរង្វង់គណនាបានគឺ $OQ = r = 15 \text{ cm}$ ។

-ទំព័រទី 152 : ស្រាយបំភ្លឺថា $BR = RC$

យើងមាន ABC ជាត្រីកោណសមបាត

នាំឱ្យ $AB = AC$

តាមទ្រឹស្តីបទបន្ទាត់ប៉ះដែល

គូសចេញពីចំណុចរួមនៅក្រៅរង្វង់

យើងបាន $AP = AQ$, $BP = BR$, $CQ = CR$

ចំពោះ $AB = AC$ នោះ $AP + BP = AQ + CQ$

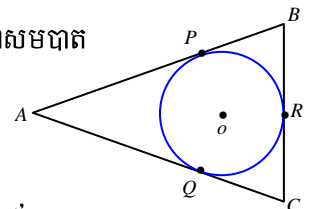
ដោយ $AP = AQ$ យើងបាន $BP = CQ$

$$BP = BR$$

$$\text{តាមទំនាក់ទំនង } BP = CQ \Rightarrow BR = CR \quad ។$$

$$CQ = CR$$

ដូចនេះ យើងបំភ្លឺបានថា $BR = RC$ ។

-ទំព័រទី 153 : គណនាប្រវែង AB (គិតជា cm)

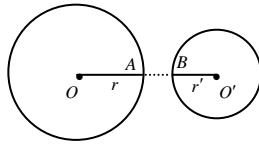
យើងមាន $r = 5 \text{ cm}$, $r' = 3 \text{ cm}$

យើងគណនាប្រវែង AB តាមករណីដូចខាងក្រោម :

-ករណីរង្វង់គ្មានចំណុចរួម

យើងបាន :

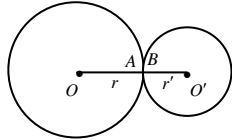
$$\begin{aligned} OO' &= AB + r + r' \\ \Rightarrow AB &= OO' - r - r' \\ &= OO' - 5 - 3 \\ &= OO' - 8 \end{aligned}$$

-ករណីរង្វង់ប៉ះគ្នាខាងក្រៅ

នាំឱ្យ A ត្រួតលើ B

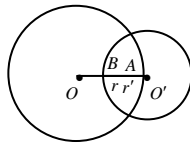
នោះ $OO' = r + r'$ និង $AB = 0$

-ករណីរង្វង់កាត់គ្នាបានពីរចំណុច

យើងបាន $AB < 2r'$

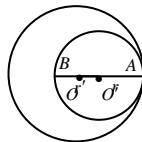
ឬ $AB < 6 \text{ cm}$

-ករណីរង្វង់ប៉ះគ្នាខាងក្នុង

យើងបាន $AB = 2r'$

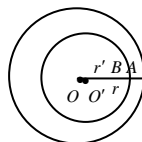
ឬ $AB = 6 \text{ cm}$

-ករណីរង្វង់គ្មានចំណុចរួមនៅក្នុងគ្នា

យើងបាន $AB < r - r'$

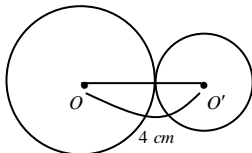
ឬ $AB = 2 \text{ cm}$ ។

-ទំព័រទី 155 : គណនាកាំនៃរង្វង់ទាំងពីរ

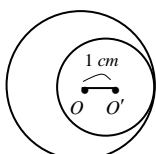
តាង R ជាកាំរង្វង់ធំ និង r ជាកាំរង្វង់តូច

-ចំពោះចម្ងាយរវាងផ្ចិតទាំងពីរស្មើ 4 cm

ករណីនេះ យើងបាន $R + r = 4$ (1)

-ចំពោះចម្ងាយរវាងផ្ចិតទាំងពីរស្មើ 1 cm

ករណីនេះ យើងបាន $R - r = 1$ (2)

តាម (1) និង (2) យើងបានប្រព័ន្ធសមីការ

$$\begin{aligned} + \begin{cases} R + r = 4 \\ R - r = 1 \end{cases} \\ \hline 2R = 5 \\ R = 2.5 \text{ cm} \end{aligned}$$

ចំពោះ $R = 2.5$

នោះ $r = 4 - R = 4 - 2.5 = 1.5 \text{ cm}$

ដូចនេះ

គណនាបាន កាំរង្វង់ទាំងពីរគឺ
 2.5 cm , 1.5 cm

។

មេរៀនទី១៤ លក្ខណៈមុំនៃរង្វង់

-ទំព័រទី 160 : បង្ហាញថា $\angle AOB = \angle COB$

យើងមាន រង្វង់ផ្ចិត O និង

B ជាចំណុចកណ្តាលធ្នូ AC

មុំផ្ចិត $\angle AOB$ មានធ្នូស្មាត់ AB

មុំផ្ចិត $\angle COB$ មានធ្នូស្មាត់ BC

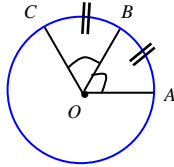
ដោយ B ជាចំណុចកណ្តាលធ្នូ AC

នាំឱ្យ ធ្នូ $AB = ធ្នូ BC$

យើងបាន មុំផ្ចិត $\angle AOB = \angle COB$ ដែរ

(មុំផ្ចិតដែលមានធ្នូស្មាត់ស្មើគ្នា វាជាមុំប៉ុនគ្នា)

ដូចនេះ យើងបង្ហាញបានថា $\angle AOB = \angle COB$ ។

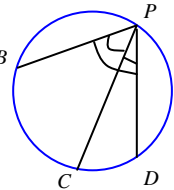

-ទំព័រទី 161 : រកចំនួនមុំចារឹកក្នុងរង្វង់

តាមរយៈរូបខាងស្តាំ មុំចារឹកក្នុងរង្វង់

មានចំនួនបីមុំ រួមមាន :

$\angle BPC$, $\angle BPD$, $\angle CPD$ ។

-ទំព័រទី 162 : បង្ហាញថា $\angle ABC = \frac{1}{2} \angle AOC$

យើងមាន $\angle ABC$ ជាមុំចារឹក

ក្នុងរង្វង់ផ្ចិត O ។

តាមលក្ខណៈនៃឧបាហរណ៍ 1

យើងបង្ហាញបានថា :

មុំ $\angle ABD = \frac{1}{2} \angle AOD$ និង មុំ $\angle CBD = \frac{1}{2} \angle COD$

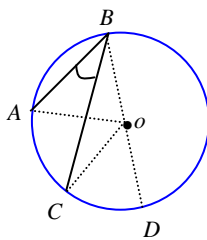
ដោយដកអង្គ និងអង្គយើងបាន

$$\begin{cases} \angle ABD = \frac{1}{2} \angle AOD \\ \angle CBD = \frac{1}{2} \angle COD \end{cases}$$

$$\underline{\hspace{1cm}}$$

$$\angle ABC = \frac{1}{2} \angle AOC$$

ដូចនេះ យើងបង្ហាញបានថា $\angle ABC = \frac{1}{2} \angle AOC$ ។

-ទំព័រទី 164 : គណនា $\angle AIB$

យើងមានមុំ $\angle ACB = 34^\circ$ និង

$\angle CAD = 45^\circ$ ។

ក្នុងត្រីកោណ ADI មាន :

$\angle CAD + \angle ADB = \angle AIB$ (ផលបូកមុំក្នុង 2 ស្មើមុំក្រៅ 1)

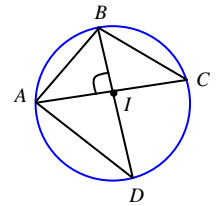
តែ $\angle ACB = \angle ADB = 34^\circ$ (មានធ្នូស្មាត់រួម AB)

នាំឱ្យ $\angle CAD + \angle ACB = \angle AIB$

$$45^\circ + 34^\circ = \angle AIB$$

$$79^\circ = \angle AIB$$

ដូចនេះ គណនាបាន $\angle AIB = 79^\circ$ ។

-ទំព័រទី 167 : គណនា $\angle ACB$, $\angle ADB$, $\angle AEB$

យើងមាន $\angle AOB = 60^\circ$ នាំឱ្យ

$$\angle ACB = \angle ADB$$

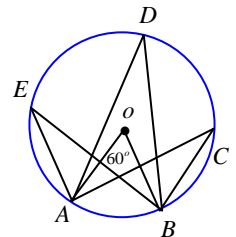
$$= \angle AEB$$

$$= \frac{\angle AOB}{2}$$

$$= \frac{60^\circ}{2} = 30^\circ$$

(មុំចារឹកក្នុងរង្វង់ និងមុំផ្ចិតមានធ្នូស្មាត់រួម AB)

ដូចនេះ $\angle ACB = \angle ADB = \angle AEB = 30^\circ$ ។

-ទំព័រទី 169 : គណនារង្វាស់មុំ x , y , z

ក្នុងត្រីកោណ ADC មាន :

-ជ្រុង $AD = DC$ (សម្មតិកម្ម)

-មុំ $\angle ADC = 90^\circ$ (មុំចារឹកកន្លះរង្វង់អង្កត់ផ្ចិត AC)

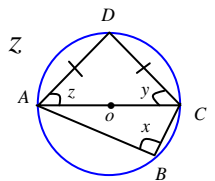
នាំឱ្យ $\triangle ADC$ ជាត្រីកោណកែងសមបាតត្រង់កំពូល D

វិបាក មុំបាត $x = y = 45^\circ$

ក្នុងត្រីកោណ ABC មាន :

-មុំ $\angle ABC = x = 90^\circ$ (មុំចារឹកកន្លះរង្វង់អង្កត់ផ្ចិត AC)

ដូចនេះ គណនាបាន $x = 90^\circ$, $y = z = 45^\circ$ ។

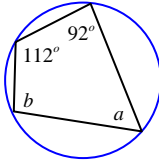
-ទំព័រទី 171: គណនារង្វាស់មុំ a និង b តាមរូប

ឃើញថាចតុកោណនេះជាចតុកោណ
ចារឹកក្នុងរង្វង់ នោះផលបូកមុំឈមស្មើ 180°

$$\text{នាំឱ្យ } a + 112^\circ = 180^\circ \Rightarrow a = 68^\circ$$

$$b + 92^\circ = 180^\circ \Rightarrow b = 88^\circ$$

ដូចនេះ គណនាបានរង្វាស់មុំ $a = 68^\circ$ និង $b = 88^\circ$ ។

-ទំព័រទី 173: គណនារង្វាស់មុំ

ឃើញមាន ចតុកោណ $ABCD$
ចារឹកក្នុងរង្វង់, $AB = BC$ និងមុំ

$$\angle ACE = 27^\circ, \angle ADE = 76^\circ$$

ក. គណនារង្វាស់មុំ $\angle ACB$

$$\angle ABC + \angle ADC = 180^\circ \text{ (មុំឈមចតុកោណចារឹកក្នុងរង្វង់)}$$

$$\angle ADE + \angle ADC = 180^\circ \text{ (មុំបន្ថែមគ្នា)}$$

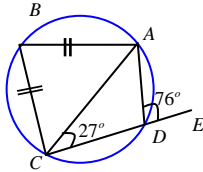
$$\text{នាំឱ្យ } \angle ABC = \angle ADE = 76^\circ$$

ក្នុងត្រីកោណ ABC មាន $AB = BC$ ជាត្រីកោណសមបាត

$$\begin{aligned} \text{នោះមុំបាត } \angle ACB &= \frac{180^\circ - \angle ABC}{2} \\ &= \frac{180^\circ - 76^\circ}{2} = 52^\circ \end{aligned}$$

ព្រោះ ផលបូកមុំក្នុងត្រីកោណស្មើ 180° ។

ដូចនេះ គណនាបានរង្វាស់មុំ $\angle ACB = 52^\circ$ ។

ខ. គណនារង្វាស់មុំ $\angle BAD$

$$\text{ដោយមុំ } \angle BCD = \angle ACE + \angle ACB = 27^\circ + 52^\circ = 79^\circ$$

$$\text{ហើយ } \angle BCD + \angle BAD = 180^\circ \text{ (មុំឈមចតុកោណចារឹកក្នុងរង្វង់)}$$

$$\text{នាំឱ្យ } \angle BAD = 180^\circ - \angle BCD = 180^\circ - 79^\circ = 101^\circ$$

ដូចនេះ គណនាបានរង្វាស់មុំ $\angle BAD = 101^\circ$ ។

-ទំព័រទី 174: គណនារង្វាស់មុំ $\angle CMD$

ឃើញមាន $\angle CAD = 60^\circ$ និងមុំ

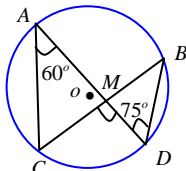
$$\angle ADB = 75^\circ$$

មុំ $\angle CAD$ មានធ្នូស្តាត់ CD

$$\text{នាំឱ្យ } CD = 2 \times \angle CAD = 2 \times 60^\circ = 120^\circ$$

មុំ $\angle ADB$ មានធ្នូស្តាត់ AB

$$\text{នាំឱ្យ } AB = 2 \times \angle ADB = 2 \times 75^\circ = 150^\circ$$

$$\begin{aligned} \text{ឃើញបាន } \angle CMD &= \frac{1}{2}(AB + CD) \text{ (មុំក្នុងរង្វង់)} \\ &= \frac{1}{2}(150^\circ + 120^\circ) = 135^\circ \end{aligned}$$

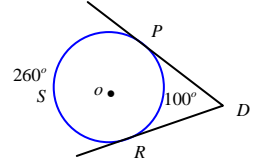
ដូចនេះ គណនាបានរង្វាស់មុំ $\angle CMD = 135^\circ$ ។

-ទំព័រទី 175: គណនារង្វាស់មុំ $\angle D$ នៃរូបខាងក្រោម :

មុំ $\angle PDR$ ជាមុំក្រៅរង្វង់

$$\begin{aligned} \text{នាំឱ្យ } \angle PDR &= \frac{1}{2}(PSR - PR) \\ &= \frac{1}{2}(260^\circ - 100^\circ) \\ &= 80^\circ \end{aligned}$$

ដូចនេះ រង្វាស់មុំគណនាបានគឺ $\angle D = 80^\circ$ ។

-ទំព័រទី 178: គណនារង្វាស់មុំ

ឃើញមាន $DE = DF$ និងមុំ

$$\angle FET = 40^\circ$$

ក. គណនាមុំ $\angle EOF$

មុំ $\angle EOF$ ជាមុំផ្ចិតមានធ្នូស្តាត់ EF

$$\text{នាំឱ្យ } \angle EOF = EF$$

ដោយមុំ $\angle FET$ ជាមុំចារឹកពិសេសមានធ្នូស្តាត់ EF

$$\text{នោះ } EF = 2 \times \angle FET = 2 \times 40^\circ = 80^\circ$$

$$\text{ឃើញបាន } \angle EOF = EF = 80^\circ$$

ដូចនេះ រង្វាស់មុំគណនាបានគឺ $\angle EOF = 80^\circ$ ។

ខ. គណនារង្វាស់មុំ $\angle DES$

ក្នុងត្រីកោណ EDS មាន $DE = DF$

នាំឱ្យ ត្រីកោណ EDS ជាត្រីកោណសមបាត ដែលមាន

$$\text{មុំ } \angle EDF = \angle FET = 40^\circ \text{ (មុំចារឹកពិសេសមានធ្នូស្តាត់រួម } EF \text{)}$$

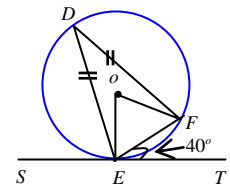
$$\text{និងមុំបាត } \angle DEF = \frac{1}{2}(180^\circ - 40^\circ) = 70^\circ$$

ដោយ $DE = DF$ នោះ $DE = DF$ (អង្កត់ធ្នូប៉ុនគ្នាស្មើគ្នា)

$$\begin{aligned} \text{ហើយ } \angle DEF &= \frac{DF}{2} \\ \angle DES &= \frac{DE}{2} \end{aligned} \Rightarrow \angle DES = \angle DEF = 70^\circ$$

ព្រោះ $\angle DES$ ជាមុំចារឹកពិសេសមានធ្នូស្តាត់ DE

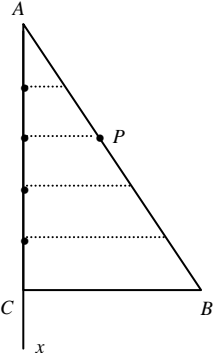
ដូចនេះ គណនាបានរង្វាស់មុំ $\angle DES = 70^\circ$ ។

❖ មេរៀនទី១៥ ទ្រឹស្តីបទតាលែស ❖

-ទំព័រទី 182 : សង់ចំណុច P

សង់អង្កត់ AB រួចសង់
កន្លះបន្ទាត់ $[Ax)$ ។ ក្រិតកន្លះបន្ទាត់
 $[Ax)$ ឱ្យបាន $AC = 5$ ឯកតាប្រវែង ។
ភ្ជាប់ពី C ទៅ B ហើយគូសបន្ទាត់កាត់
ចំណុចឯកតាផ្សេងៗឱ្យស្របនឹង CB ។
ប្រសព្វនៃបន្ទាត់ឯកតាទី២ និងអង្កត់ AB ជា ចំណុច P

ដូចនេះ យើងបាន $\frac{AP}{AB} = \frac{2}{5}$ ។

-ទំព័រទី 184 : គណនាតម្លៃនៃ x និង y

យើងមាន $\Delta_1, \Delta_2, \Delta_3, \Delta_4$ ជាបន្ទាត់ស្របគ្នា

នោះយើងបានអង្កត់សមាមាត្រគ្នាគឺ :

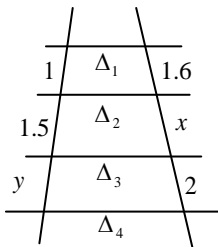
$$\frac{1}{1.6} = \frac{1.5}{x} = \frac{y}{2}$$

-ចំពោះ $\frac{1}{1.6} = \frac{1.5}{x}$

នាំឱ្យ $x = 1.5 \times 1.6 = 2.4$

-ចំពោះ $\frac{1}{1.6} = \frac{y}{2}$

នាំឱ្យ $y = \frac{2}{1.6} = 1.25$

ដូចនេះ តម្លៃគណនាបានគឺ $x = 2.4$, $y = 1.25$ ។

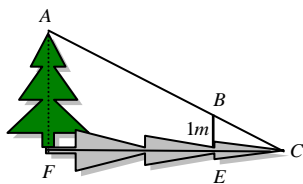
-ទំព័រទី 186 : គណនាកម្ពស់នៃដើមឈើ

តាមទ្រឹស្តីបទតាលែសចំពោះត្រីកោណ

យើងបានអង្កត់សមាមាត្រ

$$\frac{AF}{BE} = \frac{CF}{CE}$$

$$AF = \frac{BE \cdot CF}{CE} \text{ ឬ } AF = \frac{CF}{CE}$$

ដែល CF ជាប្រវែងស្រមោលដើមឈើ និង CE ជាប្រវែង

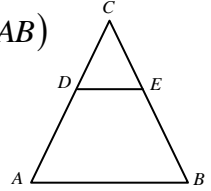
ពីបង្គោលទៅចុងស្រមោល ។

-ទំព័រទី 188 : បំពេញតារាងខាងក្រោម :

ក្នុងត្រីកោណ ABC មាន $(DE) \parallel (AB)$

យើងបាន ផលធៀបសមាមាត្រ

$$\frac{AD}{BE} = \frac{DC}{EC} \text{ ឬ } \frac{AC}{DC} = \frac{BC}{EC}$$

យើងបំពេញតារាងដោយប្រើសមាមាត្រខាងលើ យើងបាន :

	AD	DC	BE	EC		
ក.	3	2	6	4		
ខ.	7	3	$\frac{35}{3}$	5		
គ.	2	$\frac{8}{3}$	3	4		
	AD	DC	AC	BE	EC	BC
ឃ.	12	8	20	9	6	15
ង.	12	18	30	9	$\frac{27}{2}$	$\frac{45}{2}$

មេរៀនទី១៦ ត្រីកោណដូចគ្នា

-ទំព័រទី 193 : គណនា x, y, z

យើងមាន ABC ដូចនឹងត្រីកោណ $A'B'C'$ មានផលធៀប

$$\text{ដំណូចស្មើនឹង } \frac{1}{4}$$

យើងបាន សមាមាត្រផលធៀប

$$\frac{AB}{A'B'} = \frac{AC}{A'C'} = \frac{BC}{B'C'} = \frac{1}{4}$$

នាំឱ្យ

$$\frac{AB}{A'B'} = \frac{1}{4} \Leftrightarrow \frac{3}{x} = \frac{1}{4} \Rightarrow x = 12$$

$$\frac{AC}{A'C'} = \frac{1}{4} \Leftrightarrow \frac{4}{y} = \frac{1}{4} \Rightarrow y = 16$$

$$\frac{BC}{B'C'} = \frac{1}{4} \Leftrightarrow \frac{7}{z} = \frac{1}{4} \Rightarrow z = 28$$

ដូចនេះ គណនាបាន $x = 12, y = 16, z = 28$ ។

-ទំព័រទី 195 : ក. បង្ហាញថា $\triangle ABC$ ដូច $\triangle PMN$

ត្រីកោណ ABC មាន $\angle A = 80^\circ, \angle B = 54^\circ$

នាំឱ្យមុំ $\angle C = 180^\circ - (\angle A + \angle B)$

$$= 180^\circ - (80^\circ + 54^\circ) = 46^\circ$$

ដោយត្រីកោណ ABC និងត្រីកោណ MNP មាន

-មុំ $\angle C = \angle M = 46^\circ$

-មុំ $\angle B = \angle P = 54^\circ$

ដូចនេះ $\triangle ABC \sim \triangle NPM$ តាមលក្ខខណ្ឌ ម.ម ។

២. ទាញរកផលធៀបដំណូច

ដោយ $\triangle ABC \sim \triangle NPM$ នោះយើងទាញបាន :

$$\sim \frac{\triangle ABC}{\triangle NPM} \Rightarrow \frac{AB}{NP} = \frac{AC}{NM} = \frac{BC}{PM}$$

ដូចនេះ យើងបានផលធៀបដំណូច

$$\frac{AB}{NP} = \frac{AC}{NM} = \frac{BC}{PM} \quad ។$$

-ទំព័រទី 197 : គណនាប្រវែងនៃទទឹងទន្លេ AB

ដោយប្រមាបប្រធាន

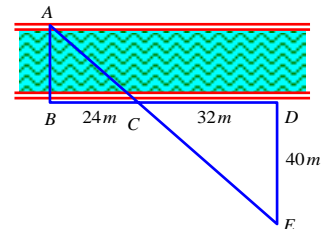
$$\sim \frac{\triangle CBA}{\triangle CDE} \Rightarrow$$

$$\frac{AB}{ED} = \frac{CB}{CD}$$

$$\text{ឬ } \frac{AB}{40m} = \frac{24m}{32m}$$

$$\text{នោះ } AB = \frac{24m \times 40m}{32m} = 30m$$

ដូចនេះ ប្រវែងទទឹងទន្លេគណនាបានគឺ $AB = 30m$ ។

-ទំព័រទី 200 : គណនាតម្លៃ x និង y

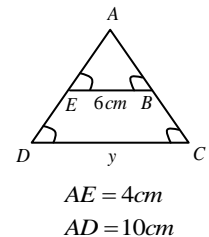
-តាមរូប $\triangle AEB \sim \triangle ADC$ តាមលក្ខខណ្ឌ ម.ម

$$\text{ដោយ } \sim \frac{\triangle AEB}{\triangle ADC} \Rightarrow \frac{BE}{CD} = \frac{AE}{AD}$$

$$\frac{6}{y} = \frac{4}{10}$$

$$\Rightarrow y = \frac{6 \times 10}{4} = 15 \text{ cm}$$

ដូចនេះ គណនាបាន $y = 15 \text{ cm}$ ។

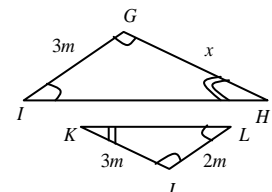
-តាមរូប $\triangle GIH \sim \triangle JLK$ តាមលក្ខខណ្ឌ ម.ម

$$\text{ដោយ } \sim \frac{\triangle GIH}{\triangle JLK} \Rightarrow \frac{GH}{JK} = \frac{GI}{JL}$$

$$\frac{x}{3} = \frac{3}{2}$$

$$\Rightarrow x = \frac{3 \times 3}{2} = \frac{9}{2} \text{ m}$$

ដូចនេះ គណនាបាន $x = 4.5 \text{ m}$ ។

-តាមរូប $\triangle RQV \sim \triangle RTS$ តាមលក្ខខណ្ឌ ម.ម

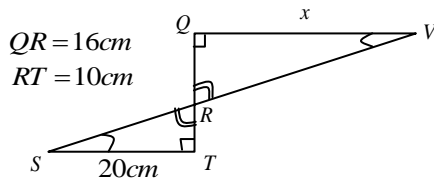
$$\text{ដោយ } \sim \left. \begin{array}{l} \triangle RQV \\ \triangle RTS \end{array} \right| \Rightarrow \frac{QV}{TS} = \frac{QR}{TR}$$

សូមកែ ST ពី
 $20m \rightarrow 20cm$

$$\frac{x}{20} = \frac{16}{10}$$

$$\Rightarrow x = \frac{16 \times 20}{10} = 32 \text{ m}$$

ដូចនេះ គណនាបាន $x = 32 \text{ m}$ ។

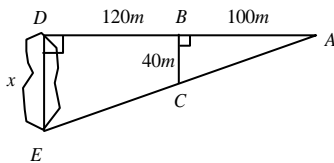
-តាមរូប $\triangle DAE \sim \triangle BAC$ តាមលក្ខខណ្ឌ ម.ម

$$\text{ដោយ } \sim \left. \begin{array}{l} \triangle DAE \\ \triangle BAC \end{array} \right| \Rightarrow \frac{DE}{BC} = \frac{DA}{BA}$$

$$\frac{x}{40} = \frac{220}{100}$$

$$\Rightarrow x = \frac{220 \times 40}{100} = 88 \text{ m}$$

ដូចនេះ គណនាបាន $x = 88 \text{ m}$ ។

-ទំព័រទី 207 : គណនា z និងសង្ខេបឡើងវិញ

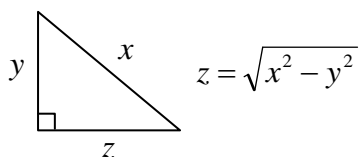
$$\text{ចំពោះ } z = \sqrt{x^2 - y^2}$$

$$\text{នាំឱ្យ } z^2 = x^2 - y^2 \text{ ឬ } x^2 = y^2 + z^2 \quad (1)$$

តាមទំនាក់ទំនង (1) បញ្ជាក់ថា ត្រីកោណដែលមានរង្វាស់ជ្រុង x, y, z ជាត្រីកោណកែង ហើយមាន x ជាប្រវែង អ៊ីប៉ូតេនុស និង y, z ជាជ្រុងជាប់មុំកែង ។

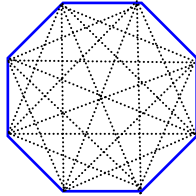
ដូចនេះ ប្រវែងជ្រុង $z < x, y < x$ ។

សង្ខេប :

🔊 មេរៀនទី១៧ ពហុកោណ 🔊

-ទំព័រទី 214 : ភ្ជាប់ចំណុចទាំង ៨ ប្រាប់ចំនួនជ្រុង និងអង្កត់ទ្រូង យើងមាន ៨ ចំណុច យើងភ្ជាប់បានរូបដូចខាងក្រោម :

ពហុកោណនេះមាន ៨ ជ្រុង និងមានអង្កត់ទ្រូងចំនួន 20 ។

-ទំព័រទី 217 : រកចំនួនជ្រុងនៃពហុកោណ

-ចំពោះ ពហុកោណដែលមានផលបូកមុំក្នុងស្មើនឹង 2700°

បើ n ជាចំនួនជ្រុងនៃពហុកោណនោះ

$$\text{តាមរូបមន្ត } 180^\circ(n-2) = 2700^\circ$$

$$n-2 = 15$$

$$n = 17$$

ដូចនេះ ពហុកោណនេះមានចំនួនជ្រុង $n = 17$ ។

-ចំពោះ ពហុកោណដែលមានផលបូកមុំក្នុងស្មើនឹង 3420°

បើ n ជាចំនួនជ្រុងនៃពហុកោណនោះ

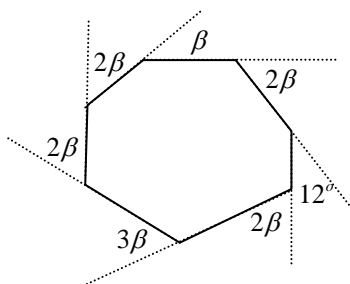
$$\text{តាមរូបមន្ត } 180^\circ(n-2) = 3420^\circ$$

$$n-2 = 19$$

$$n = 21$$

ដូចនេះ ពហុកោណនេះមានចំនួនជ្រុង $n = 21$ ។

-ទំព័រទី 219 : គណនា β នៃពហុកោណខាងក្រោម :

យើងបាន

$$2\beta + 2\beta + \beta + 2\beta + 12^\circ + 2\beta + 3\beta = 360^\circ$$

$$12\beta + 12^\circ = 360^\circ$$

$$\beta = \frac{348^\circ}{12}$$

$$\beta = 29^\circ$$

ដូចនេះ យើងគណនាបានមុំ $\beta = 29^\circ$ ។

-ទំព័រទី 220 : បញ្ជាក់

-បានជាចតុកោណកែង មិនមែនជាពហុកោណនិយ័ត ព្រោះថាមុំទាំងបួនរបស់វាប៉ុនៗគ្នា ក៏ពិតមែន ក៏ប៉ុន្តែ ជ្រុងរបស់វាវិញ ប៉ុន្មានតែពីរៗ មិនមែនប៉ុន្មានទាំងអស់ទេ ។

-បានជាចតុកោណស្មើ មិនមែនជាពហុកោណនិយ័ត ព្រោះថាជ្រុងទាំងបួនរបស់វាប៉ុនៗគ្នា ក៏ពិតមែន ក៏ប៉ុន្តែ មុំរបស់វាវិញ មិនមែនស្មើទាំងអស់ទេ គឺស្មើគ្នាពីរៗប៉ុណ្ណោះ ។

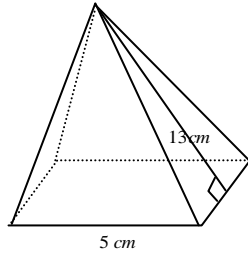
២ មេរៀនទី១៨ សូលីត

-ទំព័រទី 226 : គណនាផ្ទៃក្រឡាខាង និងផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់

-ចំពោះរូប (a) :

ផ្ទៃក្រឡាខាង

$$\begin{aligned} S_L &= \frac{1}{2} p a \\ &= \frac{1}{2} (5 \times 4) \cdot 13 \\ &= \boxed{130 \text{ cm}^2} \end{aligned}$$

ផ្ទៃក្រឡាបាត $S_B = 5 \times 5 = 25 \text{ cm}^2$

$$\begin{aligned} \text{ផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់ } S_T &= S_L + S_B \\ &= 130 \text{ cm}^2 + 25 \text{ cm}^2 \\ &= \boxed{155 \text{ cm}^2} \end{aligned}$$

-ចំពោះរូប (b) :

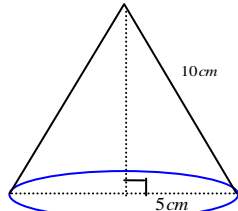
ផ្ទៃក្រឡាខាង

$$\begin{aligned} S_L &= \pi R a \\ &= 3.14 \times 5 \times 10 \\ &= \boxed{157 \text{ cm}^2} \end{aligned}$$

សូមកែកំបាតពី $5m \rightarrow 5cm$

ផ្ទៃក្រឡាបាត

$$\begin{aligned} S_B &= \pi R^2 \\ &= 3.14 \times 5^2 \\ &= 78.5 \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

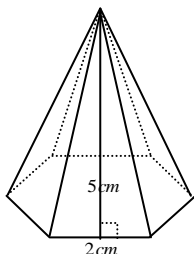

$$\begin{aligned} \text{ផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់ } S_T &= S_L + S_B \\ &= 157 \text{ cm}^2 + 78.5 \text{ cm}^2 \\ &= \boxed{235.5 \text{ cm}^2} \end{aligned}$$

-ចំពោះរូប (c) :

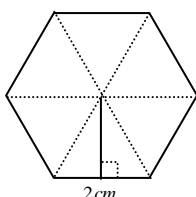
ផ្ទៃក្រឡាខាង

$$\begin{aligned} S_L &= \frac{1}{2} p a \\ &= \frac{1}{2} (2 \times 6) \times 5 = \boxed{30 \text{ cm}^2} \end{aligned}$$

ផ្ទៃក្រឡាបាត

$$\begin{aligned} S_B &= 6 \left[\frac{1}{2} \cdot 2 \left(\sqrt{2^2 - 1^2} \right) \right] \\ &= 6\sqrt{3} \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ផ្ទៃក្រឡាទាំងអស់ } S_T &= S_L + S_B \\ &= 30 \text{ cm}^2 + 6\sqrt{3} \text{ cm}^2 \\ &\approx \boxed{40.39 \text{ cm}^2} \end{aligned}$$

-ទំព័រទី 228 : គណនាមាឌកោណគិតជា dm^3

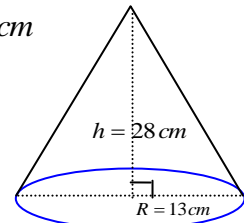
កោណនេះមាន កម្ពស់ $h = 28 \text{ cm}$

កាំថាសបាតមានប្រវែង $R = 13 \text{ cm}$

តាមរូបមន្តមាឌកោណ

$$V = \frac{1}{3} \pi R^2 h \text{ យើងបាន}$$

$$\begin{aligned} V &= \frac{1}{3} \times 3.14 \times 13^2 \times 28 \\ &\approx 4952.83 \text{ cm}^3 \end{aligned}$$

ដោយ $1000 \text{ cm}^3 = 1 \text{ dm}^3$

នាំឱ្យ $4952.83 \text{ cm}^3 \approx 5 \text{ dm}^3$

ដូចនេះ មាឌរបស់កោណគឺ $V \approx 5 \text{ dm}^3$ ។

-ទំព័រទី 231 : សរសេរផលធៀបបរិមាត្រ និងផលធៀបផ្ទៃក្រឡា

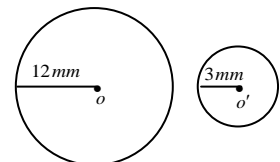
-ចំពោះរូប (a) :

ផលធៀបបរិមាត្រ

បើ P ជាបរិមាត្ររូបធំ

P' ជាបរិមាត្ររូបតូច

$$\text{យើងបាន } \frac{P}{P'} = \frac{12 \text{ mm}}{3 \text{ mm}} = 4$$

ដូចនេះ ផលធៀបបរិមាត្រគឺ $\frac{P}{P'} = 4$ ។

ផលធៀបផ្ទៃក្រឡា

បើ S ជាផ្ទៃក្រឡារូបធំ

S' ជាផ្ទៃក្រឡារូបតូច

$$\text{យើងបាន } \frac{S}{S'} = \left(\frac{12 \text{ mm}}{3 \text{ mm}} \right)^2 = 4^2 = 16$$

ដូចនេះ ផលធៀបផ្ទៃក្រឡាគឺ $\frac{S}{S'} = 16$ ។

-ចំពោះរូប (b) :

ផលធៀបបរិមាត្រ

បើ P ជាបរិមាត្ររូបធំ

P' ជាបរិមាត្ររូបតូច

យើងបាន $\frac{P}{P'} = \frac{3}{2}$

ដូចនេះ ផលធៀបបរិមាត្រគឺ $\frac{P}{P'} = \frac{3}{2}$ ។

ផលធៀបផ្ទៃក្រឡា

បើ S ជាផ្ទៃក្រឡារូបធំ

S' ជាផ្ទៃក្រឡារូបតូច

យើងបាន $\frac{S}{S'} = \left(\frac{3}{2}\right)^2 = \frac{9}{4}$

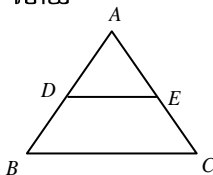
ដូចនេះ ផលធៀបផ្ទៃក្រឡាគឺ $\frac{S}{S'} = \frac{9}{4}$ ។

សម្គាល់ : គេអាចប្រើផលធៀបរូបតូចលើរូបធំក៏បាន ។

-ទំព័រទី 232 : យើងមាន $(DE) \parallel (BC)$ ហើយ

$AD = 3 \text{ cm}$, $AB = 5 \text{ cm}$

និងផ្ទៃក្រឡាត្រីកោណ $ADE = 6 \text{ cm}^2$

ក. រកផ្ទៃក្រឡាត្រីកោណ ABC

តាង S ជាផ្ទៃក្រឡានៃត្រីកោណ ABC

S' ជាផ្ទៃក្រឡានៃត្រីកោណ ADE

នាំឱ្យយើងបានផលធៀបគឺ :

$\frac{S}{S'} = \left(\frac{AB}{AD}\right)^2$ សមមូល $\frac{S}{6} = \left(\frac{5}{3}\right)^2 = \frac{25}{9}$

$\Rightarrow S = \frac{25 \times 6}{9} = \frac{50}{3} \text{ cm}^2$

ដូចនេះ ផ្ទៃក្រឡាត្រីកោណ ABC គឺ $S = \frac{50}{3} \text{ cm}^2$ ។

ខ. រកផ្ទៃក្រឡានៃចតុកោណ $DECB$

$$\begin{aligned} \text{ផ្ទៃចតុកោណ } DECB &= S_{\triangle ABC} - S_{\triangle ADE} \\ &= S - S' \\ &= \frac{50}{3} - 6 = \frac{50 - 18}{3} \\ &= \frac{32}{3} \text{ cm}^2 \end{aligned}$$

ដូចនេះ ផ្ទៃក្រឡានៃចតុកោណ $DECB$ គឺ $\frac{32}{3} \text{ cm}^2$ ។

